PROJEKT

STRATEGIA ROZWOJU GMINY PLEŚNA

na lata 2021-2031

Centrum Doradztwa Strategicznego s.c.
D. Bieńkowska, C. Ulasiński, J. Szymańska, M. Widuch

Centrum Doradztwa Strategicznego

KRAKÓW 2021 R.

Zdjęcie na okładce pochodzi ze strony www.plesna.pl.

SPIS TREŚCI

WPROWADZENIE 4

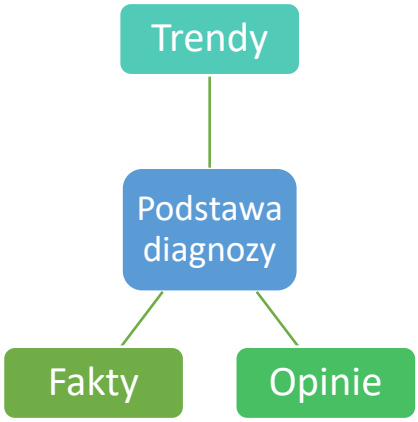
1. Sytuacja społeczna, gospodarcza i przestrzenna Gminy Pleśna – wnioski z diagnozy 6
   - Podstawowe informacje o gminie 6
   - Część społeczna 7
   - Część gospodarcza 15
   - Część przestrzenna 23
   - Wnioski z badań społecznych 29
   - Analiza trendów zewnętrznych – zjawiska i procesy 33
2. Misja rozwoju gminy 35
   - Główna aspiracja 37
   - Domeny rozwoju 37
   - Wartości 47
   - Standardy zachowań 48
3. Cele strategiczne rozwoju i kierunki działań 49
4. Plany działań 50
   - Domena 1. Rozwój gospodarczy wykorzystujący własne zasoby i walory gminy 51
   - Domena 2. Dobrze urządzona gmina z silnym poczuciem tożsamości lokalnej 56
   - Domena 3. Gmina wrażliwa na środowisko, racjonalnie gospodarująca zasobami środowiskowymi i reagująca na zmiany klimatu 62
5. Model struktury funkcjonalno-przestrzennej oraz Ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania polityki przestrzennej gminy 67
   - Wprowadzenie 67
   - Model struktury funkcjonalno – przestrzennej gminy Pleśna 68
   - Ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej w gminie Pleśna 75
6. Obszary Strategicznej Interwencji 82
   - Obszary Strategicznej Interwencji - Strategia Rozwoju Województwa Małopolskiego 82
   - Obszary Strategicznej Interwencji – Gmina Pleśna 85

7. System realizacji strategii 94
Zarządzanie realizacją Strategii 94
Monitoring i ewaluacja 96
Zgodność dokumentu Strategii z dokumentami wyższego rzędu 102
8. Ramy finansowe i źródła finansowania 105
Spis tabel 116
Spis ilustracji 116

WPROWADZENIE

Rozwój wymaga myślenia strategicznego, dlatego wraz z zamknięciem okresu wdrażania Strategii Rozwoju Gminy Pleśna 2014-2020 nadszedł czas, aby wytyczyć nowe ścieżki na przyszłość. Zmieniające się uwarunkowania – w wymiarze zarówno lokalnym, jak globalnym – sprawiają, że pojawiają się nowe zagrożenia do przezwyciężenia oraz szanse do wykorzystania. W niniejszym dokumencie zebrano zadania, które w wyniku konsultacji, prac eksperckich oraz diagnostycznych uznano za najwłaściwsze do podjęcia w ciągu nadchodzącej dekady. Opracowanie powstało w zgodzie z obowiązującymi przepisami w prawa, w szczególności:

- Ustawą z dnia 6 grudnia 2006 r., o zasadach prowadzenia polityki rozwoju (Dz. U. z 2019 r. poz. 1295, 2020, z 2020 r. poz. 1378)w zakresie metodyki pracy;
- Ustawą z dnia 8 marca 1990 r., o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2020 r. poz. 713, 1378) w zakresie dotyczącym planowania;
- Ustawą z dnia 3 października 2008r., o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. z 2020 r. poz. 283, 284, 322, 471, 1378) w zakresie przeprowadzenia oddziaływania na środowisko.

Proces opracowania **Strategii Rozwoju Gminy Pleśna 2021-2031 r.** rozpoczął się od analiz ekspercko-diagnostycznych związanych z przygotowaniem diagnozy (załącznik do Strategii). Na opis sytuacji gminy składa się identyfikacja zjawisk (**fakty**), ich skali oraz dynamiki, a także analiza aktualnych mód, procesów, prognoz (**trendy**). Diagnozę dopełniają wyniki badań społecznych (**opinie**) przeprowadzonych wśród mieszkańców gminy. Kolejne prace realizowano na przełomie 2020 i 2021 r. Ramy prawne dla podjętych działań nadała Uchwała Rady Gminy Pleśna z dnia 27 listopada 2020 r. w sprawie: określenia szczegółowego trybu i harmonogramu opracowania projektu Strategii Rozwoju Gminy Pleśna na lata 2021-2031.

W ramach prac koordynowanych przez zespół Centrum Doradztwa Strategicznego s.c. D. Bieńkowska, C. Ulasiński, J. Szymańska, M. Widuch wykorzystano szereg komplementarnych metod – prac analitycznych, eksperckich i partycypacyjnych, spośród których należy wyszczególnić:

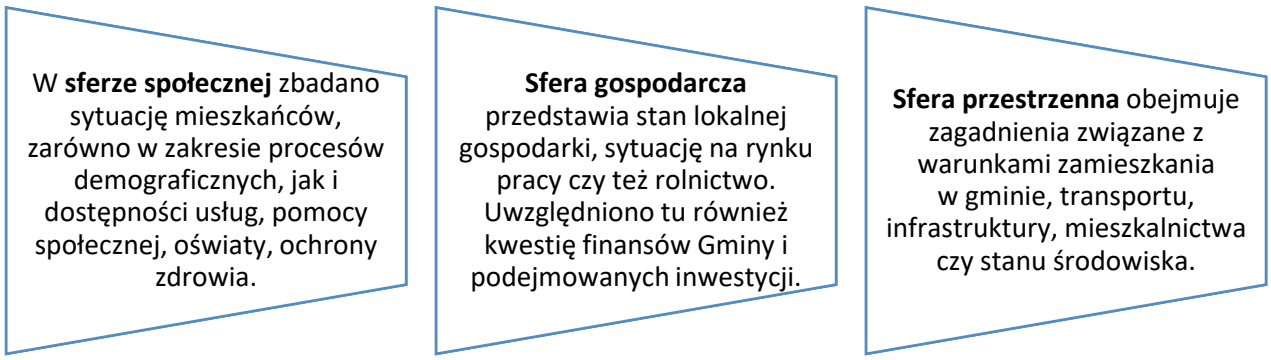
- **analizę danych** zastanych i **prace eksperckie**,
- **warsztaty strategiczne** skupiające przedstawicieli kluczowych podmiotów i instytucji działających na terenie Gminy oraz prowadzone z nimi konsultacje i wywiady e-mailowe oraz telefoniczne (formy wprowadzone w szczególności w wyniku obostrzeń zapobiegających rozprzestrzenianiu się pandemii COVID-19),

- zmodyfikowaną **metodę delficką**, opierającą się o kierowane do uczestników warsztatów zadania/pytania, bazujące na opracowanym i przesłanym materiale powarsztatowym,
- działania **partycypacyjne** dla mieszkańców: ankieta internetowa diagnozująca potrzeby, problemy i oczekiwania, konsultacje społeczne, podczas których mieszkańcy mogli zapoznać się z projektem Strategii, przekazać uwagi i wnioski.

Strategia Rozwoju Gminy Pleśna na lata 2021-2031 jest owocem rozmów przedstawicieli samorządu, lokalnych organizacji i instytucji oraz przedstawicieli społeczności na temat priorytetowych obszarów rozwojowych gminy. Zapisano w niej cele i działania mające w najbardziej efektywny sposób prowadzić do osiągania coraz wyższego standardu zamieszkania i możliwości prowadzenia różnego rodzaju aktywności.

1. SYTUACJA SPOŁECZNA, GOSPODARCZA I PRZESTRZENNA GMINY PLEŚNA – WNIOSKI Z DIAGNOZY

W tym rozdziale przedstawiono kluczowe wnioski wynikające z dokumentu „Diagnozy sytuacji społeczno-gospodarczo-przestrzennej gminy Pleśna". Zgodnie z nazwą dokumentu analizę danych zastanych oraz badania jakościowe przeprowadzono dla trzech sfer funkcjonowania gminy:

Sytuację w gminie Pleśna przedstawiono **na tle powiatu tarnowskiego** oraz **województwa małopolskiego**. Pomimo tego, że oficjalnie nie istnieje obszar funkcjonalny miasta Tarnowa (na przełomie 2020/2021 zainicjowano Stowarzyszenie Aglomeracja Tarnowska jako realizatora Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych)[1], dla niektórych wskaźników odwołano się do wspólnego obszaru miasta i powiatu tarnowskiego, które umownie należy traktować jako miejski obszar funkcjonalny Tarnowa[2]. Dla danych bądź informacji, dla których było to możliwe i uzasadnione, przeprowadzono również analizę porównawczą sołectw. Dane obrazują sytuację gminy w chwili sporządzania diagnozy. Dane w ujęciu dynamicznym analizy zostały przeprowadzone dla lat 2014-2019 (w razie braku danych przedstawiono okres krótszy). Wskaźniki demograficzne przedstawiono w ujęciu 2011-2019[3].

Dane statystyczne wykorzystane w diagnozie zaczerpnięto z otwartych baz danych, zwłaszcza Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego oraz udostępnionych przez Urząd Gminy Pleśna lub współpracujące z nim podmioty (np. Komendę Powiatową Policji w Tarnowie). W dokumencie pojawiają się ponadto odniesienia do raportów, publikacji tematycznych czy też informacji pochodzących ze stron internetowych (Urzędu Gminy Pleśna i innych).

Podstawowe informacje o gminie

Gmina Pleśna znajduje się **we wschodniej części województwa małopolskiego, w subregionie tarnowskim**. Od południa sąsiaduje z gminą Gromnik oraz gminą Zakliczyn, od zachodu z gminą Wojnicz, od północy z gminą Tarnów (gm. wiejska), a od wschodu z gminą Tuchów.

[1] Za wyjątkiem porozumień aglomeracyjnych, takich jak Aglomeracja Tarnowska: http://investintarnow.pl/pl/aglomeracja-tarnowska/. 19 marca 2021 r. Gmina Pleśna w drodze uchwały wyraziła wolę przystąpienia do Stowarzyszenia Aglomeracja Tarnowska.
[2] Projekt Strategii Rozwoju Województwa „Małopolska 2030" wskazuje na niezbędność utworzenia obszarów funkcjonalnych Tarnowa i Nowego Sącza.
[3] Ze względu na zmianę metodologii obliczania przez Główny Urząd Statystyczny w 2010 r, podstawą (punktem odniesienia dla określenia intensywności zjawisk demograficznych) pozostaje średnia liczba ludności z badanego okresu, natomiast zmianie uległa kategoria zamieszkania (do 2009 r. ludność zameldowana na pobyt stały, od 2010 r. ludność faktycznie zamieszkująca dany obszar).

RYSUNEK 1. MAPA GMINY PLEŚNA WRAZ Z GRANICAMI SOŁECTW

Źródło: System Informacji Przestrzennej Gminy Pleśna.

Gmina Pleśna jest jedną z 9 gmin wiejskich **powiatu tarnowskiego** (łącznie 16 gmin) i znajduje się w samym jego centrum. Obejmuje obszar 83,65 km^2, znajdując się pośrodku zestawienia tutejszych JST[4] wg powierzchni (średnia w powiecie: 88 km^2). Gminę zamieszkuje 12 122 osób (2020 r.) w 11 sołectwach: Dąbrówka Szczepanowska, Janowice, Lichwin, Lubinka, Łowczówek, Pleśna, Rychwałd, Rzuchowa, Szczepanowice, Świebodzin i Woźniczna.

Część społeczna

Demografia

— **Liczba ludności** w gminie Pleśna **w ostatnich latach utrzymywała się na podobnym poziomie**. W regionie i powiecie liczba ludności również utrzymuje się na równym poziomie. Na 1 km^2 przypada ok. 144 mieszkańców. Wskaźnik gęstości zaludnienia jest identyczny z wartością dla powiatu, choć wyraźnie mniejszy niż dla regionu (225 os./1 km^2). Największym sołectwem gminy jest **Pleśna zamieszkiwana przez 2 152** mieszkańców (nieznacznie mniejsza jest Rzuchowa – 1 923 mieszkańców). Najmniejszym sołectwami są natomiast Lubinka, Woźniczna oraz Dąbrówka Szczepanowska, którą razem z Janowicami dotknął najwyższy spadek liczby ludności od 2014 r.

— Od 2014 roku **utrzymuje się dodatni przyrost naturalny** wynoszący ok. 0,35 na 100 mieszkańców. Gmina zawsze osiągała wartości wyższe od powiatu i regionu (np. w 2019 r. współczynnik był niemal trzykrotnie wyższy: 0,27). W obrębie gminy sytuacja jest zróżnicowana i zmienna w badanym okresie, natomiast można zaobserwować, że Dąbrówka Szczepanowska oraz Rychwałd najczęściej osiągały ujemne wartości salda, natomiast Lubinka osiągała najwyższe wartości dodatnie. Na terenie gminy Pleśna **utrzymuje się dodatnie saldo migracji** (nadwyżka zameldowań

[4] JST – jednostka samorządu terytorialnego.

ok. 60 osób). Największym przyrostem nowych mieszkańców mogą pochwalić się Pleśna, Rzuchowa oraz Szczepanowice, najmniejszym Rychwałd i Dąbrówka Szczepanowska. Janowice to jednyne sołectwo z ujemnym bilansem.

- Na tle województwa gmina odznacza się **nieco niższym odsetkiem osób starszych** (wiek poprodukcyjny) oraz wyższym osób w wieku produkcyjnym. Struktura wiekowa społeczności jest natomiast identyczna ze strukturą dla powiatu. Od 2011 w gminie Pleśna w szybszym tempie **ubywa** jednak **osób w wieku przedprodukcyjnym**. Zwiększa się za to liczebność grupy w wieku produkcyjnym (wynik dodatni w odróżnieniu od powiatu i regionu) oraz poprodukcyjnym.
- Gminę charakteryzują **niższe niż dla powiatu oraz regionu wskaźniki obciążenia demograficznego.** Dotyczy to zarówno udziału osób starszych w liczbie ludności, jak i liczby osób w wieku poprodukcyjnym oraz nieprodukcyjnym w stosunku do liczby osób w wieku produkcyjnym. Wartości te są niższe o 10% w stosunku do regionu, przy czym w całym okresie regularnie wzrastały one dla każdej z jednostek. Utrzymujące się trendy wskazują, że **problem starzenia się populacji może nasilać się** w kolejnych latach. Pomimo porównywalnie dobrej sytuacji gminy w ujęciu demograficznym, trzeba mieć na uwadze wydłużającą się średnią długość życia i niską dzietność. Prognozy GUS wskazują, że do 2050 r. liczba osób w wieku przedprodukcyjnym w powiecie tarnowskim spadnie o ok. 1/5, a liczba mieszkańców w wieku poprodukcyjnym zwiększy aż o 2/3.

Edukacja szkolna i wychowanie przedszkolne

- W gminie w 2020 r. nie funkcjonował **żaden żłobek**. W powiecie tarnowskim ze żłobków korzysta 2,5% dzieci do 3 r.ż. i chociaż odsetek ten uległ poprawie od 2014 r., nadal jest znacznie niższy od wartości dla woj. małopolskiego ogółem (12%; BDL GUS). W Rzuchowej oraz Pleśnej znajdują się **2 przedszkola**, w Janowicach jest punkt przedszkolny, a w 4 szkołach podstawowych działają ponadto oddziały klas „0". **Z wychowania przedszkolnego korzysta coraz więcej najmłodszych** (71,5% w 2020 r.). Odsetek ten jest jednak wyraźnie niższy od wyniku dla regionu (88%). Jest to powiązane z podziałem miasto-wieś: w miastach powiatu tarnowskiego wskaźnik wynosi 145% (do przedszkoli uczęszczają dzieci spoza miast), a dla wsi to 74%. W gminie Pleśna **na jedno miejsce w placówce wychowania przedszkolnego przypada więcej niż jedno dziecko** (1,14 w 2018 r.). Sytuacja poprawia się, zbliżając się do poziomu wskaźnika dla powiatu.
- Na początku roku szkolnego 2020/2021 w gminie Pleśna funkcjonowało 6 szkół podstawowych prowadzonych przez samorząd i 2 prowadzone przez osoby fizyczne, 3 przedszkola oraz 1 punkt przedszkolny. **Część uczniów uczęszcza do szkół znajdujących się poza gminą**. W roku szkolnym 2018/2019 było to 129 uczniów szkół podstawowych (najwięcej w gminie Tarnów – 53 osoby). Ponadto 54 dzieci uczęszczało do szkół za granicą. Do szkół w gminie Pleśna uczęszczało 35 dzieci spoza jej granic. W wyniku malejącego odsetka osób w wieku przedprodukcyjnym **należy spodziewać się spadku liczby uczniów w miejscowych szkołach**.
- Likwidacja gimnazjów i zmiany w funkcjonowaniu szkół podstawowych oraz średnich przyczyniły się do wprowadzenia nowych zasad egzaminowania. Wyniki ósmoklasistów z egzaminu z j. polskiego są na poziomie identycznym z wynikami dla powiatu i województwa. Aż 57% szkół uzyskało wysokie wyniki (wg stanin określanych przez OKE Kraków): najwyższy SP w Lichwinie i Świebodzinie. Słabiej wypadają wyniki z matematyki oraz j. angielskiego. Są one o ok. 1/5 niższe

od średnich wyników w regionie. W stosunku do poprzedniego egzaminu nie nastąpiła znaczna poprawa, a w przypadku j. angielskiego zwiększyła się liczba szkół z niskimi wynikami. W tym aspekcie gmina Pleśna oraz powiat tarnowski **wydają się odstawać, na niekorzyść, od poziomu kształcenia w innych częściach województwa małopolskiego**. Szkołami odnotowującymi stosunkowo najsłabsze wyniki były SP w Pleśnej, w Lubince oraz w Janowicach. Dużym wyzwaniem budżetowym gminy Pleśna pozostaje finansowanie edukacji. Pomimo krótkiej poprawy sytuacji w 2015 r., od tamtego czasu pogłębia się **dysproporcja między rzeczywistymi wydatkami na oświatę a subwencją oświatową**. Z budżetu gminy udzielane są także stypendia dla uczniów osiągających bardzo dobre wyniki w nauce lub szczególnie uzdolnionych.

- Ze względu na **brak szkół ponadpodstawowych wybiera się te zlokalizowane w okolicznych gminach** – dotyczy to zwłaszcza Tarnowa, z dużą liczbą liceów czy szkół zawodowych dających szerszy wybór specjalizacji. Szkoły ponadpodstawowe zlokalizowane są ponadto m.in. w Tuchowie, Gromniku, Wojniczu czy Zakliczynie.
- Na ofertę czasu wolnego w gminie Pleśna składa się działalność zarówno jednostek samorządowych, jak i organizacji trzeciego sektora oraz prywatnych podmiotów. Szczególną rolę odgrywają tutaj **Centrum Kultury Gminy Pleśna oraz Gminna Biblioteka Publiczna.** Oferta tych jednostek dociera do wszystkich mieszkańców gminy, a wiele działań jest podejmowanych we współpracy z innymi organizacjami.
- Główna siedziba Centrum Kultury jest zlokalizowana w Pleśnej, natomiast filie instytucji znajdują się w Janowicach i Woźnicznej. **Zajęcia** realizowane są w ramach rocznego programu pokrywającego się z rokiem szkolnym. W większości są bezpłatne. Organizowane są ponadto zajęcia wakacyjne.
- Wśród najważniejszych **wydarzeń cyklicznych** w gminie, posiadających także charakter ponadlokalny należy wymienić Święto Owoców i Produktów Pszczelich, Puchar Słona Góra - Maraton Masters, Dożynki Gminne, Zlot Niepodległościowy oraz Bieg Legionistów. To wydarzenia podnoszące rozpoznawalność gminy regionie i kraju. Realizowane są inicjatywy skierowane do lokalnej społeczności: turnieje sportowe, festyny, a także inne okolicznościowe wydarzenia. Należą do nich Dni Seniora, Konkurs Kolęd i Pastorałek, Narodowe Czytanie, spotkania opłatkowe, spotkania Kół Gospodyń Wiejskich. Informacje o realizowanych przedsięwzięciach są opisywane m.in. w **piśmie „Pogórze**" (Miesięcznik Gminy Pleśna).
- Funkcjonuje wiele prężnych jednostek artystyczno-kulturalnych. To m.in. Gminny Chór CANTANDO, Teatr „Wpoprzek", Orkiestra Dęta Szczepanowice czy Bractwo Rycerskie„Orle Gniazdo". Działają ponadto **grupy i zespoły**: grupa kolędnicza „Pleśnioki", Dziecięcy Zespół Pieśni i Tańca, Kapela „Pleśnianie" oraz Grupa teatralna „Młodzi Gniewni". Szeroka oferta jest poszerzona o liczne przedsięwzięcia prowadzone przez lokalne organizacje pozarządowe.
- **Centrum Produktu Lokalnego w Rzuchowej** (CPL) prowadzone przez Grupę OdRolnika, ma za zadanie promować ochronę środowiska, zdrowe odżywianie i lokalne produkty, a także zaspokajać potrzeby społeczne i kulturalne mieszkańców, zwłaszcza z obszaru LGD Dunajec-Biała. W CPL organizowane są wystawy, warsztaty, prelekcje, degustacje, kursy czy spotkania tematyczne. Umożliwia to duży, nowoczesny obiekt, w którym znajdują się sale konferencyjne, edukacyjne i tematyczne oraz sklepik i kawiarnia.

- Centrum Kultury ustanowiło **odznakę turystyczną „Znam Gminę Pleśna”** w celu „zachęcenia mieszkańców gminy oraz osób przyjezdnych do uprawiania turystyki pieszej i kulturowej oraz promocji walorów przyrodniczych oraz zabytków na terenie gminy Pleśna”.
- **Gminna Biblioteka Publiczna** oraz jej 4 filie promują rozwój czytelnictwa wśród mieszkańców, a ponadto aktywnie angażują się w miejscowe przedsięwzięcia kulturalne. W budynkach mieszkańcy mogą m.in. skorzystać z komputera z dostępem do Internetu. Pełny katalog biblioteczny jest udostępniony on-line. W 2019 r. było **2 172 czytelników**. W gminie przez ostatnie 5 lat **liczba czytelników** utrzymywała się na poziomie **18** os. **na 100 mieszkańców**. Dla czytelników atrakcyjny może być przyrost księgozbioru w zasobach lokalnych bibliotek (obecnie 651 na 100 mieszkańców). Postępuje spadek liczby rocznych wypożyczeń książek na 1 czytelnika, co może być bezpośrednio powiązane z ogólną tendencją do spadku czytelnictwa w Polsce. W gminie w 2019 r. zarejestrowano 15,9 wypożyczeń na czytelnika. GBP jest organizatorem spotkań, warsztatów czy też wycieczek. Mieszkańcy **w 2019 r. mogli skorzystać z 338 różnych inicjatyw we wszystkich oddziałach biblioteki**. Uczestniczyło w nich **6 633 osób**. Dominującymi typami wydarzeń były warsztaty dla seniorów, występy i warsztaty dla dzieci, konkursy, a również spotkania związane ściśle z działalnością biblioteczną, m.in. Klub Przyjaciół Biblioteki, Klub Dyskusyjny, Akcja „Cała Polska czyta dzieciom”, Noc Biblioteki, spotkania autorskie.
- Najmłodsi mogą korzystać z **9 placów zabaw** (brak placów w Woźnicznej i Łowczówku). Korzystanie z oferty sportowo-rekreacyjnej umożliwiają **hale i boiska sportowe**. Większość z nich działa jako obiekty przyszkolne (Janowice, Dąbrówka Szczepanowska, Szczepanowice, Świebodzin, Rzuchowa, Rychwałd). Szkoła w Pleśnej korzysta z obiektu boiska wybudowanego w ramach programu Orlik 2012. Własnym obiektem dysponuje także LKS „Pogórze” Pleśna. M.in. w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich, Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Małopolskiego oraz Funduszu Rozwoju Kultury Fizycznej dokonano wielu nowych inwestycji, takich jak remont hali w Pleśnej, budowa boiska w Rzuchowej, budowa wieży widokowej w Dąbrówce Szczepanowskiej czy utworzenie Otwartych Stref Aktywności.

Organizacje pozarządowe i aktywność obywatelska

- Frekwencja wyborcza w gminie nie odbiega od jej poziomu w powiecie tarnowskim. Daje się jednak zauważyć tendencję – także w innych obszarach Polski – **zwiększającej się frekwencji w wyborach parlamentarnych.** Świadczy to o coraz większym zainteresowaniu mieszkańców sprawami krajowymi. Natomiast w przypadku **wyborów samorządowych** odnotowano **spadek frekwencji o 2 p. proc.** W **wyborach sołeckich** w 2019 r. uczestniczyło **1 759** osób spośród 9 591 uprawnionych (**18,3**%). Zaangażowanie w tę formę demokracji lokalnej jest silnie zróżnicowane w sołectwach. W rankingu frekwencji – przeliczonej jako liczba oddanych głosów do liczby mieszkańców – przoduje Woźniczna, gdzie sołtysa wybierało 170 osób spośród 446 mieszkańców (38%). Dobry wynik uzyskały Janowice (29%), a słabszy Rychwałd i Lichwin (20%).
- Wg rejestru prowadzonego przez UG Pleśna w gminie działa **38 organizacji pozarządowych i grup nieformalnych.** Znajduje się wśród nich 6 jednostek Ochotniczej Straży Pożarnej, 5 Kół Gospodyń Wiejskich, 5 klubów sportowych czy oddziały Caritas. Jeszcze w 2014 r. w wykazie organizacji znajdowały się 24 podmioty (wzrost o 58%). W badanym okresie wzrastała popularność tej formy

zaangażowania i obecnie **na 100 mieszkańców gminy przypada 2,18 organizacji, tj. o 13 % więcej.** Podobny wzrost nastąpił w całym regionie oraz powiecie tarnowskim.

- W 2019 r. wsparcie dla inicjatyw w ramach rocznego Programu Współpracy z Organizacjami Pozarządowymi z budżetu gminy wyniosło **150 tys. zł** (66% więcej niż w 2014 r.). Urząd Gminy współpracował z trzecim sektorem w realizacji dwóch rodzajów zadań: cyklicznych w ramach związków sportowych oraz w formie festynów sportowych, turniejów itp. W latach 2016-2019 średnia wartość rocznie przyznawanych dotacji wynosiła 132 tys. zł. Znaczna część środków dotyczyła finansowania zadań okołosportowych. Największym beneficjentem w tym okresie był LKS „Pogórze" Pleśna, kolejno KS Rzuchowa, a następnie Uczniowskie Kluby Sportowe.
- Lokalne inicjatywy, oprócz wspierania pośrednio przez dotacje dla organizacji, były wspierane w formule funduszu sołeckiego oraz inicjatywy lokalnej. W rekordowym 2019 r. kwota wyniosła 522 tys. zł. W tym roku szczególną popularnością odznaczyła się inicjatywa lokalna (177 tys. zł), na którą skierowano środki większe niż łącznie w 5 wcześniejszych latach.
- Jednym z narzędzi służących usprawnieniu pracy administracji lokalnej jest system **ePUAP** (Elektroniczna Platforma Usług Administracji Publicznej). Pomimo kilku lat działania platformy jej popularność nie wzrasta, a w przypadku Gminy Pleśna liczba **spraw przychodzących** (wnioski mieszkańców) **spadła od 2017 r. o ponad 20 %.** Od 2014 r. cztery decyzje gminnych organów zostały uchylone przez Wojewodę. Natomiast **przeciętny czas wydania decyzji** administracyjnej w gminie Pleśna w latach 2014-2020 wyniósł min. **3 miesiące**.

Bezpieczeństwo

- **Poziom bezpieczeństwa mieszkańców** zależy od stopnia koncentracji negatywnych zjawisk (wypadki, przestępstwa, kataklizmy itp.) i skuteczności działań właściwych służb, w tym policji i straży pożarnej. Gmina podlega pod Komisariat Policji Tarnów-Zachód. Do dyżurów na terenie gminy wyznaczono 2 dzielnicowych. Z danych zawartych w Krajowej Mapie Bezpieczeństwa za pierwsze półrocze 2020 r. wynika, że obecnie na tle powiatu oraz sąsiednich JST **gminę Pleśna wyróżniają bardzo niskie, a zatem korzystne wskaźniki dotyczące przestępstw i wykroczeń.** Ich liczba w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców wyniosła 20,95. Dla powiatu wskaźnik ten wyniósł 36,52, a dla województwa – aż 55,67. Mimo, że w okresie 2014-2019 w gminie **zwiększyła się liczba podjętych interwencji policji** (tylko między 2018 a 2019 r. o 30%) w ich wyniku stwierdzono wyraźnie **mniej przestępstw i kradzieży** względem roku bazowego. Liczba takich interwencji w przeliczeniu na 100 mieszkańców zwiększyła się z 3,4 do 5,5. Od 2016 r., kiedy rozpoczęto rejestrowanie w systemie przypadków niszczenia mienia i zdarzeń związanych z uszkodzeniem ciała, ich liczba spadła (po 3 przypadki w 2019 r.).
- Od 2014 r. nastąpiła **zauważalna poprawa bezpieczeństwa w ruchu drogowym na terenie gminy.** Na początku badanego okresu liczba rannych wskutek wypadków na 100 mieszkańców była dwukrotnie wyższa od wartości dla powiatu. Ponadto w latach 2014-2019 w gminie było **249** zdarzeń drogowych, blisko połowa w dwóch sołectwach Rzuchowa oraz Pleśna. Oznacza to średnio ok. 41 zdarzeń rocznie, przy czym w najgorszym 2018 r. było ich 56.
- W latach 2014-2019 wystąpiło 777 zdarzeń wymagających działań straży pożarnej. Na tle powiatu i regionu gmina w 2019 r. charakteryzowała się wyższym współczynnikiem – w przeliczeniu na 1000

ludności – liczby zdarzeń wymagających udziału jednostek ochrony przeciwpożarowej (20; powiat 14, województwo 15) oraz liczby miejscowych zagrożeń (17; powiat 11, województwo 10). Wg danych Komendy Głównej Państwowej Straży Pożarnej od 2015 r. **3/4 interwencji dotyczyła miejscowych zagrożeń** tj. zdarzeń innych niż pożar wynikających z działań człowieka lub naturalnych sił przyrody, stwarzających zagrożenie dla zdrowia lub życia. Przeważają zagrożenia lokalne (uszkodzenia obiektów, urządzeń itp.). 2019 r. wyróżniała **dwukrotnie wyższa** niż w poprzednich latach **liczba wyjazdów spowodowanych pożarami** oraz **miejscowymi zagrożeniami.** W badanym okresie nie miały miejsca duże pożary ani miejscowe zagrożenia.

- W gminie funkcjonuje **6 jednostek OSP.** Łączna liczba wyjazdów w 2019 r. wyniosła 292, przy czym obejmują one też wyjazdy do okolicznych gmin. Zdecydowana większość interwencji dotyczyła miejscowych zagrożeń. Najaktywniejszy rok miały za sobą **OSP Pleśna i OSP Rzuchowa**. Najwięcej interwencji związanych z pożarami zanotowała OSP Rzuchowa (40% wszystkich wyjazdów). Strażacy ratownicy uczestniczą w szkoleniach organizowanych przez Państwową Straż Pożarną w Tarnowie. Od 2014 r. dokonywano przeglądów pojazdów strażackich i ich wyposażenia, zakupiono samochód dla OSP Pleśna, odnowiono remizy oraz zakupiono niezbędne sprzęty dla jednostek.
- Dla 242 zdarzeń ujętych w BDL GUS przedstawiono czasy **dojazdu pierwszego podmiotu ratowniczego** na miejsce zdarzenia. Między 2018 a 2019 r. nastąpił gwałtowny **wzrost odsetka dojazdów** trwających **do 5 min** (z 3% do 44%), jednakże w obu tych latach dla **ponad 90%** zdarzeń czas ten **nie przekraczał 15 minut**.

Polityka społeczna

- **W 2016 r. wydatki na pomoc społeczną w gminie Pleśna wzrosły ponad dwukrotnie** (z 4,4 mln zł do 11,3 mln zł). Rezultatem podniesienia rangi polityki prorodzinnej jest większy udział wydatków na politykę społeczną – z 14,5% wydatków budżetowych w 2015 r. do 31,9% w planie na czerwiec 2020 r. Dodatkowo należy podkreślić, że w ramach ochrony zdrowia przeznaczono 172,6 tys. zł na przeciwdziałanie narkomanii i alkoholizmowi. W 2019 r. z pomocy społecznej korzystało **621 osób w 199 rodzinach**. Jeszcze w 2014 r. beneficjentami pomocy społecznej był co dziesiąty mieszkaniec, a w 2019 r. – już co dwudziesty Ze świadczeń skorzystały 174 rodziny (292 osoby), z czego blisko 2/3 z nich w formie świadczeń pieniężnych (121).
- **Najwięcej, bo aż 41% rodzin-świadczeniobiorców pobierało świadczenia z powodu niepełnosprawności**. Kolejnymi dużymi grupami beneficjentów są rodziny dotknięte bezrobociem i ubóstwem oraz długotrwałą chorobą. Warto zaznaczyć, że suma liczby rodzin wg przyczyn świadczenia wynosi 301 – oznacza to, że **średnio jedna rodzina** objęta pomocą społeczną **korzystała z 1,72** rodzajów **świadczeń**. Wartość świadczeń opiekuńczych uległa podwojeniu od 2014 r. Jest to m.in. wynikiem znaczącego **wzrostu wydatków na świadczenia pielęgnacyjne** oraz na specjalny zasiłek opiekuńczy. Łącznie kwota, którą przeznaczono na świadczenia opiekuńcze w 2019 r. wyniosła **o 74 % więcej** niż 5 lat wcześniej. W formie stałej zasiłki otrzymało 37 rodzin. Okresowo przekazywano je 19 rodzinom. Ponadto udzielane są zasiłki celowe.
- W latach 2014-2019 nikt nie skorzystał z interwencji kryzysowych, poradnictwa specjalistycznego, usług specjalistycznych opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi ani ze specjalistycznych usług opiekuńczych oraz żadna osoba nie została objęta projektem socjalnym.

Nie funkcjonuje żadna jednostka organizacyjna pomocy i integracji społecznej. 21 mieszkańców przebywało w domach pomocy społecznej poza gminą (m.in. Stróże, Karwodrza, Tarnów). W samym powiecie tarnowskim działają 24 jednostki pomocy i integracji społecznej, w tym 8 domów pomocy społecznej.

- Usługi opiekuńcze dla osób starszych oraz z niepełnosprawnościami, mające na celu zaspokojenie codziennych, podstawowych potrzeb, skierowano do 5 osób. Nie funkcjonowała forma e-usług opiekuńczych ani teleopiekuńczych.
- W zasobie mieszkań komunalnych gminy (9) znajdowały się 3 mieszkania socjalne (Janowice, Lichwin, Świebodzin), nie ma obecnie osób oczekujących na przyznanie takiego mieszkania.
- Wskaźnik pracy socjalnej (stosunek liczby rodzin objętych pracą socjalną do rodzin osób, którym przyznano świadczenie) w 2019 r. wyniósł 86%. Od 2014 r. zmniejszyła się liczba rodzin objętych pracą socjalną. Od 2018 r. działa 2 asystentów rodziny, z których usług skorzystały 3 rodziny.
- W ramach zadań z zakresu polityki prorodzinnej udzielane są zasiłki, świadczenia rodzicielskie oraz z funduszu alimentacyjnego, świadczenia w ramach Programu „Rodzina 500+" oraz „Dobry Start". Wydatki w tym zakresie stanowią istotną część budżetu gminnego. Ze świadczenia 500+ skorzystało 1 902 dzieci, a najwyższe jednorazowe świadczenie wyniosło 3,5 tys. zł. Równie dużo dzieci skorzystało z programu „Dobry Start". Gmina przyznawała Karty Dużej Rodziny - z tego systemu zniżek i uprawnień korzystało 428 rodzin.
- Jesienią 2020 r. wydanych było 15 niebieskich kart (procedura zgłoszenia przemocy domowej, zazwyczaj powodowanej nadużywaniem alkoholu). W 2019 r. GOPS Pleśna odnotował 10 zgłoszeń problemów alkoholowych, przy czym żaden mieszkaniec gminy nie był objęty pomocą społeczną z powodu alkoholizmu. Z powodu różnego rodzaju innych uzależnień ze wsparcia jednostek pomocy społecznej oraz wyspecjalizowanych organizacji w 2019 r. korzystało 10 osób. W świetlicy profilaktyczno-wychowawczej funkcjonuje Gminny Punkt Konsultacyjny. W 2019 r. w ramach dyżurów terapeuty ds. uzależnień, udzielono 35 porad osobom uzależnionym i współuzależnionym od alkoholu. Efektem dyżurów było powstanie koła Anonimowych Alkoholików. Do mieszkańców gminy znajdujących się w trudnej sytuacji skierowano ponadto informator „Gdzie szukać pomocy".
- Wraz z malejącą liczbą mieszkańców należy spodziewać się rosnącego odsetka osób starszych w populacji, które w najbliższej perspektywie strategicznej będą stanowiły kluczową grupę wspieraną w ramach pomocy społecznej (świadczenia i opieka). Na terenie gminy zauważa się deficyty infrastruktury społecznej, takich jak noclegownie czy schroniska (dla osób bezdomnych czy sprawców przemocy). Nie funkcjonują przedsiębiorstwa społeczne, Zakłady Aktywności Zawodowej czy Centra Integracji Społecznej. Pracownicy socjalni aktywnie zajmują się informowaniem o możliwości korzystania z narzędzi ekonomii społecznej czy podjęcia udziału w kursach i szkoleniach.

Zdrowie

- Na obszarze gminy funkcjonują 3 ośrodki zdrowia (Janowice, Pleśna, Lichwin) w ramach Samodzielnego Gminnego Publicznego Zakładu Opieki Zdrowotnej w Pleśnej. Usługami lekarza podstawowej opieki zdrowotnej (POZ) objętych było 6 991 osób, a 7 194 – pielęgniarki POZ.

Lekarze POZ w 2019 r. udzielili najwięcej porad w Pleśnej, a w gminie łącznie 38 tys. Działalność jednostek obejmuje poradnię rehabilitacyjną i świadczenia fizjoterapeutyczne. Funkcjonuje poradnia ginekologiczna oraz poradnie stomatologiczne. OZ w Pleśnej jest miejscem największej liczby zabiegów. W SPGZOZ realizowane są badania diagnostyczne RTG i USG oraz analityka, mammografia i cytologia (podwykonawcy). Obiekty SPGZOZ są regularnie modernizowane (zagospodarowanie terenu, klimatyzacja itd.). Dużą rolę w miejscowym systemie opieki zdrowotnej odgrywa prywatne Centrum Medyczne WAMED w Rzuchowej, który świadczy bezpłatną POZ oraz prywatne porady specjalistów, a także realizuje badania analityczne.

- Dostępność lekarzy w powiecie tarnowskim wynosi ok. 20 lekarzy na 10 tys. pacjentów. Odmiennie prezentują się te wartości w powiatach grodzkich – w pobliskim Tarnowie to ok. 115 lekarzy, a w Nowym Sączu – 85. Świadczy to z jednej strony o znacznie słabszym dostępie do kadry medycznej w powiecie zdominowanym przez gminy wiejskie i wiejsko-miejskie. Z drugiej strony to właśnie miasta powiatowe gwarantują pełną ofertę usług zdrowotnych, także w ramach szpitali, zapewniając jednocześnie szeroką kadrę wyspecjalizowanych pracowników. Tarnów, obok Krakowa, to kluczowe miasto regionu, zapewniające zróżnicowane formy opieki medycznej dla całej wschodniej Małopolski. W gminie nie funkcjonowała żadna inna praktyka lekarska. W całym regionie dostępność podmiotów ambulatoryjnych dla mieszkańców wynosi 6 przychodni na 10 tys. osób, lecz różni się ona w poszczególnych częściach regionu: w powiecie tarnowskim to 4 przychodnie, a w gminie Pleśna tylko 3.
- W gminie działają 2 apteki (obie w Pleśnej) oraz 2 punkty apteczne (w Rzuchowej i Janowicach). Dostępność aptek w gminie Pleśna, liczona jako liczba osób przypadających na obiekt, jest o połowę mniejsza (6 tys. osób na aptekę) od wartości dla powiatu. Należy jednak mieć na uwadze, że z racji bliskości wielu miast, mieszkańcy mają możliwość korzystania z tamtejszych placówek.
- Sytuację zdrowotną mieszkańców obrazują m.in. statystyki przyczyn zgonów. Wg danych BDL GUS za lata 2014-2018 w powiecie tarnowskim obserwuje się regularny przyrost liczby śmierci spowodowanych nowotworami, podobnie jak zgonów wynikających z chorób układu krążenia. Prowadzone są akcje promocyjne i profilaktyczne m.in. kolportaż materiałów dotyczących problemu uzależnień. W 2019 r. gmina włączyła się w programy zdrowotne we współpracy z powiatem: profilaktykę zakażeń pneumokokowych oraz wirusem brodawczaka ludzkiego HPV.
- Wydatki na ochronę zdrowia pochłaniają niewielką część budżetu gminnego. Należy jednak zauważyć, że w 2019 r. wydatki w tej kategorii w przeliczeniu na 1 mieszkańca pierwszy raz przekroczyły wartość dla całego powiatu tarnowskiego i wyniosły 16 zł na osobę (191,8 tys. zł), zbliżając się do przeciętnej wartości dla województwa (21 zł/1 os.). Większość wydatków w dziale budżetowym 851 pochłania przeciwdziałanie alkoholizmowi (85%). Samorząd ma jednak niewielki udział w finansowaniu opieki zdrowotnej. Środki pochodzą głównie z Narodowego Funduszu Zdrowia, dla niektórych świadczeń bezpośrednio z budżetu państwa, a rzadziej - z ubezpieczeń komercyjnych.

Część gospodarcza

Rynek pracy

- **Na koniec 2019 r. w gminie Pleśna było 259 zarejestrowanych bezrobotnych.** To ponad dwukrotnie mniej osób w stosunku do 2014 r. W całym kraju zmiany przebiegały w podobnym tempie (**spadek** przeciętnie **o 55%** w 5 lat). Liczba bezrobotnych na koniec 2019 r. wyniosła **3,4%** ludności gminy w wieku produkcyjnym i odsetek ten przez cały okres utrzymywał się na poziomie bliskim wartości dla powiatu. W powiecie tarnowskim osoby **długotrwale bezrobotne**, tj. bez pracy powyżej 1 roku, stanowiły **40%** wszystkich zarejestrowanych bezrobotnych (1 637 osób). Podobnie jak w przypadku ogólnych wskaźników bezrobocia, następują tu pozytywne trendy. Udział długotrwale bezrobotnych w ludności aktywnej zawodowo **spadł z 5,0 w 2014 r. do 2,3 % w 2019 r.** Powiat nie odbiega w tym zakresie od średnich krajowych i regionalnych.
- Wskaźniki dotyczące zatrudnienia nie są precyzyjne ze względu na różnorodność form zatrudnienia, brak pokrywania się miejsca pracy z miejscem zamieszkania czy rotację pracowników wynikającą ze zwolnień i podejmowania nowej pracy. Wg danych BDL w 2019 r. zatrudnionych było 6 % mieszkańców gminy Pleśna (708 osób), co oznacza przyrost o 17% od 2014 r.
- W powiecie tarnowskim większość zatrudnionych pracowała **w sektorze rolniczym (58%),** co na tle regionu (24%) wskazuje na szczególnie agrarny charakter lokalnego rynku, skoncentrowany na uprawach, hodowli czy sadownictwie. Niewielka część osób pracuje w podmiotach usługowych, a finansami, ubezpieczeniami i nieruchomościami zajmuje się zaledwie 0,4% pracowników. Drugim najważniejszym obszarem – ale obejmującym czterokrotnie mniej zatrudnionych - jest przemysł i budownictwo (14,3%). Dysproporcje na rynku pracy mogą oddziaływać na decyzje mieszkańców o miejscu studiów, zamieszkania, zakładania rodzinny itd., a są one związane m.in. z **wysokością wynagrodzenia**. W powiecie tarnowskim pracownicy mogą liczyć na średnie wynagrodzenie w wysokości **3 779 zł brutto** (73% średniej krajowej). To wartość znacznie poniżej przeciętnej dla regionu (5 098 zł brutto). Należy zauważyć stałą, utrzymującą się **zwyżkę wynagrodzeń** – w powiecie tarnowskim zmiana ta była zbliżona do ogólnopolskiej i wyniosła **ok. 1/3.**
- W zakresie przeciwdziałania bezrobociu często zawiązywana jest **współpraca Powiatowego Urzędu Pracy z GOPS**. Dotyczy ona m.in. wzajemnego przekazywania informacji o szkoleniach, robotach publicznych, stażach czy pracach interwencyjnych oraz zindywidualizowanego podejścia do osób mających trudności w odnalezieniu się na rynku pracy. Komunikaty są udostępniane na stronie internetowej GOPS oraz w folderach i ulotkach. W ramach prac społecznie użytecznych zatrudniono 10 mieszkańców– podejmują się oni drobnych remontów, czy usług opiekuńczych dla seniorów. W zakresie budowania świadomości zawodowej u młodzieży realizowane są Programy Doradztwa Zawodowego, współpraca z Powiatową Poradnią Psychologiczno-Pedagogiczną czy propedeutyka zawodowa w szkołach podstawowych.

Przedsiębiorczość

- Wg rejestru REGON w gminie Pleśna w rejestrze za 2019 r. znajdowało się **738 podmiotów gospodarki narodowej**. W Centralnej Ewidencji i Informacji o Działalności Gospodarczej (CEIDG) w połowie 2020 r. znajdowało się 475 przedsiębiorstw. **Na 1 000 mieszkańców zarejestrowane były 62 podmioty gospodarcze** (REGON) i wartość ta **wzrasta w ostatnich latach**. Roczny przyrost liczby

podmiotów wynosi ok. 3-4 na każdy tysiąc mieszkańców. Pozytywny trend jest wypadkową malejącej liczby wyrejestrowanych przedsiębiorstw w ciągu roku oraz wzrastającej liczby nowozarejestrowanych.

- Wg bazy CEIDG najwięcej – bo aż **połowa** (47%) – **przedsiębiorstw**, w tym największych pracodawców, działa **w Rzuchowej oraz w Pleśnej.** Są to sołectwa o najwyższym przeliczniku liczby podmiotów gospodarczych na 1 000 mieszkańców. Spośród mniejszych miejscowości stosunkowo wysokim poziomem przedsiębiorczości odznacza się Woźniczna (47,6). Najsłabsze wyniki osiąga Dąbrówka Szczepanowska (16 firm na 1000 osób). W gminie szybko wzrasta liczba **osób prowadzących działalność gospodarczą** „na własny rachunek". Na koniec 2019 r. **było 618 takich osób**, o 161 więcej niż 5 lat wcześniej **(+35%).**
- Mała przedsiębiorczość odgrywa szczególną rolę na obszarach wiejskich, gdzie rzadko lokowane są duże podmioty (przemysłowe, magazynowe, produkcyjne), a dominują tu mikroprzedsiębiorstwa – z czego 1/5 funkcjonuje sezonowo, a ok. ¾ bazuje na samozatrudnieniu. W gminie Pleśna 96,7% podmiotów gospodarczych zatrudniało mniej niż 10 osób. Działa tylko **jedna firma powyżej 50 pracowników** (MK OKNO Sp. z o.o.). Lokowaniu wielkopowierzchniowych zakładów nie sprzyja ukształtowanie terenu i odległość od węzła autostradowego. Przewaga małych przedsiębiorstw zabezpiecza lokalny rynek przed załamaniami gospodarczymi niż funkcjonowanie dużych podmiotów, podatnych na ryzyka związane z wahaniami koniunktury. Dzięki nim miejscowy rynek jest zróżnicowany i dostosowany do potrzeb mieszkańców. Realizatorami inwestycji podejmowanych przez Gminę bywają miejscowe podmioty, co sprzyja tzw. spirali inwestycyjnej – finanse, które trafiają do obiegu na lokalnym rynku owocują kolejnymi inwestycjami.
- W Małopolsce najwięcej podmiotów jest zarejestrowanych **w sekcji G** PKD 2007[5] (handel, naprawa pojazdów), lecz ich liczba spada. To istotny i rozwijający się (20 nowych podmiotów) obszar rynku gospodarczego w gminie Pleśna. Na pierwszym miejscu znajduje się jednak **budownictwo**, **reprezentowane przez 192 przedsiębiorstwa tj. ¼** wszystkich. To niemal dwa razy większy udział niż dla całego regionu. W odróżnieniu od województwa gminę Pleśna wraz z powiatem tarnowskim charakteryzuje **większy udział podmiotów** zajmujących się **przetwórstwem przemysłowym, rolnictwem** czy też **gospodarstw domowych świadczących usługi na własne potrzeby**. Niższy udział mają podmiotów prowadzące działalność profesjonalną, naukową i techniczną, informacyjno-komunikacyjną, gastronomiczną i noclegową czy związaną z obsługą rynku nieruchomości. Choć **większość zatrudnionych w powiecie pracuje w przedsiębiorstwach rolniczych**, to stanowią one zaledwie 2,1% ogółu podmiotów. W gminie Pleśna ich odsetek jest nieco wyższy – 2,7% , co stanowi trzykrotność poziomu dla regionu. **Przemysł i budownictwo to obszar działania ponad 1/3 przedsiębiorstw**. Efektem większego znaczenia tych dwóch sektorów jest niższy udział podmiotów usługowych (60%) – o 15 p.proc. względem województwa.

[5] **A** – Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo / **B** – Górnictwo i wydobywanie / **C** – Przetwórstwo przemysłowe / **D** – Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych / **E** – Dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją / **F** – Budownictwo / **G** – Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle / **H** – Transport i gospodarka magazynowa / **I** – Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi / **J** – Informacja i komunikacja / **K** – Działalność finansowa i ubezpieczeniowa / **L** – Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości / **M** – Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna / **N** – Działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca / **O** – Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne / **P** – Edukacja / **Q** – Opieka zdrowotna i pomoc społeczna / **R** – Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją / **S** – Pozostała działalność usługowa / **T** – Gospodarstwa domowe; gospodarstwa domowe produkujące wyroby i świadczące usługi na własne potrzeby / **U** – Organizacje i zespoły eksterytorialne.

- W sektorze rolniczym od 2014 r. przybyły tylko 2 nowe podmioty, w przemyśle i budownictwie – 100, w usługach – 83. Należy zaznaczyć, że niektóre sekcje składają się z podmiotów o wąskiej specjalizacji i/lub działających na dużą skalę, często na wyłączność. Dlatego m.in. w gminie obecny jest jeden podmiot odpowiedzialny za dostawę wody (sekcja E) i za zaopatrywanie w energię (sekcja D). Pomimo, że w Polsce postępuje tendencja do przebranżawiania rolnictwa i przemysłu na rzecz usług, w wiejskiej gminie Pleśna uprawy, sadownictwo i hodowle nadal utrzymują swoje znaczenie.
- Rozwój przedsiębiorczości jest zależny od decyzji inwestycyjnych. Konsekwencje pandemii COVID-19 pozostają trudne do przewidzenia, natomiast do 2019 r. w Polsce nakłady inwestycyjne przedsiębiorstw wzrastały i były kierowane na tworzenie nowych budynków, środki transportu i maszyny. Nakłady w przedsiębiorstwach powiatu tarnowskiego w przeliczeniu na 1 mieszkańca jednak malały i w 2018 r. wyniosły 1,2 tys. zł. W stosunku do sąsiednich powiatów to niski wynik i trzykrotnie poniżej wartości dla regionu. Przedsiębiorstwa powiatu tarnowskiego cechują się raczej znikomą skłonnością do inwestowania.
- W gminie nie znajduje się żaden obiekt typu greenfield (działki niezabudowane) ani brownfield (zabudowane, zwykle przemysłowe i usługowe). Najbliższe takie obszary są w Tarnowie. Jak dotąd nie utworzono lokalnej bazy danych z ofertami gospodarczymi i inwestycyjnymi. W Małopolsce działało 131 instytucji otoczenia biznesu (IOB), z których 100 miało siedzibę w Krakowie. Najbliższe instytucje otoczenia biznesu znajdowały się w ośrodkach subregionalnych: Tarnowie (10) i Nowym Sączu (7). Małe miejscowości i obszary wiejskie nadal pozostają obszarem mało atrakcyjnym dla innowatorów czy startupów.
- W ramach realizacji celów gospodarczych na okres 2014-2019 zapewnione zostały usługi doradcze i szkoleniowe w ramach współpracy z regionalnymi instytucjami otoczenia biznesu. Innego rodzaju doradztwo dotyczyło podstaw zakładania firmy. Gmina prowadziła aktywną działalność informacyjną. Zakładającym działalność gospodarczą przekazywano ulotki dotyczące wpisu do CEIDG. O szkoleniach i warsztatach informowano na stronie gminy oraz na plakatach na tablicach ogłoszeniowych w sołectwach i w UG. Do udostępniania wiadomości wykorzystywano specjalnie sporządzoną bazę mailingową do lokalnych przedsiębiorców. Osoby prowadzące firmy kierowano na mikroporady prowadzone na portalu edukacyjnym dla MŚP, nadzorowanego przez Polską Agencję Rozwoju Przedsiębiorczości. Przystępującym do założenia działalności gospodarczej pomagano w poszukiwaniu i aplikowaniu o środki finansowe ze źródeł zewnętrznych, w tym m.in. ze środków Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa, Lokalnej Grupy Działania Dunajec-Biała, Tarnowskiej Agencji Rozwoju Regionalnego. Wzmacniano promocję firm, zwłaszcza lokalnych, poprzez umieszczanie informacji w kalendarzach kolportowanych przez jednostki OSP.
- Rozwojowi przedsiębiorczości przysłużyły się działania w sferze infrastruktury (realizowane i planowane w Wieloletniej Prognozie Finansowej), które zostaną przedstawione w ramach diagnozy finansów samorządowych. Należy podkreślić, że JST są silnie ograniczone w możliwościach bezpośredniego wspierania i wpływania na działalność gospodarczą. Mają do dyspozycji wiele innych instrumentów, takich jak wprowadzenie współzarządzania w kształtowaniu kierunków rozwoju, zamówienia publiczne (np. klauzule społeczne, zielone zamówienia), podatki, inwestycje w infrastrukturę i komunikację czy marketing terytorialny (wizerunek, promocja).

- **Siedem na dziesięć** działalności gospodarczych odprowadzających **najwyższe podatki** w gminie znajduje się w **Pleśnej i Rzuchowej**.

Rolnictwo

- W obszarze **rolnictwa, przetwórstwa i gospodarki leśnej** w gminie Pleśna działa **20** podmiotów gospodarczych. **Gospodarstwa** rolnicze o największej powierzchni są zlokalizowane w Lichwinie, Janowicach i Dąbrówce Szczepanowskiej. **8 gospodarstw** zajmuje obszar **przekraczający 10 ha,** a jedno ponad 20 ha. **Średnia powierzchnia** gospodarstwa rolnego w 2019 r. wynosiła **2,32 ha.**
- Użytki rolne stanowią **63%** obszaru lądowego gminy Pleśna, tj. **5 190 ha**. To mniejszy udział w stosunku do całego powiatu tarnowskiego (71%), co w dużej mierze należy wiązać z ukształtowaniem terenu, nie zawsze sprzyjającym hodowli czy uprawom. Ponad **połowę użytków rolnych obejmują grunty rolne,** a ponadto Gminę wyróżnia **wysoki odsetek sadów** (9% wszystkich użytków rolnych) **i pastwisk trwałych** (8% niekoszone trawy, lecz wypasane). Duże **zagęszczenie gruntów rolnych występuje w południowo-wschodniej części gminy** (tu znajdują się największe gospodarstwa), natomiast w pozostałej części są one silniej rozproszone z racji obecności zabudowy i wzgórz. Wskazuje się na potrzebę intensyfikacji rolnictwa w północnej części gminy, gdzie warunki umożliwiają produkcję roślinną **o wysokich wymaganiach glebowych**.
- Działania Gminy w obszarze rolnictwa obejmują zwłaszcza **doradztwo** w pozyskiwaniu środków zewnętrznych (rolnictwo zrównoważone, przetwórstwo rolno-spożywcze), w tym także organizację porad prowadzonych przez Powiatowy Zarząd Doradztwa Rolniczego w Tarnowie czy pomoc w promowaniu rolnictwa ekologicznego, pszczelarstwa oraz produktów lokalnych i tradycyjnych. W działania okołorolnicze włącza się stowarzyszenie Grupa Odrolnika, prowadzące szkolenia z zakresu produkcji towarów. Kluczową inwestycją na rzecz wsparcia miejscowego rolnictwa było utworzenie **targowiska „Mój Rynek"** w Pleśnej jako miejsca bezpośredniej sprzedaży produktów rolnych. Cała wartość przedsięwzięcia wyniosła 2 mln zł. Dla miejscowych rolników duże znaczenie ma ponadto **Święto Owoców i Produktów Pszczelich**, podczas którego m.in. promowane są ekologiczne rozwiązania w rolnictwie. Wydarzenie wyróżniono w konkursie Turystyczne Skarby Małopolski w 2019 r.

Turystyka

- Atrakcyjność turystyczną tworzą walory przyrodnicze, miejscowa kultura materialna i niematerialna oraz elementy tożsamości lokalnej. Dużą rolę odgrywa dostępność odpowiedniego zaplecza infrastrukturalnego – zarówno hoteli, agroturystyki, restauracji, czy nawet oznaczeń szlaków i montaż tablic informacyjnych. Województwo małopolskie wg *Analizy walorów turystycznych…* jest **najbardziej atrakcyjnym regionem dla turystów w Polsce**. Powiat tarnowski na tle regionu wypada jednak przeciętnie – wynika to ze znaczącej dominacji Metropolii Krakowskiej i obszarów podgórskich (Zakopane, Tatry, uzdrowiska itp.).
- W 2019 roku gmina Pleśna została **zwycięzcą konkursu „Turystyczne Skarby Małopolski",** organizowanego przez Samorząd Województwa Małopolskiego, w kategorii „**Miejsce z Klimatem**". W kategorii „Unikatowa atrakcja turystyczna" zwyciężyła **wieża widokowa w Dąbrówce Szczepanowskiej.** Natomiast **Małopolski Szlak Winny** (obejmujący winnice gminy Pleśna) wygrał w kategorii „Najciekawszy szlak turystyczny". Wyróżnione zostały ponadto: Święto Owoców i

Produktów Pszczelich, Wianki na Winnicy (Dąbrówka Szczepanowska). Laureatów wyróżniono w drodze głosowania on-line.

- Gmina znajduje się na Małopolskim Szlaku Owocowym, obejmującym 23 gminy z całego regionu, wyróżniające się uprawami sadowniczymi. Zwrócono uwagę na pleśnieńskie uprawy jabłek, gruszek, wiśni i czereśni. Certyfikację uzyskały tradycyjne produkty lokalne: masło rzuchowskie oraz domowe wino rzuchowskie. Promocja produktów jest wspierana przez LGD Dunajec-Biała.
- Ukształtowanie terenu, nasłonecznienie oraz położenie w sąsiedztwie rzeki Dunajec tworzy mikroklimat sprzyjający uprawie winorośli. Wskazuje się, że znacząca część Polaków wyraża zainteresowanie winiarstwem lub chciałoby poszerzyć swoją wiedzę na ten temat. Niewielu jest jednak zaznajomionych ze szlakami winiarskimi czy też miejscami, gdzie zlokalizowane są uprawy. Z tego względu należy spodziewać się rosnącego zapotrzebowania na usługi gospodarstw winiarskich. W Tarnowie zaplanowano utworzenie Małopolskiego Centrum Winiarstwa (w subregionie tarnowskim skupia się połowa małopolskich winnic), obejmującego dodatkowo gminę Pleśna oraz gminy Tuchów i Ciężkowice. Rozwijany jest ponadto Małopolski Szlak Winny, do którego Winnica Szczepanowice dołączyła już w roku założenia (2013 r.), a następnie włączono pozostałe. Szlakowi towarzyszą Dni Otwartych Winnic czy konkursy winiarskie.
- W rejestrze zabytków województwa małopolskiego wpisanych jest 13 nieruchomości z obszaru Gminy Pleśna, w tym 8 cmentarzy wojennych (wpisane po 2005 roku) oraz 3 kościoły i 2 zespoły dworskie (wpisane między 1959 a 1988 r.). Wśród zagrożonych obiektów znajdują się inne nieruchomości o charakterze cmentarnym. Na terenie gminy znajduje się najwięcej cmentarzy wojennych z okresu I wojny światowej w powiecie tarnowskim (19). Większość zlokalizowanych jest w Janowicach, Lubince i Woźnicznej, a za najważniejszy uznaje się cmentarz nr 171 w Łowczówku, zwany tez cmentarzem Legionistów.
- Najwyższa Izba Kontroli w 2018 r. pozytywnie oceniła działania Gminy służące wykorzystaniu kulturowego i turystycznego potencjału znajdujących się tutaj cmentarzy wojennych. Wskazano jedynie na potrzebę poprawy i uczytelnienia oznakowania miejsc tablicami informacyjnymi. Analiza potencjałów turystycznych gminy wskazuje na trzy dominujące obszary rozwojowe lokalnej turystyki:
  - *eko-turystykę* – promocja zdrowej, ekologicznej żywności oraz wysokiej jakości upraw,
  - *turystykę aktywną* – rozwijanie turystyki pieszej, rowerowej, konnej,
  - oraz *turystykę dziedzictwa* –zainteresowanie historią I wojny światowej i cmentarzami wojennymi.
- Mimo wielu atutów turystycznych i zdobywanych wyróżnień, gmina posiada słabo rozwiniętą infrastrukturę, zwłaszcza noclegową i gastronomiczną. Następuje poprawa w skali powiatu tarnowskiego, który w 2019 r. dysponował 20 obiektami noclegowymi posiadającymi min. 10 miejsc noclegowych (łącznie ok. 1 tys. miejsc noclegowych). Wg systemu rezerwacyjnego www.gooogle.com/travel, zestawiającego oferty noclegowe, najbliższe obiekty hotelowe zlokalizowane są na terenie gminy Tarnów (hotel Dunajec, dwór w Zgłobicach).
- Ewidencja gospodarstw agroturystycznych prowadzona przez Urząd Gminy zawiera 11 wpisów do rejestru. Gospodarstwa te zlokalizowane są w miejscach charakterystycznych dla gminy i Pogórza

Ciężkowickiego. Działalność właścicieli to zazwyczaj produkcja ogólnorolna, winnice, sady oraz krzewy jagodowe.

Atrakcyjność inwestycyjna

- W Małopolsce głównym obszarem przyciągającym inwestorów zagranicznych jest Kraków i jego obszar funkcjonalny. W 2017 r. działało tu ¾ **firm** z regionu posiadających **kapitał zagraniczny**. W nieodległym od gminy Pleśna Tarnowie znajdowało się tylko **1,4%** takich podmiotów. **Inwestycje zagraniczne nie odgrywają w tej części regionu wielkiej roli.** Ze względu na położenie nieopodal 120-tysiecznego miasta oraz dobrą sieć połączeń (bliskość autostrady i dróg wojewódzkich czy linia kolejowa) gmina wydaje się być jednak interesującym miejscem do zakładania biznesu. Wg opracowania „Atrakcyjność Inwestycyjna regionów w 2017" **gmina otrzymała *Pomarańczową Gwiazdę***. Łącznie uzyskała ponadprzeciętną ocenę dla gospodarki narodowej, przemysłu, handlu, usług turystycznych oraz usług profesjonalnych. W skali A-F gmina otrzymała klasę C dla wszystkich kategorii, a zbiorczy wskaźnik potencjalnej atrakcyjności wyniósł 0,186, plasując się pośrodku zestawienia gmin wiejskich (1. miejsce Zabierzów 0,26). Pomimo, że w gminie funkcjonuje tylko jedno duże przedsiębiorstwo a wskaźniki aktywności gospodarczej są na stosunkowo niskim poziomie, należy mieć na uwadze dynamicznie rozwijającą się branżę turystyczną i działalności z nią związanych.
- W celu wzmocnienia współpracy na rzecz rozwoju gospodarczego w 2015 r. miasto Tarnów zawarło porozumienie z ośmioma ościennymi gminami, rozszerzone później o kolejne trzy, w tym gminę Pleśna. Utworzono w ten sposób **Aglomerację Tarnowską,** mającą przyczynić się do poprawy atrakcyjności inwestycyjnej obszaru. Do tej pory w ramach porozumienia zorganizowano m.in. Targi Inwestycyjne Aglomeracji Tarnowskiej, prezentujące lokalną ofertę inwestycyjną.
- **Gospodarka i działania samorządu są ściśle powiązane.** Tak jak inwestycje publiczne pomagają biznesowi, tak kondycja lokalnej przedsiębiorczości oddziałuje na wysokość budżetu lokalnego samorządu. Tworzą go m.in. wpływy z podatku dochodowego od osób prawnych (CIT). To, w jakim stopniu gmina inwestuje w swój rozwój, może zachęcać nowych przedsiębiorców. Atutem gminy Pleśna jest z pewnością **awans w rankingu wydatków inwestycyjnych samorządów** w gminach wiejskich z miejsca 836 na 740.

Finanse samorządowe i zarządzanie Gminą

- W ostatnich latach **dochody i wydatki** Gminy Pleśna regularnie **wzrastały**, średnio **o 10 % rok do roku**. Największa deficyt miał miejsce w 2017 r., kiedy wyniósł 2,5 mln zł. Łącznie wydatki i dochód z 2019 r. stanowił 160 % wartości z roku bazowego. **Dochody na 1 mieszkańca** gminy **(4 639 zł)** były niższe niż dla Małopolski ogółem i wyniosły ok. **90% średniej regionalnej**. Przyczyną podwójnego wzrostu wartości budżetu jest w szczególności skierowanie większych środków na działania z zakresu polityki prorodzinnej. W wyniku zmian regulacyjnych gminy utraciły niektóre źródła dochodów, wobec czego zbilansowanie budżetów JST będzie coraz poważniejszym wyzwaniem.
- Jak wspomniano, strukturę wydatków gminnych odmieniło wprowadzenie programu Rodzina 500+ oraz wyodrębnienie kategorii „**Rodzina**" w 2017 r. Przejęła ona ponad ¼ wydatków (**15,5 mln zł** w 2019r.). Środki są redystrybuowane, nie zmieniając kondycji budżetu gminnego (dochód od razu wypłacany w formie świadczenia pieniężnego), ich wypłacanie generuje jednak dodatkowe koszty

obsługi i pracy urzędu. Przewodnim zadaniem gmin jest finansowanie i dbanie o lokalną **oświatę**. Wydatki na nią pochłaniają największą część budżetu (1/3), choć z każdym rokiem coraz mniejszą (jeszcze w 2015 r. – 46%). Jest to jednak rezultatem ograniczania subwencji oświatowej, pomimo odmiennych potrzeb zgłaszanych przez gminy wiejskie. Na trzecim miejscu wśród najkosztowniejszych działów klasyfikacji budżetowej znajduje się **gospodarka komunalna i ochrona środowiska**, która w ostatnich latach wyprzedziła w zestawieniu **transport i łączność.** Koszty **administracji publicznej** w gminie Pleśna od 2014 r. stanowią ok. 6-8% budżetu.

- Daje się zauważyć **zwiększenie nacisku na turystykę** – przed 2018 r. przeznaczano do tego działu kilkukrotnie niższą ilość środków. W tym miejscu **należy podkreślić, że w analizie finansów samorządowych pominięto plan na rok 2020 r. ze względu na niestabilną sytuację spowodowaną pandemią COVID-19 i duże zmiany w zakresie wykonania budżetu z tego tytułu.** Wartość poszczególnych pozostałych kategorii wynosiła mniej niż 1 mln zł.
- Dochody **w największym stopniu pochodzą z subwencji ogólnych (18,6 mln zł),** a ich połowę obejmuje **subwencja oświatowa.** Wraz z pojawieniem się znaczącej puli nowych środków związanych ze świadczeniem „500+", w latach 2015-2016 **z 10 % do 26 % wzrósł udział dotacji celowych** z budżetu państwa na zadania zlecone. Istotnym źródłem funduszy zasilających budżet gminny są podatki. Stanowią one ok. 13 % dochodów. **Dochody własne** (wszystkie podatki i opłaty) to ¼ łącznych dochodów, tj. o połowę mniejszy udział niż przeciętnie w gminach regionu (38 %). Kluczową składową dochodu własnego są **podatki od osób fizycznych** (57 %). Gmina Pleśna charakteryzuje się stosunkowo **niskim wpływem z tytułu podatku od nieruchomości** (3 % dochodów) oraz podatków pobieranych na podstawie odrębnych ustaw (5 %). Właściwie **marginalne znaczenie posiada podatek od osób prawnych**. Znaczenie dochodów własnych jest duże, ponieważ oddziałują one m.in. na zdolność samorządu do samofinansowania i do podejmowania inwestycji. Wysokość dochodów majątkowych w badanym pięcioleciu wynosiła od 0,5 mln zł do nawet 7,4 mln zł. Im wyższa jest ich wartość oraz im wyższa nadwyżka operacyjna, tym bardziej wzrasta samodzielność finansowa, chyba, że gmina ma do pokrycia pokaźne wydatki majątkowe. To właśnie przedstawia **wskaźnik samofinansowania**, który od 2017 r. **poprawił się dla gminy Pleśna (z 0,2 na 0,9)**, lecz plan budżetowy na 2020 r. już zakładał jego spadek (do 0,8). Są to wartości nieco powyżej średnich dla Polski (0,65 w okresie 2013-2017). Korzystna wartość wskaźnika sprzyja realizacji zasady subsydiarności wskazującej na to, by poszczególne szczeble samorządu mogły samodzielnie odpowiadać na oczekiwania społeczności.
- Największy dochód Gminy w 2019 r., mając na względzie klasyfikację budżetową, został wygenerowany w **dziale 758 Różne rozliczenia**, obejmującym w szczególności subwencję oświatową i ogólną - w innych gminach województwa było to średnio 26%. Z kolei **dochody podatkowe** - **dział 756** - które w małopolskich gminach miejskich i miejsko-wiejskich wyniosły przeciętnie 28% dochodów, w Gminie Pleśna osiągnęły tylko **18,9%.** Wpływy w **dziale 855 Rodzina** pokrywały nieco ponad **¼ dochodów**, tj. podobnie do średniej regionalnej i powiatowej. Z pozostałych kategorii warto wyróżnić dział **630 Turystyka** (1,6%), oraz **dział 010 Rolnictwo i łowiectwo** (2,7%), których udział był trzykrotnie wyższy niż przeciętnie w innych gminach.
- W wyniku zestawienia dochodów z wydatkami można m.in. zauważyć, że środki otrzymane w ramach **subwencji oświatowej** są zdecydowanie poniżej potrzeb wydatkowych i koszty szkolnictwa

są w dużym stopniu opłacane własnymi środkami. Podczas gdy w 2015 r. **stosunek wydatków do dochodów** w tym zakresie wyniósł 1,2, w 2019 r. było to już blisko **1,7**.

- Gmina starała się utrzymywać zbliżony poziom **nadwyżki operacyjnej**. W 2019 r. była ona najwyższa i osiągnęła **1,7 mln zł.** Nadwyżka wpływa nie tylko na zdolność do samofinansowania, ale też na możliwość spłacania zadłużenia czy budowania wkładu własnego do inwestycji. Tym, co istotnie wpływa na kształt gminnego budżetu jest postępujący **wzrost wydatków bieżących**. W 2019 r. ich wartość wyniosła **168 %** tej z roku bazowego.
- **Wydatki majątkowe** w 2018 r. osiągnęły rekordową wartość 12 mln zł, po czym w kolejnym roku **spadły** do poziomu z 2014 r. (7 mln zł). Zwłaszcza one wpływają na potencjał rozwojowy gminy i jej atrakcyjność inwestycyjną. W stosunku do średnich wydatków majątkowych w gminach powiatu tarnowskiego za lata 2014-2019, gminę Pleśna wyróżnia wysoki poziom wydatków majątkowych (608 zł /1 os.), a w 2018 r. przewyższała nawet średnią regionalną.
- Skłonność do inwestycji można zweryfikować poprzez sprawdzenie jakim **odsetkiem wydatków ogółem są wydatki inwestycyjne**. W tym aspekcie Gmina Pleśna wyprzedza powiat tarnowski, a po 2016 r. wskaźnik przekraczał przeciętną wartość dla regionu. Wysoki udział inwestycji pozwala lepiej odpowiadać na potrzeby mieszkańców i użytkowników, co jest podstawową misją funkcjonowania samorządu.
- W latach 2014-2019 wydano **ze środków unijnych łącznie 22,8 mln zł.** Poza 2016 r., kiedy nie pojawiły się żadne fundusze z tego źródła, obejmowały one znaczącą część wydatków inwestycyjnych - w ostatnich latach było to nawet **65-70 %.** Średnio wydatki sfinansowane **ze środków UE** pokrywały **8 % wydatków**.
- Łączna liczba podpisanych umów partnerstwa na terenie gminy do połowy 2020 r. wyniosła **28.** Najwięcej, bo aż **23,** były związane z realizacją **Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Małopolskiego.** Całkowita wartość umów opiewała na **31 mln zł**. Ze środków **Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich** pozyskano środki na realizację **8** zadań, jak rozbudowa układów komunikacyjnych, systemu gospodarki wodno-ściekowej, infrastruktury rekreacyjnej czy sieci kanalizacyjnej, na łączną kwotę dofinansowania 5 mln zł. Przy rosnących wydatkach i zmianach legislacyjnych środki z funduszy zewnętrznych pozwalają ustabilizować kondycję budżetu gminy i podtrzymać realizację kluczowych inwestycji.
- W latach 2014-2020 zrealizowano **24** projekty z dofinansowaniem UE. Do najbardziej kosztownych należały przedsięwzięcia z 2017 r., w szczególności stabilizacja osuwiska i odbudowa drogi pomiędzy Łowczówkiem a Woźniczną oraz termomodernizacja budynków użyteczności publicznej. Największą inwestycją było rozpoczęcie modernizacji i zagospodarowania **obiektu sportowo-rekreacyjnego Relaks w Łowczówku** (4,5 mln zł). Innymi źródłami dofinansowania przedsięwzięć były budżet państwa (inwestycje drogowe oraz obiekty sportowe i osuwisko), województwa czy powiatu. Z pomocą Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Krakowie zainwestowano w kanalizację w Rzuchowej czy remont remizy w Lubince.
- Rankingu finansowym samorządu terytorialnego w Polsce 2019 zestawiono 1547 gmin wiejskich. Gmina Pleśna znalazła się pośrodku zestawienia (miejsce 983, m.in. przed wchodzącą w skład powiatu tarnowskiego gminą Lisia Góra – 1 297, czy gminą Wietrzychowice – 1 178). W zestawieniu gmin wg dochodów prezentuje się to mniej korzystnie. Gmina zajęła dopiero 1 487 miejsce.

— Gmina Pleśna w analizie obszarów problemowych zawartej w projekcie Strategii Rozwoju Województwa znalazła się w gronie **53 gmin określanych jako obszary zmarginalizowane**. To gminy dotknięte kumulacją negatywnych zjawisk, o charakterze transportowym, społecznym, ekonomicznym i środowiskowym. Ich największa koncentracja występuje wzdłuż północnej oraz wschodniej granicy regionu.

Część przestrzenna

Położenie i charakterystyka geograficzna

— Zróżnicowana topografia gminy Pleśna jest jedną z charakterystycznych cech, podnoszących rozpoznawalność tego obszaru. Gmina w całości wchodzi w skład **Obszaru Chronionego Krajobrazu Pogórza Ciężkowickiego.** Wysokość terenu sięga od 200 do 500 m n.p.m. Rzeźbę terenu kształtują pochyłe zbocza i płaskie wzgórza czy doliny, które tworzą obszar zlewni dwóch rzek.

— **Biała Tarnowska** oraz **Dunajec** to rzeki istotnie wpływające na krajobraz gminy, okalając ją od wschodu i zachodu. Znaczne obszary znajdujące się wzdłuż koryta tych rzek to tereny **potencjalnie zalewowe**, Większość z nich cechuje niskie prawdopobobieństwo wystąpienia powodzi (raz na 500 lat), lecz są miejsca, gdzie występuje średnie, jak i **wysokie zagrożenie powodzią, nawet raz na 10 lat** (m.in. w Dąbrówce Szczepanowskiej, w południowej części Janowic, czy na skraju Łowczówka).

— Powodzie są konsekwencją gwałtownych opadów, które z kolei mogą przyczyniać się także do **uaktywnienia osuwisk –** najbardziej zagrożone są zbocza w Szczepanowicach, Łowczówku, Janowicach i Lichwinie. Wśród terenów zarejestrowanych w Systemie Osłony Przeciwosuwiskowej **przeważają osuwiska okresowe**, jednak punktowo występują ciągle aktywne. Wśród takich terenów dominują niewielkie, o powierzchni ok. 0,5 -1 ha, lecz niektóre (na granicy Szczepanowice – Pleśna: Tubendza, Jodłówka) pokrywają **ponad 10 ha.** Te tereny stwarzają nieprzyjazne warunki dla zabudowy. **W połączeniu z obszarem zagrożenia powodziowego właściwie na całym terytorium gminy występuje podwyższone ryzyko negatywnych skutków gwałtownych opadów.**

— W strefie zalewowej znajdują się obecnie budynki mieszkalne i gospodarcze, oczyszczalnia ścieków, stacja redukcyjna gazu oraz stacja kolejowa. Informowanie o zagrożeniach przebiega za pośrednictwem Internetu, natomiast osoby zamieszkujące te obszary są dodatkowo informowane z wykorzystaniem monitoringu będącego w posiadaniu Starostwa Powiatowego w Tarnowie.

— Dwa **główne zbiorniki wód podziemnych** to GPWZ Nr 435 i Nr 434. Południowo-zachodnią część gminy **pokrywa rezerwat przyrodniczo-krajobrazowy „Lubinka”.** Obszar wzdłuż potoku o powierzchni 6,8 ha objęto ochroną ze względu na walory krajobrazowe i wartości estetyczne. Choć w gminie występują duże skupione obszary leśne, ogólna lesistość jest na umiarkowanym poziomie**. Lasy obejmują 28 % terytorium.** Ok. ¼ polskich gmin posiada podobny poziom lesistości, przy czym dla ponad połowy udział lasów w powierzchni przekracza 30%. Największe zagęszczenie lasów występuje w Rychwałdzie, Dąbrówce Szczepanowskiej, Lichwinie i Woźnicznej, tj. głównie na terenach wyżynnych. W drzewostanie przeważają jodły, a także buki i dęby.

— **Obszar chronionego krajobrazu obejmuje całą powierzchnię gminy** (OCHK Pogórza Ciężkowickiego)**.** W powiecie tarnowskim i w Małopolsce obszary te pokrywają ¾ terytorium. W gminie nie ma rezerwatu przyrody, użytków ekologicznych czy parków krajobrazowych. W

gminie jest **9 pomników przyrody**. Dodatkowo **obszary Natura 2000** stanowią Biała Tarnowska oraz Dolny Dunajec (Plany Ochronne Obszaru Dolny Dunajec i Biała Tarnowska).

- Średnioroczny poziom nasłonecznienia w gminie wynosi ok. 900 kWh/m^2/1 rok, czyli nieco poniżej średnich wartości dla Polski. Rejestruje się ok. 50 dni słonecznych w ciągu roku. Wg średnich temperatur zbieranych w najbliższej stacji meteorologicznej w Tarnowie gmina Pleśna zalicza się do III strefy klimatycznej (umiarkowanie ciepły), największej powierzchniowo w Polsce. Średnie temperatury i nasłonecznienie oraz ich wzrost **wpływają na zmianę specyfiki upraw** (np. **rosnąca popularność winnic**, ok. 200 dni okresu wegetacyjnego), większe potrzeby w zakresie gromadzenia wody (np. zbiorniki retencyjne, zbieranie deszczówki, budowa wodociągów, gotowość bojowa służb Ochotniczej Straży Pożarnej) czy też możliwość instalacji paneli fotowoltaicznych.

Zagospodarowanie przestrzeni

- **100% powierzchni gminy jest pokryte planami zagospodarowania przestrzennego**.
- **Tereny zielone** takie, jak parki spacerowo – wypoczynkowe, zieleń uliczna czy tereny zieleni osiedlowej nie występują w gminie Pleśna. Specyficznym rodzajem zielonych terenów są **cmentarze**. Jest ich łącznie **24**, a ich powierzchnia wynosi **6,2 ha**. Do terenów zielonych wlicza się ponadto **lasy gminne** – obejmują one **4,6 ha.**
- W celu ochrony i utrzymania estetyki przestrzeni publicznych w gminie od 2014 r. dokonano takich inwestycji, jak **m.in. zagospodarowanie przestrzeni publicznych w Świebodzinie i Dąbrówce Szczepanowskiej** (Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich). Powstał plac targowy w Pleśnej, będący miejscem handlu, ale także pełniącym funkcje parkingu i miejsca spotkań. Gmina w tym okresie sporządziła również dokumentacje dla **projektów zagospodarowania przestrzeni** w Pleśnej, Rychwałdzie i Szczepanowicach. Zadania służące uporządkowaniu przestrzeni publicznej dotyczyły także wydatków w zakresie **urządzeń i maszyn** jak m.in. zakup traktora ogrodowego czy kosiarki samojezdnej dla sołectwa Szczepanowice. To też działania mniejszej skali, ale ważne dla utrzymania estetyki: pielęgnacja zieleni na skarpach, zakup kwiatów, koszenie.

Mieszkalnictwo i aktywność budowlana

- W gminie znajduje się **3 270 budynków mieszkalnych**. Gęstość zabudowy mieszkaniowej nie odstaje od średniej dla powiatu i wynosi 39,4 mieszkań na 1 km^2. Od 2014 r. nastąpił przyrost liczby budynków o 7 %, przy czym **tempo oddawania nowych mieszkań do użytku gwałtownie spada.** Na początku analizowanego okresu było to 0,5 mieszkania na 1 km^2, a po 5 latach tylko 0,25 mieszkania 1km^2. Dla województwa małopolskiego było to już 1,43 mieszkania na 1km^2: co jednak jest m.in. warunkowane licznymi inwestycjami deweloperskimi w większych miastach. W gminie Pleśna **przyrost** liczby mieszkań w przeliczeniu na 10 tys. osób **nie odbiega od sytuacji w okolicznych gminach,** za wyjątkiem gminy wiejskiej Tarnów, której atrakcyjność osiedlnicza wynika z sąsiedztwa subregionalnego ośrodka (50).
- W 2015 r. w gminie Pleśna zarejestrowano 65 nowych mieszkań, czyli najwięcej w okresie poddanym diagnozie. W kolejnych latach ich ilość spadła trzykrotnie – w 2019 r. było ich już tylko 21. Powyższe dane dotyczą budynków jedno- i wielorodzinnych zgłoszonych powiatowemu

organowi nadzoru budowlanego – należy zatem zaznaczyć, że mogą być one nieprecyzyjne z racji możliwości niezgłoszenia powstania nowych budynków przez mieszkańców.

- Przewaga domów jedno- lub wielorodzinnych w zabudowie wiejskiej sprawia, że mieszkańcy dysponują dosyć dużą powierzchnią użytkową budynków mieszkalnych. W **gminie Pleśna przeciętna ich wielkość to 91 m^2**, czyli nieco poniżej niż ogółem dla powiatu, lecz o 13 m^2 więcej od wartości wskaźnika dla województwa. Od zawsze tereny wiejskie charakteryzowały się tym, że domy są zamieszkiwane przez całe rodziny, często wielopokoleniowo. W gminie Pleśna, jak również w powiecie tarnowskim, na jedno mieszkanie **przypadało 3,5 osoby**, podczas gdy dla regionu było to 2,8 osoby, a w jego stolicy – poniżej 2 osób. Sprawia to, że **przeciętna powierzchnia mieszkania na 1 osobę** jest zrównana w całym województwie i **wynosi ok. 25-29 m^2.** Problem występowania pustostanów w gminie Pleśna (1 budynek) i powiecie tarnowskim występuje w stopniu znikomym.
- Oprócz 3 lokali socjalnych, w gminie w 2018 r. znajdowało się **11 mieszkań komunalnych** o łącznej powierzchni 516 m^2. W latach 2019-2023 Gmina Pleśna nie zaplanowała sprzedaży lokali socjalnych i mieszkalnych, wchodzących w jej zasób.
- **60% mieszkańców gminy jest użytkownikami sieci wodociągowej, a 41% - kanalizacyjnej**. Każda z wartości jest o ok. ¼ niższa od poziomu powiatu. Udział budynków mieszkalnych podłączonych do ww. instalacji przeciętnie wygląda podobnie w całym regionie w odniesieniu do obszarów wiejskich. W analizowanych latach sytuacja uległa znikomej poprawie. Udział mieszkańców korzystających z sieci gazowej w gminie i w powiecie jest niezmienny i wynosi **68,1%.**
- **Długość** czynnej sieci **wodociągowej** wynosi **117 km**. W tym roku odnotowano 23 przypadki awarii, co w przeliczeniu na 1 km sieci wskazuje na jej niższą awaryjność niż dla powiatu ogółem. Następuje **wzrost zużycia wody** – z poziomu 9,3 m^3 na mieszkańca (2014 r.) do 13,9 m^3 obecnie.
- Długość sieci **kanalizacyjnej to 73 km**. Podobnie jak w przypadku wodociągów, jej awaryjność w 2019 r. była poniżej średniej powiatowej (0,09 awarii na 1 km sieci). Rośnie objętość **ścieków odprowadzanych rocznie do oczyszczenia**; od 2014 r. wzrost wyniósł ¼ i obecnie oczyszcza się **125 dam^3** tj. 0,01 na mieszkańca. Z oczyszczalni ścieków w 2019 r. korzystał co drugi mieszkaniec gminy (5208 osób) i liczba użytkowników wzrasta. System wodociągów i kanalizacji na terenie gminy jest zarządzany przez Zakład Gospodarki Komunalnej, odpowiadający za eksploatację, obsługę i naprawę sieci. W 2020 r. zmieniono taryfę opłat za ceny dostarczania wody – wzrost o 13 gr/m^3 - i odbioru ścieków – wzrost o 44 gr za 1 m^3. Oprócz stałej opłaty miesięcznej za wodomierz, 1 m^3 dostarczanej wody kosztuje 6,67 zł brutto, natomiast 1m^3 odprowadzanych ścieków 7,98 zł brutto.
- Dostęp do Internetu, zwłaszcza szybkiej sieci światłowodowej, w coraz większym stopniu staje się kryterium w dokonywanych ocenach komfortu życia. Sytuację w tym zakresie monitoruje Urząd Komunikacji Elektronicznej. Z raportu UKE za 2019 r. wynika, że Gmina Pleśna należy do grona ¼ polskich gmin, w których penetracja lokalowa zasięgami Internetu stacjonarnego o przepustowości co najmniej **100 Mb/s** wynosi ponad 60%. **79% lokali** posiada dostęp do bardzo szybkiej sieci internetowej. Ten wynik sprawił, że gmina Pleśna zajęła **wysokie 109 miejsce w rankingu polskich gmin wiejskich**. W wyniku realizacji wszystkich etapów PO Polska Cyfrowa **prognozuje się, że 90% budynków będzie miało zapewniony dostęp do sieci** o prędkości 30 Mb/s.
- Dodatkowo, w celu ułatwienia korzystania z Internetu przez osoby starsze, zrealizowano kurs nauki obsługi tabletów (od 2018 r.) w ramach projektu „**Małopolski E-senior**" dla seniorów działających

przy gminnych bibliotekach. Wkrótce wszystkie szkoły w gminie zostaną podłączone do **Ogólnopolskiej Sieci Edukacyjnej**, a obecnie usługi uruchomione są w szkołach w Świebodzinie, Lichwinie, Szczepanowicach i Rzuchowej. Program OSE ma zapewnić szkołom dostęp do szybkiego, bezpłatnego i bezpiecznego Internetu.

- Obserwowana jest stopniowa poprawa w zakresie sposobu ocieplania budynków, jednak utrzymująca się znaczna liczba dni z przekroczeniami dopuszczalnych poziomów warunkuje konieczność dalszych działań. Są one realizowane m.in. w ramach gminnego Planu Gospodarki Niskoemisyjnej oraz innych programów prośrodowiskowych. W 2019 r. podpisanych zostało 11 umów prowadzących do dofinansowania wymiany pieców węglowych na kotły gazowe. Kolejne 10 umów dotyczyło wymiany na **piec na ekogroszek**. Następują zmiany w świadomości ekologicznej Polaków, skutkujące różnymi inicjatywami. W ramach RPO WM **przekazano środki na wymianę 59 palenisk** (562 4 tys. zł), w tym 43 na **ekologiczne piece węglowe**, a 16 – na **piece gazowe**. W 2018 r. rozliczono wymianę 24 palenisk (248,9 tys. zł). Są to wyniki porównywalne z sąsiednimi gminami. Wówczas efekt redukcji wyniósł 1,12 Mg/rok dla PM10 i 1,09 Mg/rok dla PM2,5.
- Odnawialne źródła energii są już stosowane w budynkach użyteczności publicznej. Na wieży widokowej w Dąbrówce Szczepanowskiej zainstalowano 13 paneli fotowoltaicznych, generujących moc 3,25 kW, natomiast na obszarze ośrodka „Relaks" znajduje się 28 paneli o łącznej mocy 9,88 kW – instalacja jest na etapie rozruchu.
- Średnie nasłonecznienie znacznie zmienia się w zależności od pór roku – latem wynosi ono dziennie 5500 kWh/m^2, a zimą spada ono do poziomu 214 kWh/m^2. Na tle całego kraju znajduje się zatem w strefie **sprzyjającej inwestowaniu w fotowoltaikę**.
- Problemem wielu obszarów wiejskich w Polsce jest duża liczba **budynków pokrytych azbestem** – materiałem o negatywnym wpływie na zdrowie osób mających z nim styczność . Program usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu gminy Pleśna na lata 2012 – 2032 obejmuje plan i wytyczne w zakresie redukcji liczby takich budynków. Zdecydowanie największa ich koncentracja występuje w **Lubince – aż 214 obiektów.**

Gospodarowanie odpadami komunalnymi

- W gminie Pleśna w 2019 r. **zebrano 2 453 t odpadów**, większość z gospodarstw domowych. To o ponad 12% więcej niż jeszcze dwa lata wcześniej (2 185 t). Jeden mieszkaniec gminy wytworzył **średnio 193 kg odpadów** (z gospodarstw domowych) przez cały 2019 r. To wartość przekraczająca wynik dla całego powiatu tarnowskiego. W województwie małopolskim ogółem wartości są już znacznie wyższe, wynoszące ponad ćwierć tony odpadów na jednego mieszkańca.
- Coraz większa część odpadów jest zbierana **selektywnie** – obecnie ok. **40 %.** Ponadto do 2019 r. gmina znacząco poprawiła poziom przetwarzania odpadów. Ograniczono masę odpadów komunalnych ulegających biodegradacji - wyniosła ona 10%. Poziom recyclingu i przygotowania do ponownego użycia dla papieru, metali, tworzyw sztucznych i szkła przekroczył wymagane 40% (41,0%). W 100% zabezpieczono odpady budowlane i rozbiórkowe.
- Wg stanu na koniec 2018 r., **6% gospodarstw domowych nie było objętych segregacją** odpadów (jeszcze w 2015r. – 11%). Na terenie gminy funkcjonuje **5 punktów zbiórki odpadów.**

- Odpady segregowane są odbierane 1 raz w miesiącu, a w punktach zbiórki można ponadto oddawać odpady wielkogabarytowe. **Odpady komunalne** od właścicieli posesji **zbiera jeden podmiot**, a dodatkowe **zezwolenia**, m.in. na odbiór odpadów z placówek oświatowych czy obiektów użyteczności publicznej, posiadało **10 innych podmiotów**. Warto zaznaczyć, że wg raportu UOKIK z 2019 r. do rosnących kosztów wywozu odpadów komunalnych prowadzi słaba konkurencja pomiędzy podmiotami. Z tego względu finansowe aspekty gospodarki odpadami będą stanowiły istotne wyzwanie w nadchodzącej strategicznej perspektywie. Wpływa na to również wdrażanie Jednolitego Systemu Segregowania Odpadów (JSSO), który wprowadza wiele nowych frakcji segregowania śmieci. W związku z powyższym na samorządach ciąży większa odpowiedzialność w tym zakresie, pomimo ograniczania kontroli gmin nad tym procesem i krótkiego czasu na wprowadzanie zmian. Często powraca problem tzw. **dzikich wysypisk**, występujących w lasach, na łąkach itp. Średnio rocznie likwidowane są 2 takie miejsca.

Powietrze

- W gminie w 7 miejscach znajdują **się czujniki jakości powietrza**, dzięki którym wartość parametrów (CAQI, PM 2,5, PM10) można sprawdzić w czasie rzeczywistym w aplikacji lub na stronie **Airly**. Na terenie gminy brakuje jednak bardziej dokładnych stacji Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony Środowiska. Z tego względu analizę poniżej przedstawiono w oparciu o opracowania WIOŚ (strefa małopolska) oraz **wyniki najbliższej stacji w Tuchowie przy ul. Chopina**. Nie odniesiono się do parametrów dla Tarnowa, który posiada wysoką gęstość zabudowy i płaskie ukształtowanie terenu. Z danych stacji pomiarowej w Tuchowie (pomiar manualny – wykorzystanie selektywnych filtrów lub płuczek absorbujących poszczególne substancje, próbki badane laboratoryjnie) wynika, że **zanieczyszczenie powietrza pyłami PM10** oraz benzo(a)piernem występuje w miesiącach zimowych, zwłaszcza **w styczniu:** w 2020 r. odnotowano **13 dni z przekroczeniem poziomu dopuszczalnego**. **Maksymalną wartość 134 [µg/m^3]** odnotowano 27.01.2020.
- Poziom stężeń znacząco spada w maju i w miesiącach letnich. Dla 12-miesięcznego okresu poprzedzającego opracowanie diagnozy łącznie **wystąpiło 45 dni, w których stężenie PM10 przekraczało 50 µg/m^3.** Na podstawie średnich rocznych, wyliczonych przez WIOŚ, można zaobserwować **poprawę jakości powietrza**. Średnia w 2019 r. 34,4, a w 2020 (do września) – 30,7.
- Strefa małopolska w klasyfikacji dla stężeń **PM10** w 2018 r. otrzymała **klasę C** (**najniższą** w trzystopniowej skali) oznaczającą przekraczanie dopuszczalnych poziomów stężeń.

Transport i układ komunikacyjny

- Dla mieszkańców gminy, którzy nie posiadają samochodów lub preferują korzystanie z komunikacji publicznej, korzyścią jest funkcjonowanie przedsiębiorstw zapewniających możliwość przejazdu, jak Kolei Małopolskich oraz Przewozów Regionalnych POLREGIO, Zarządu Dróg i Komunikacji w Tarnowie oraz prywatnych przewoźników. W ramach porozumienia z Tarnowem **działały 3 linie autobusowe** łączące gminy, które w 2019 r. zrealizowały przejazdy o łącznej długości 41 tys. km.
- Transport publiczny, obsługiwany w ramach porozumienia z Tarnowem, a również zapewniany przez pociągi kolejowe, jest uzupełniony przez działalność **przewoźników prywatnych**. Na koniec 2019 r. funkcjonowało 2 przewoźników. Wg wniosków z raportu o stanie gminy z 2019 r., rozkład jazdy ww. autobusów oraz stan taboru nie jest satysfakcjonujący dla mieszkańców, co często jest

zgłaszane podczas zebrań wiejskich. Szczególną barierą jest brak połączeń w soboty i niedziele. Na obszarze gminy znajduje się 16 przystanków.

- Pomimo, iż z centrum gminy można stosunkowo łatwo dostać się poza jej granice, w niektórych miejscowościach brakuje zbiorowej komunikacji, a dystans do najbliższego przystanku wynosi nawet 5 km. Problem komplikują rezygnacje ze świadczenia usług przez przewoźników, m.in. w 2019 r. zlikwidowane zostało połączenie Tarnów-Tuchów, przez Pleśną i Łowczówek. Gminę cechuje ponadto stosunkowo niski syntetyczny indeks dostępności transportowo-drogowej (80-90). Gorsze wartości osiągają jedynie gminy położone w południowo-wschodniej części regionu.
- Położenie gminy Pleśna w powiecie tarnowskim sprawia, że mieszkańcy posiadają dobry dostęp do ważnych drogowych szlaków komunikacyjnych, zarówno w kierunkach wschód-zachód, jak północ-południe. Odległość z centrum gminy (Lubinka) do węzła autostradowego Tarnów-Zachód wynosi 20 km, a do drogi krajowej nr 94 – 10 km. Obie te drogi (obecnie zwłaszcza A4) stanowią główne trasy tranzytowe pomiędzy Ukrainą a Niemcami, a także trasy dojazdowe między stolicami południowych województw. Przez pobliski Tarnów przebiega droga krajowa 73 prowadząca w kierunku Warszawy. Przez gminę nie przebiega żadna droga wojewódzka, natomiast wzdłuż granic przebiegają DW 975, DW 977 (na odcinku podtarnowskim średnio 12,7 tys. pojazdów na dobę) oraz DW 980. Przebiegają tu kilka dróg powiatowych.
- Przez gminę Pleśna przebiega linia kolejowa nr 96 Tarnów-Leluchów, która łączy się z magistralną linią kolejową nr 91 w Tarnowie. Połączenia te są nie tylko alternatywą m.in. dla mieszkańców dojeżdżających do pracy, ale także posiadają istotny potencjał turystyczny (możliwość wygodnego dojazdu do Krakowa, Rzeszowa, Nowego Sącza i w dalszych kierunkach, oraz czynnik przyciągający turystów z zewnątrz do gminy Pleśna). Po niedawnych zmianach rozkładów kursy kolejowe odbywają się regularnie, zwłaszcza w godzinach porannych i popołudniowych oraz w stosunkowo przystępnych cenach. Ułatwia to dojazd do szkół, pracy, a także załatwianie spraw prywatnych.
- Zarówno za pomocą pobliskiej autostrady A4, jak i z wykorzystaniem połączeń kolejowych można stosunkowo szybko dotrzeć na dwa międzynarodowe porty lotnicze: Kraków-Balice oraz Rzeszów-Jasionka (czas dojazdu samochodem ok. 1:15h).
- Wg stanu na 2019 r. łączna długość dróg gminnych w gminie Pleśna wynosiła 109,12 km. 90% nawierzchni pokryte było asfaltem. Pozostałe drogi posiadały nawierzchnię betonową, żwirową lub gruntową. Największe wydatki budżetu pochłania zimowe utrzymanie dróg – skierowano na nie 75% środków przeznaczonych na utrzymanie dróg ogółem. Inne działania obejmowały poprawę nawierzchni, utrzymanie przydrożnych rowów, zakup urządzeń drogowych i materiałów, sprzątanie czy koszenie. Gminę dotykają ponadto różnego rodzaju klęski żywiołowe (ulewy, osuwiska) generujące nadprogramowe wydatki w remonty infrastruktury drogowej. Od 2014 r. przeznaczono na nie 1,59 mln zł. Objęto nimi 4 tys. mb dróg (w tym most na rzece Białej).
- W okresie obowiązywania poprzedniej strategii przebudowano 2,3 tys. mb dróg. Były to fragmenty tras o długości ok. 100-200 mb. Większe remonty przeprowadzono w Rzuchowej oraz w Pleśnej.
- W celu poprawy bezpieczeństwa pieszych w 2019 r. wykonano pół kilometra nowych chodników w Rzuchowej i Świebodzinie. Zainstalowano także oświetlenie przy drodze gminnej w Rzuchowej oraz przygotowano projekt oświetlenia w Janowicach.

Wnioski z badań społecznych

W dniach 14 września 2020 – 9 października 2020 r. przeprowadzono badanie ankietowe z mieszkańcami w celu poznania ich opinii na temat obecnej sytuacji Gminy Pleśna, jak również oczekiwań na przyszłość. Ankietę udostępniono w formie on-line z wykorzystaniem narzędzia Formularz Google oraz w formie papierowej. Zebrano łącznie **118 odpowiedzi** (74 on-line, 44 wypełniony odręcznie).

Największe atuty i wyróżniki gminy Pleśna

- **Średnia ocena** mieszkańców na temat poziomu życia w gminie Pleśna wyniosła **3,5** (1 - duże niezadowolenie, 5 – największe zadowolenie).
- Trzema kluczowymi wyróżnikami gminy są wg badanych:
    - Przyroda, walory krajobrazowe (63%),
    - Bliskość Tarnowa (60%),
    - Spokojna, cicha okolica (54%).
- **Czynniki przestrzenne i lokalizacyjne** stanowią w opinii mieszkańców (1/5) najważniejsze walory gminy. Sprawiają, że jest ona atrakcyjna turystycznie. Ułatwieniem jest położenie komunikacyjne oraz obecność placówek przedszkolnych. Inne elementy były wskazywane przez mniej niż co dziesiątego mieszkańca.
- Większość badanych uznaje Gmina Pleśna przede wszystkim jako **miejsce dobre do mieszkania** i sprzyjające **spędzaniu emerytury**.
- **Oferta czasu wolnego** to kolejny element przyczyniający się do pozytywnego postrzegania gminy..
- Opinie mieszkańców na temat tego, czy gmina Pleśna sprzyja planowaniu przyszłości dla rodziny oraz prowadzeniu działalności rolniczej są silnie rozbieżne.
- **Co dziesiąty badany uważa, że w gminie Pleśna warto prowadzić działalność gospodarczą**, a negatywnie odnosi się do tego połowa badanych.

Ostatnia dekada – zmiany w Gminie Pleśna

- 2/3 mieszkańców dostrzega, że nastąpiła poprawa ogólnego poziomu życia.
- Przeważająca część respondentów wskazuje na **polepszenie infrastruktury drogowej** oraz dostępu do **sieci teleinformatycznych, wodociągowych i kanalizacyjnych**.
- Korzystnie sytuacja wygląda również w zakresie oferty sportowo-rekreacyjnej, możliwości odbywania zakupów, czy w sferze przestrzennej – estetyce, czystości i dbałości o środowisko.
- W kilku obszarach wskazywano na zmiany głównie negatywne: największą bolączką gminy okazuje się **pogorszenie dostępności komunikacji publicznej**. Niekorzystne oceny dotyczyły ponadto jakości opieki społecznej i edukacji, wraz z zajęciami pozaszkolnymi.
- Zagadnieniem budzącym najwięcej wątpliwości jest dostęp do opieki zdrowotnej. ¼ zauważa poprawę i tyle samo badanych twierdzi, że nastąpiło jej pogorszenie.

Obszary problemowe

- Większe wyzwania stawia przed Gminą stan dróg i bezpieczeństwo w ruchu drogowym, dostępność opieki zdrowotnej, infrastruktury wodno-kanalizacyjnej, jakość nauczania i struktura gospodarstw rolnych.
- Do grupy kluczowych problemów należy wliczyć sprawy społeczne, jak niechęć do współdziałania oraz słabo rozwiniętą ofertę czasu wolnego i zagrożenia o charakterze środowiskowym: dzikie wysypiska śmieci, ryzyko występowania powodzi i zanieczyszczenie powietrza.
- Zdaniem mieszkańców **ilość i standard połączeń komunikacyjnych** pomiędzy sołectwami jest niedostateczna i połowa z nich wskazała to jako problem występujący w stopniu bardzo dużym.
- Zauważa się deficyt **ścieżek rowerowych**, a te które istnieją wydają się zbyt słabo oznaczone lub wymagają wyodrębnienia względem jezdni. Ruch pieszych – zwłaszcza poza sołectwem Pleśna – jest utrudniony ze względu na **wąskie chodniki lub ich brak** na niektórych fragmentach dróg, czy **niewystarczającą liczbę przejść** dla pieszych. Wiele dróg pozostaje **nieoświetlonych**, a trawy porastające pobocza rzadko są koszone – obniża to widoczność, a w efekcie bezpieczeństwo. Obok negatywnych opinii dotyczących połączeń między sołectwami wskazuje się na niską **dostępność połączeń z Tarnowem** (godziny szczytu i weekendy). W miejscach zabudowy osiedlowej obserwuje się deficyt przestrzeni parkingowej; zgłaszane są braki dróg dojazdowych do działek i wątpliwości w zakresie stosunków własnościowych dróg.
- Podkreśla się, że nadal nie wszyscy posiadają dostęp do sieci **wodociągowej**, **kanalizacyjnej** czy sieci Internetu **światłowodowego**. Niezbędny jest **rozwój infrastruktury turystycznej** oraz upowszechnianie informacji o już istniejących atrakcjach, brakuje bazy noclegowej czy gastronomicznej.
- Barierą jest także nieobecność strefy biznesowej i deficyt terenów pod działalność gospodarczą, a również niestosowanie ulg dla inwestorów i lokalnych przedsiębiorców. Dla lokalnych rolników trudnością jest **brak zbytu na produkty rolne**, co prowadzi do degradacji małych gospodarstw.
- Obserwuje się deficyty w zakresie **dostępności placów zabaw i boisk sportowych**. Z kolei tereny, które mogłyby zostać przeznaczone na cele rekreacyjne są dedykowane na zabudowę mieszkalną.
- Do problemu związanego z zanieczyszczeniem powietrza, wynikającego m.in. z opalania domów złej jakości paliwem, należy dodać **odór z oczyszczalni ścieków** i słabą **edukację ekologiczną**, także dotyczącą segregacji odpadów. Kilka osób odniosło się do **słabej kontroli nad lasami**. Niezadowolenie u części badanych wzbudzała słaba jakość obsługi medycznej i nieobecność odpowiedniej oferty **opieki dla osób starszych i samotnych**. Pojawiły się opinie odnoszące się do zbyt krótkiego czasu pracy Urzędu Gminy. Wśród problemów o charakterze ogólnym wymieniano **słabą integrację z Tarnowem**, zwłaszcza w wymiarze komunikacyjnym i gospodarczym oraz szeroko rozumiany **nierównomierny rozwój gminy**.
- Niskie ogólne poczucie bezpieczeństwa czy poziom bezrobocia to problemy, które w odczuciu badanych występują w najmniejszym stopniu.

Lokalizacja codziennych aktywności

- Najbliższym subregionalnym miastem dla gminy Pleśna jest **Tarnów**. Jak wskazała prawie połowa badanych, jest to **główne miejsce podejmowania pracy zawodowej**. W gminie Pleśna pracuje nieco ponad 1/3 ankietowanych.
- **Tarnów to także ważny ośrodek edukacyjny** – jako miejsce swojej edukacji lub swoich dzieci wybiera go połowa uczestników badania. Spośród 84 osób uczęszczających na zajęcia edukacyjno-artystyczne (lub których dzieci na nie uczęszczają), aż 60% wybrało Tarnów, a tylko co trzeci – gminę Pleśna. Mieszkańcy coraz częściej decydują się korzystać z oferty kulturalnej w kilku różnych miejscach, przy czym nadal jest zauważalna przewaga Tarnowa jako ośrodka kultury. Gmina Pleśna natomiast najbardziej sprzyja korzystaniu **z oferty usługowej i handlowej** i oferty **sportowo-rekreacyjnej**. **Połowa respondentów** zgadza się ze stwierdzeniem, że **atrakcyjną ofertę mogą odnaleźć dopiero w Tarnowie**, ze względu na jej brak w miejscowości zamieszkania i w gminie. Duża część ankietowanych uważa, że **gmina Pleśna to przede wszystkim miejsce, gdzie mieszkają**, natomiast **pracę i korzystanie z ofert realizują poza jej granicami**. Tylko kilka osób uważa z pełnym przekonaniem, że w ich okolicy jest dostępne wszystko, co potrzebują oraz że znajduje niezbędną ofertę na obszarze gminy.

Zadania proponowane do realizacji

- Rozbudowa ogólnodostępnych placów zabaw, rozwinięcie rekreacji dla młodzieży, w tym organizacja imprez kulturowych i tworzenie miejsc im dedykowanych,
- Bezpłatne udostępnianie hal sportowych oraz budowa gminnego basenu, lodowiska,
- Uruchomienie siłowni, klubu fitness, stworzenie miejsc z przyrządami do ćwiczeń,
- Rozwój kultury: więcej wydarzeń rozrywkowych i kulturalnych, koncertów, spektakli teatralnych, kabaretów (w tym przyjezdne) oferta wycieczkowa, uruchomienie kina plenerowego,
- Poszerzenie dostępnej oferty zajęć, np. śpiew, jazda konna, taniec, gimnastyka, fotografia, robotyka, programowanie, dekorowanie,
- Utworzenie obiektów typu Orlik 2012 w każdym sołectwie,
- Powstanie oferty sprzyjającej wieczornemu spędzaniu czasu, miejsca spotkań (np. gdzie można pograć w bilard), restauracje, letnie bary, potańcówki wiejskie, dyskoteki,
- Dalsza rozbudowa ścieżek rowerowych,
- Budowa wieży widokowej w Lichwinie,
- Zwiększenie oferty zdrowotnej w przychodni,
- Zróżnicowanie i wzbogacenie dostępnej oferty zarówno pod kątem potrzeb najmłodszych, jak i najstarszych mieszkańców (np. ogólnodostępne spotkania dla seniorów nie tylko w bibliotece),
- Utworzenie aplikacji telefonicznej prezentującej atrakcje turystyczne w gminie,
- Poprawa zagospodarowania terenu sportowego „Relaks" oraz uporządkowanie terenów wzdłuż koryta rzek (korzystanie z odpoczynku nad rzeką np. pobliże stadionu w Pleśnej).

Wśród obszarów strategicznych o największym znaczeniu wyróżniają się **jakość mieszkalnictwa** (w tym dostępność usług, bezpieczeństwo, komfort zamieszkania, stan wodociągów i kanalizacji), dostęp do **opieki zdrowotnej wysokiej jakości, dostępność połączeń komunikacyjnych oraz jakość edukacji** – dla 70% odpowiadających są to kwestie wymagające największej uwagi. W mniejszym stopniu

podkreślono potrzebę działań w zakresie dbania o przestrzeń gminy i estetykę oraz jakość powietrza, a również pozwalających zwiększyć komfort życia osób starszych. Najmniejsze zainteresowanie dotyczy aspektów społecznych, jak integracja społeczności i podtrzymywanie lokalnych tradycji oraz poczucie tożsamości z małą ojczyzną.

Wizja gminy do 2031 roku w opinii mieszkańców

- Zwiększona możliwość zabudowy, powszechna dostępność wodociągów i kanalizacji,
- Wysoka jakość kształcenia,
- Zmodernizowana sieć światłowodowa dostępna w każdym sołectwie,
- Łatwo dostępny i rozwinięty transport lokalny (przewoźnicy prywatni oraz komunikacja publiczna) z podwyższonym standardem przejazdu, także w kierunkach pozagminnych (zwłaszcza Tarnów), zintegrowanie społeczno-przestrzenno-gospodarcze z Tarnowem,
- Rozwinięta i bezpieczna infrastruktura ciągów pieszo-rowerowych wraz z oświetleniem i szerokimi chodnikami i przejściami dla pieszych oraz progami zwalniającymi i innymi formami ograniczania prędkości,
- Zmodernizowane drogi powiatowe i gminne oraz utworzone wyjazdy bezkolizyjne oraz utwardzone drogi dojazdowe do każdej posesji,
- Nowoczesny, zmodernizowany obiekt Centrum Kultury, funkcjonowanie gminnego amfiteatru,
- Działanie obiektu kultury dla młodzieży (wzorem Pałacu Młodzieży w Tarnowie), szeroka oferta zajęć dla młodzieży w każdej miejscowości,
- Turystyka oparta o enoturystykę – winnice i produkt lokalny, rozbudowana i atrakcyjna oferta turystyczna, rozwinięta marka turystyczna Gminy Pleśna, także w oparciu o aplikację,
- Rozwinięta baza noclegowa i gastronomiczna, w tym również mała gastronomia,
- Powstanie obiektu rekreacyjno-sportowego i odnowa centrów wsi,
- Dostępna oferta sportowa: basen gminny i siłownie, budowa hali sportowej, funkcjonowanie stoku narciarskiego, zmodernizowany obiekt „Relaks”, bieżnia sportowa, utworzona trybuna na obiekcie KS Pleśna, funkcjonowanie tras nordic walking,
- Szeroka i ciekawa oferta czasu wolnego: potańcówki wiejskie, kursy (np. językowe, samoobrona) , imprezy integracyjne, miejsca na ogniska, bar letni, zagospodarowanie terenów wzdłuż rzek,
- Ogólnodostępna oferta spędzania wolnego czasu dla seniorów, działanie obiektów dla najstarszych, w tym domu spokojnej starości i opieka zdrowotna dostosowana do potrzeb seniorów wraz z bezpłatnymi szczepieniami,
- Łatwo dostępna i efektywna opieka zdrowotna, programy profilaktyczne,
- Ogólnodostępne żłobki, podniesione standardy opieki przedszkolnej,
- Działanie obiektów przemysłowych, miejsce atrakcyjne dla inwestorów, także w wyniku wprowadzenia ulg dla przedsiębiorców, utworzona strefa ekonomiczna,
- Dobrze wyposażone Ochotnicze Straże Pożarne,
- Pełne egzekwowanie zakazu palenia słabej jakości paliwami oraz odpadami w piecach,
- Odnawialne źródła energii jako popularna forma pozyskiwania energii, wdrażanie zielonych inwestycji i prowadzenie edukacji ekologicznej, efektywna wymiana pieców i stosowanie fotowoltaiki lub ogrzewania gazowego, też w obiektach użyteczności publicznej – czyste powietrze,

— Uregulowane odpływy wód opadowych i działające zbiorniki wodne, wysokie bezpieczeństwo powodziowe m.in. poprzez wyregulowanie rzek,
— Lepsze traktowanie zwierząt domowych m.in. w wyniku kampanii uświadamiających,
— Zadbane i uporządkowane lasy, zadbana zieleń gminna, obecność ścieżek przyrodniczych,
— Urząd Gminy on-line – możliwość załatwienia wszystkich spraw przez Internet.

Modernizacja dróg

Wodociągi i kanalizacja

Oferta czasu wolnego

Bezpieczeństwo powodziowe

Czyste powietrze i środowisko

Turystyka

Dbałość o lasy

Nowe formy pozyskiwania energii

Oferta dla seniorów

Współpraca z Tarnowem

Opieka przedszkolna

Zagospodarowanie przestrzenne

Analiza trendów zewnętrznych – zjawiska i procesy

Zewnętrzne zjawiska i procesy analizuje się z wykorzystaniem metodologii **PEST**, za pomocą której opisuje się czynniki oddziaływujące na sytuację danej jednostki, na które nie ma ona wpływu lub jest on ograniczony.

P	**olitical** (polityczne),
E	**conomic** (ekonomiczne),
S	**ocial** (społeczne),
T	**echnological** (technologiczne),

Sytuacja gminy, ze względu na jej geograficzne położenie i wchodzenie w skład administracji samorządowej, jest często zależna od zmian przebiegających w czterech obszarach wyróżnionych powyżej. W celu zestawienia głównych trendów zewnętrznych dokonano przeglądu dokumentów strategicznych i diagnostycznych na różnych szczeblach (np. Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego 2030), projektowanych i planowanych opracowań strategicznych, raportów, opracowań i naukowych publikacji czy artykułów medialnych.

W chwili przystępowania do opracowania strategii dla gminy Pleśna pod wpływem pandemii SARS-COV-2cały świat poszukiwał odpowiedzi, w jaki sposób zareagować na spowodowany nią kryzys zdrowotny, społeczny i gospodarczy. Od wielu dekad nie pojawiło się zjawisko tak mocno i na tak szeroką skalę wpływające na ludzkość. Niepokoje społeczne wynikają z obaw przed eskalacją pandemii i pogłębienia jej złych konsekwencji. Mając to na względzie, w analizie uwzględniono możliwy wpływ COVID-19 na niektóre z trendów, należy jednak zaznaczyć, że prognozowanie jest obecnie obarczone dużą nieprzewidywalnością przebiegu pandemii. Jej skutkami zostały dotknięte właściwie wszystkie grupy społeczne, branże, zmieniono formy nauczania, ograniczono ruch transgraniczny itd. Należy na wstępie przyjąć założenie, że w wyniku trwającego kryzysu zwyczaje i zachowania (konsumpcja, relacje międzyludzkie, higiena itp.) ulegną znaczącym i trwałym przemianom. Pełny opis analizy PEST znajduje się w załączniku diagnostycznym.

TABELA 1. KLUCZOWE TRENDY WYKAZANE W ANALIZIE PEST DLA GMINY PLEŚNA

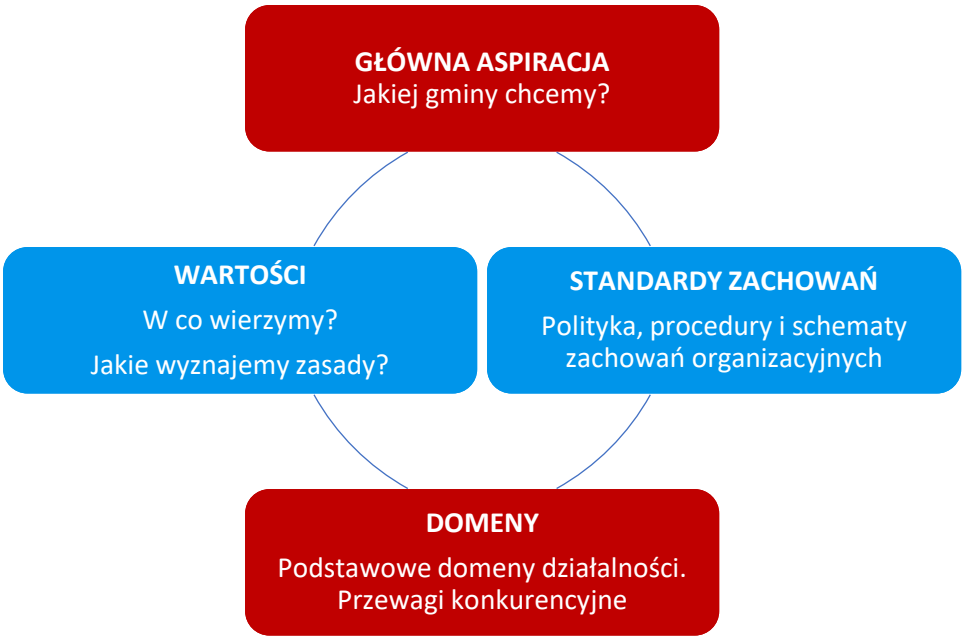
Czynniki	Trend / zjawisko / proces
Polityczne	— Dążenie do zwiększania spójności terytorialnej i wzmacniania partnerskich relacji na szczeblu samorządowym — Rosnące wyzwania dla samorządowych polityk budżetowych — Utrzymujący się konflikt stronnictw politycznych i przenoszenie go na poziom samorządowy oraz relacje poziom lokalny – poziom rządowy — Uruchomienie nowej perspektywy finansowej Unii Europejskiej w realiach gwałtownych zmian społecznych i gospodarczych
Ekonomiczne	— Przyśpieszenie kryzysu i osłabienie koniunktury gospodarczej — Rynek pracy – gwałtowne zmiany i przekształcenia — Wzrost znaczenia społecznej odpowiedzialności biznesu — Powrót do tradycyjnych form upraw i produkcji — Spadek inwestycji i skłonności do inwestowania w sektorze prywatnym i publicznym
Społeczne	— Pogłębiający się proces starzenia się społeczeństwa — Zmieniające się realia dla prowadzenia polityk integracyjnych oraz aktywizacyjnych — Powracające zjawisko ubóstwa — Wzrastająca popularność i promocja partycypacji społecznej — Obszary wiejskie jako popularne miejsce osiedlania się mieszkańców miast – suburbanizacja — Podziały w społeczeństwie
Technologiczne	— Digitalizacja i powszechność e-usług — Gospodarka o obiegu zamkniętym - rosnący nacisk na korzystanie z odnawialnych źródeł energii — Zwiększająca się dostępność i sprawność transportu drogowego oraz kolejowego — Elektromobilność i intermodalność – wzmacnianie nowych form transportu — Zmiany klimatyczne — Lepsza jakość powietrza jako priorytetowy cel działań w sferze środowiskowej — Ubóstwo energetyczne jako bariera w ograniczaniu zanieczyszczenia powietrza

2. MISJA ROZWOJU GMINY

Sformułowanie założeń strategicznych rozwoju Gminy Pleśna wymagało odpowiedzi na cztery pytania:

- *Po co to robimy?*
- *Jaka jest nasza podstawowa działalność?*
- *W oparciu o jakie wartości ją powadzimy?*
- *Jakie standardy działania są dla nas ważne?*

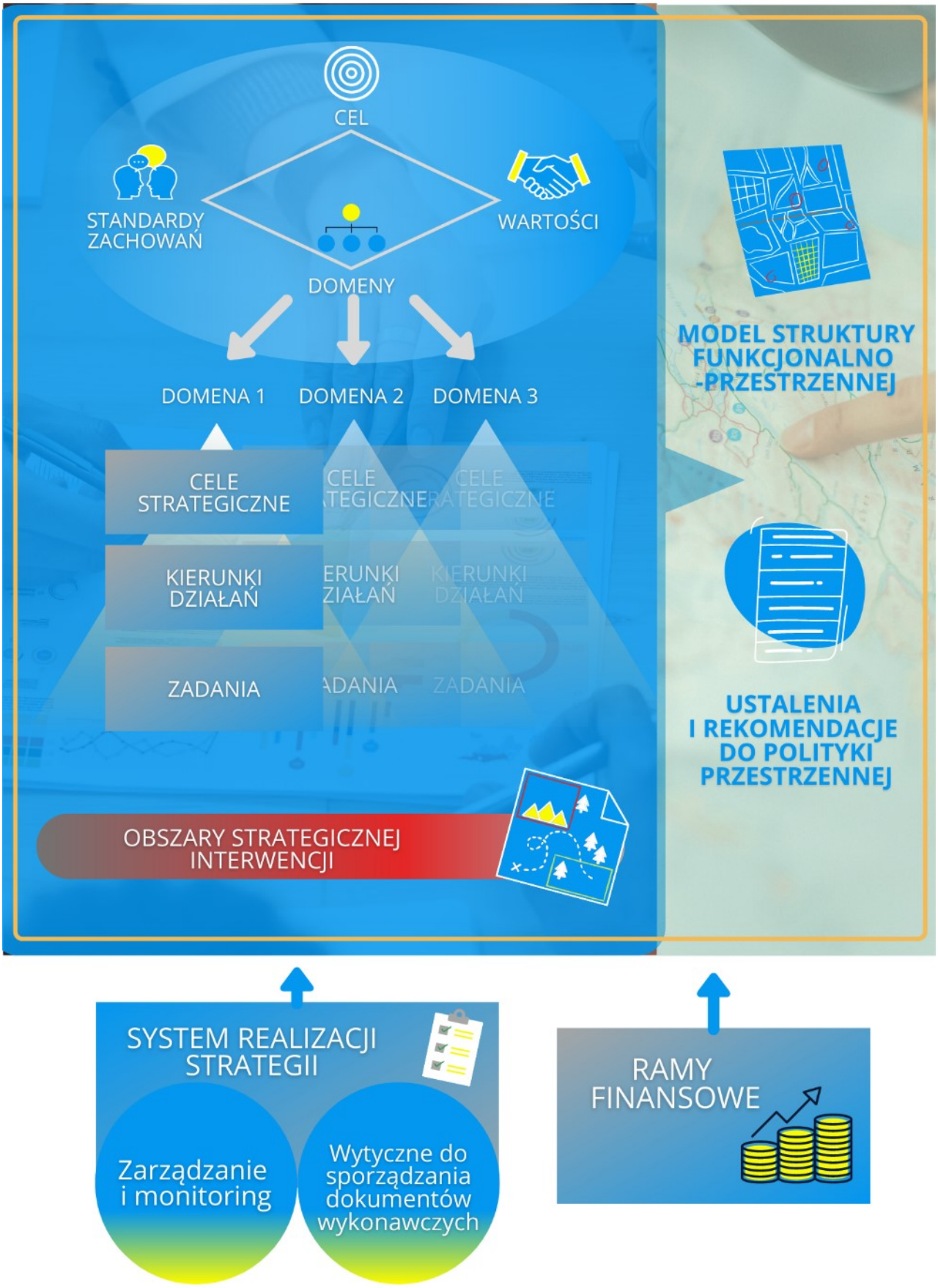
Osoby zaangażowane w proces opracowania strategii przedstawiły swoje obserwacje i wnioski, co umożliwiło opracowanie treści misji. Opisano ją w oparciu o cztery zagadnienia tworzące zapis misji wg modelu Ashridge.

Misja w modelu Ashridge, której założenia zostały opracowane w brytyjskim Ashridge Strategic Center, ma za zadanie wzmocnić i zintegrować mieszkańców wokół przekonania, że gmina istnieje po to, aby osiągnąć ważne dla danej wspólnoty cele. Misja rozwoju, choć złożona z czterech elementów, winna być postrzegana jako integralna całość. Poszczególne jej elementy należy rozpatrywać jako części swego rodzaju układanki, które dopiero po złożeniu tworzą trzon „Strategii Rozwoju Gminy Pleśna na lata 2021-2031" i stanowią punkt odniesienia oraz weryfikacji dla wszystkich ujętych w niniejszym dokumencie zamierzeń. Główny cel wyznacza zasadniczy kierunek dążeń, Strategia wskazuje obszary koncentracji wysiłków, podczas gdy wartości i standardy zachowań towarzyszą procesowi wyboru i realizacji zadań wpisujących się w określone w celu i strategii główne kierunki rozwoju.

Poszczególne elementy misji rozwoju gminy Pleśna opisano na dalszych stronach niniejszego opracowania.

RYSUNEK 2. STRATEGIA ROZWOJU GMINY – SCHEMAT

Główna aspiracja

Cel podstawowy – aspiracja rozwojowa Gminy Pleśna

Gmina Pleśna to miejsce, w którym **chce się żyć**, wygodnie się mieszka, a usługi społeczne są na wysokim poziomie. Posiada ona **dostępną i funkcjonalną infrastrukturę techniczną** oraz spełnia **standardy ekologiczne**, adaptując się do zmian klimatu. Zapewnione są warunki dla rozwoju **indywidualnej działalności gospodarczej**, a także dla **wypoczynku** oraz atrakcyjne formy spędzania wolnego czasu. Gmina stawia na **wszechstronny rozwój** swoich mieszkańców i zapewnia dobre warunki życia dla osób starszych.

Rozwój gospodarczy Gminy opiera się na **lokalnych zasobach** przyrodniczych, kulturowych i dziedzictwie historycznym. **Turystyka**, skoncentrowana jest na wzrastających branżach (enoturystyka, produkty lokalne) i stanowi dla mieszkańców realne źródło dochodów. Jest mocno zakorzeniona w społeczności lokalnej, daje odczuwalne korzyści dla różnych grup społecznych i wiekowych. Gmina Pleśna posiada **funkcjonalną ofertę noclegową i gastronomiczną** na miarę potrzeb użytkowników.

Wizerunkowo Gmina jawi się jako **nowoczesna, otwarta na innowacje**, **tolerancyjna** oraz **przyjazna** dla mieszkańców i turystów.

Przestrzeń zarządzana jest w sposób **harmonijny i zrównoważony**, utrzymujący **właściwe proporcje** między podnoszeniem komfortu zamieszkania, prowadzeniem działalności gospodarczej i rozwojem turystyki wraz z ofertą czasu wolnego.

Domeny rozwoju

Domena 1:	**Domena 2**:	**Domena 3**:
Rozwój gospodarczy **wykorzystujący własne zasoby i walory** gminy	**Dobrze urządzona** gmina z silnym **poczuciem tożsamości** lokalnej	Gmina **wrażliwa na środowisko, racjonalnie** gospodarująca zasobami środowiskowymi i reagująca na zmiany klimatu

Domena 1: Rozwój gospodarczy wykorzystujący własne zasoby i walory gminy

Rozwój turystyki opiera się na **wartościach kulturalnych, historycznych**, bazuje na **produktach lokalnych** i czerpie z **walorów przyrodniczych** oraz **krajobrazowych** Gminy. Wzmacniane są nowe branże turystyczne, działające w obszarze enoturystyki oraz wytwarzające i promujące produkty lokalne. Infrastruktura turystyczna na terenie gminy jest rozbudowywana, w tym tworzone są **nowe, ciekawe atrakcje turystyczne** przyciągające turystów do gminy.

Promuje się oraz stwarza warunki do większego **zaangażowania społecznego na rzecz wielopłaszczyznowego, powszechnie akceptowanego planu na rozwój turystyczny gminy**. Zapewniony jest większy udział mieszkańców w budowaniu potencjału turystycznego oraz działania edukacyjne budujące pozytywny wizerunek turysty. Rozwój ruchu turystycznego w gminie prowadzony jest w sposób **zrównoważony**, także przeciwdziałający pojawieniu się niekontrolowanego ruchu turystycznego.

W obszarze **rolnictwa** akcentuje się lokalność i potencjał małych, tradycyjnych upraw.

Dba się o **zrównoważony rozwój przestrzenny** poprzez zachowywanie ładu przestrzennego i walorów krajobrazowych. Odpowiednio wykorzystywane **są instrumenty do kreowania polityki przestrzennej**, takie jak studia uwarunkowań i plany miejscowe.

Analiza SWOT

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
• Położenie gminy – sieć dróg lokalnych połączona z trasami krajowymi i tranzytowymi (autostrada A4), dostęp do kolei, bliskość Tarnowa i Krakowa, bliskość portów lotniczych (Balice, Jasionka). • Walory krajobrazowe związane ze zróżnicowanym ukształtowaniem terenu (doliny rzek Dunajec i Biała), bioróżnorodnością, panoramami oraz ekspozycjami. • Walory kulturowo-historyczne związane z zabytkami i 19 cmentarzami wojennymi, zwłaszcza z okresu I Wojny Światowej. • Posiadanie marki „wschodzącej" gminy turystycznej - wyróżnienia „Turystyczny Skarb Małopolski": Miejsce z Klimatem (Gmina Pleśna), Najciekawszy szlak turystyczny (Małopolski Szlak Winny), Wydarzenie Cykliczne (Święto Owoców i Produktów Pszczelich Gminy Pleśna, Wianki na Winnicy), Unikatowa Atrakcja Turystyczna (Wieża widokowa).	• Negatywne postrzeganie przez mieszkańców obszaru gminy jako miejsca dla prowadzenia działalności gospodarczej (ankieta). • Niski poziom przedsiębiorczości (62 podmioty gospodarcze na 1000 mieszk.; w regionie: 120). • Niewystarczający poziom kapitału ludzkiego (m.in. wynik odpływu młodych mieszkańców) prowadzący do osłabienia aktywności społeczno-gospodarczej. • Skupienie połowy przedsiębiorstw tylko w dwóch miejscowościach (Rzuchowej i Pleśnej). • Malejące nakłady inwestycyjne przedsiębiorstw w całym powiecie tarnowskim (3-krotnie niższa wartość wskaźnika od całego regionu). • Niewystępowanie atrakcyjnych terenów dla inwestorów, zarówno typu *greenfield* (nowe tereny) oraz *brownfield* (ponowna adaptacja terenów): brak dużych, znaczących podmiotów gospodarczych, generujących wpływy

• Wyspecjalizowane rolnictwo: dysponowanie produktami lokalnymi i tradycyjnymi, w tym certyfikowanymi (wino domowe rzuchowskie, masło rzuchowskie); rozwinięte pszczelarstwo. • Wytwarzanie i promocja zdrowej oraz ekologicznej żywności (m.in. Paczka OdRolnika), zainteresowanie tą formą upraw w małych gospodarstwach. • Wydarzenia ponadlokalne kreujące wizerunek gminy poza jej granicami: Zlot Niepodległościowy, Święto Owoców i Produktów Pszczelich, Vitis Music Sfera, Pleśnieński Bachus. • Funkcjonowanie Centrum Produktu Lokalnego w Rzuchowej – obiektu wsparcia i promocji miejscowego rolnictwa, kultury i turystyki. • Otwarcie targowiska „Mój Rynek" w Pleśnej – punktu bezpośredniej sprzedaży produktów rolnych od lokalnych wytwórców. • Przyrost liczby i powierzchni winnic i winiarni w zachodniej części gminy (głównie stoki wzdłuż Dunajca; 10 aktywnych), wynikający ze sprzyjającego mikroklimatu dla upraw winorośli. • Funkcjonowanie gminy w ponadlokalnych programach turystycznych takich, jak ENOTarnowskie, Małopolskie Centrum Winiarstwa, czy Tarnowska Organizacja Turystyczna. • Pokrycie gminy gęstą siecią ścieżek turystycznych (trasy piesze, rowerowe, konne), często tematycznych (EnoVelo – winiarska, Źródlany Szlak – przyrodnicza, Śladami Wielkiej Wojny - historyczna itp.) • Obecność organizacji zajmujących się promocją turystyki i ekologicznego rolnictwa, także innowacyjnych (CPL, LGD, Stow. Grupa OdRolnika) oraz aktywność tematycznych stowarzyszeń, w tym graczy o znaczeniu ponadlokalnym, wygrywających prestiżowe przetargi (np. Małopolskie Stowarzyszenie Winiarzy - utworzenie winnicy przy tarnowskim Pałacu Sanguszków). • Współpraca gminy w ramach organizacji samorządowych i stowarzyszeń ponadlokalnych oraz współpraca z partnerami zagranicznymi.	budżetowe (1 podmiot powyżej 50 pracowników) – większa atrakcyjność lokalizacyjna Tarnowa i ośrodków wzdłuż A4. • Słaba oferta gastronomiczna i noclegowa (tylko kilka punktów w gminie), deficyt placówek usługowych. • Spadek ilości gospodarstw agroturystycznych. • Niekorzystne dla rolnictwa ukształtowanie terenu oraz związane z tym rozdrobnienie gospodarstw (strome zbocza, nierówne, wąskie działki itd.) uniemożliwiające efektywne gospodarowanie. • Brak aktywnie funkcjonujących grup producenckich i innych form spółdzielczości, zrzeszających lokalnych rolników. • Ograniczona promocja i dystrybucja produktów lokalnych z obszaru gminy. • Niewystarczające działania promocyjne Gminy Pleśna wewnątrz i na zewnątrz gminy - niska czytelność strony WWW gminy, brak gadżetów, publikacji, brandingu o szerokim zasięgu. • Niewykorzystany potencjał współpracy międzysamorządowej w obszarze rozwoju oferty czasu wolnego, rekreacyjnej, rozrywkowej itp. • Niedostateczne zagospodarowanie szlaków turystycznych w małą architekturę, miejsca parkingowe, usługi, sanitariat itd. • Niekontrolowane niszczenie lasów przez osoby uprawiające sporty motorowe (motocross, quady).

• Plan sformalizowania i aktywnej promocji Małopolskiego Centrum Winiarstwa, zewnętrzne strategie (rozwoju lokalnego – LGD, enoturystyki – Tarnowskiej Organizacji Turystycznej), • Potencjał zaadaptowania nabrzeży rzek m.in. dla rozwoju turystyki rekreacyjnej oraz wędkarskiej. • Tradycje ośrodka Relaks w Łowczówku – historycznie obiektu o znaczeniu ponadlokalnym.	
SZANSE	**ZAGROŻENIA**
• Nowa perspektywa finansowa Unii Europejskiej, uruchamiająca środki na nowe obszary działalności, w tym możliwości dużych środków finansowych na zdrową produkcję rolniczą i turystykę powiązaną z lokalnością. • Postęp technologiczny np. nowe urządzenia usprawniające prace rolnicze czy przemysłowe. • Popularyzacja zdrowej, ekologicznej i tradycyjnej żywności, targi pietruszkowe, *slow food* - moda na zdrowy tryb odżywiania się i styl życia. • Popularność tematyki kulinarnej (gotowanie, wizyty w restauracjach, rosnące oczekiwania co do różnorodności oraz jakości potraw i produktów). • Wizerunkowa nowość pojęcia enoturystyki i jej dynamiczny ogólnopolski rozwój. • Duże ośrodki miejskie stanowiące kluczowe rynki zbytu produktów ekologicznych, znaczący wzrost popularności targów, bazarów itd. • Rosnące zapotrzebowanie na opcje turystyki jednodniowej lub weekendowej – m.in. efekt pandemii i zapotrzebowania na krótkie „wypady". • Odrodzenie spółdzielczości: prowadzenie wspólnej, partnerskiej działalności w oparciu o efekt skali oraz o współodpowiedzialność. • Rewolucja winiarska (m.in. dziesięciokrotny wzrost liczby producentów wina w ciągu dekady w Polsce). • Współpraca z winnicami uniwersyteckimi (np. Uniwersytet Jagielloński) oraz z ekspertami ds. enoturystyki działającymi lokalnie. • Współpraca międzysamorządowa i międzysektorowa, rozwój programów partnerskich.	• Niepewność spowodowana globalnym kryzysem gospodarczym (zwłaszcza w wyniku COVID-19) i pogorszeniem sytuacji zakładów pracy. • Niska opłacalność produkcji rolnej i bariery prawno-administracyjne powodujące trudności w zbywaniu produktów, niekorzystne zasady wsparcia poprzez dopłaty dla produktów ekologicznych, ograniczona sieć dystrybucji lokalnych wyrobów. • Dostępność atrakcyjnych ofert pracy w okolicznych miastach (znaczny odsetek pracujących w Tarnowie, ale także dojeżdżających do Krakowa lub Rzeszowa) oraz ich korzystniejsze położenie dla lokowania inwestycji (A4, lotniska, łańcuchy dostaw itp.) – czynnik wstrzymujący rozwój miejsc pracy i przedsiębiorczości w gminie. • Niska gotowość rolników do łączenia się w grupy producenckie, do zawiązywania spółdzielczości. • Ogólnopolski trend odchodzenia od produkcji rolnej – osłabianie się potencjału gmin określanych dotąd jako rolnicze. • Znaczący spadek popularności agroturystyki. • Niszowość enoturystyki i konkurencja z innymi przodującymi ośrodkami w Polsce (np. Zielona Góra, Poznań, Lublin) i regionie (np. Jasło, Tuchów, Kraków). • Wysokie ceny polskiego wina i produktów lokalnych – słaba konkurencyjność cenowa względem produktów importowanych, traktowanie jako produktu luksusowego. • Przewaga promocyjna, finansowa i marketingowa dużych sieci spożywczych – często nadużywających słownictwa „ekologiczna żywność", „produkty bio".

Domena 2: Dobrze urządzona gmina z silnym poczuciem tożsamości lokalnej

Gmina Pleśna to ponadlokalny lider jakości zamieszkania oraz spędzania czasu wolnego, przyciągająca nowych mieszkańców. Zapewniony jest **wysoki komfort** oraz **przyjazne** warunki do życia dla mieszkańców w sferze podstawowych potrzeb, ale ponadto możliwości realizacji zainteresowań i pasji.

Rozwijana jest funkcjonalna, dostępna i nowoczesna **infrastruktura społeczna** umożliwiająca zapewnienie zróżnicowanej oferty czasu wolnego dla różnych grup mieszkańców (dzieci i młodzież, seniorzy, rodziny, dorośli).

Poziom edukacji jest podnoszony poprzez stałe **unowocześnianie bazy i infrastruktury społecznej** oraz rozwój oferty zajęć edukacyjnych i rozwojowych. Wzrasta dostępność **infrastruktury komunalnej** (rozbudowa infrastruktury wodociągowej i kanalizacyjnej, Internet) na terenie gminy.

Podejmowane są przedsięwzięcia ułatwiające sprawne przemieszczanie się po terenie gminy (drogi, chodniki) polepszające **dostępność komunikacyjną**.

Więzi społeczne są wzmacniane oraz podejmowane są **inicjatywy** angażujące i pobudzające mieszkańców i lokalne organizacje do **wspólnego działania** i tworzące **dobrą atmosferę sąsiedzką**. Powszechnie, również poprzez realizowane przedsięwzięcia, rozwijane jest **poczucie dumy** z bycia mieszkańcem gminy Pleśna. Tworzone i wdrażane są mechanizmy pozwalające na **realne włączenie się mieszkańców w podejmowanie decyzji ważnych dla rozwoju gminy**. Zwiększa się udział mieszańców we współdecydowaniu, w tym w szersze procesy konsultacyjne i partycypacyjne.

Skuteczna **polityka senioralna** sprawia, że gmina jest dobrym miejscem do życia i osiedlania się dla osób starszych. Zapewniona jest wysoka dostępność usług zdrowotnych oraz usług opiekuńczych.

Rozwój gminy przebiega równomiernie, w oparciu o utworzone **centra lokalne.**

Analiza SWOT

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
• Położenie gminy w obszarze funkcjonalnym Tarnowa - ośrodka zapewniającego wysoką dostępność komunikacyjną centrów regionalnych: Krakowa oraz Rzeszowa: atrakcyjne rynki pracy, ośrodki akademickie, dostęp do szerokiego zakresu usług. • Bliskość dwóch międzynarodowych portów lotniczych (Kraków-Balice, Rzeszów-Jasionka ok. 1 h dojazdu samochodem). • Walory lokalizacyjne i przyrodnicze wpływające na atrakcyjność osadniczą, w szczególności dla ludności napływowej z Tarnowa.	• Starzenie się lokalnej społeczności: rosnący udział osób w wieku poprodukcyjnym w ludności (2,5%, 2011-2019) i duży spadek odsetka osób w wieku przedprodukcyjnym (-3,2%). • Postępujący odpływ ludności z niektórych obszarów gminy (w szczególności Woźniczna, Janowice). • Brak centrów lokalnych, skupiających aktywność społeczną, z odpowiednimi warunkami dla integracji. • Rozproszenie zabudowy oraz rozpiętość gminy – słaba integracja przestrzenna, znaczące

• Dostęp do przystanków kolejowych (Łowczówek-Pleśna, Kłokowa). • Rozwój aktywności obywatelskiej (m.in. wzrost frekwencji w wyborach samorządowych i parlamentarnych, rosnąca liczba organizacji pozarządowych). • Regularny spadek liczby beneficjentów pomocy społecznej, jak również liczby osób bezrobotnych. • Wysoka aktywność grup formalnych (np. Grupa OdRolnika, Koła Gospodyń Wiejskich) i nieformalnych na rzecz społeczności lokalnych. • Dobra dostępność opieki przedszkolnej – rosnący udział dzieci do lat 3 objętych opieką żłobkową (72% w 2020r.) i malejąca liczba dzieci przypadających na jedno wolne miejsce (1,6 w 2014, 1,14 w 2018). • Bogate zaplecze i dobry dostęp do szkół ponadpodstawowych w Tarnowie i w okolicznych miastach. • Zróżnicowana oferta zajęć prowadzonych przez Centrum Kultury oraz Bibliotekę Publiczną. • Dostępna infrastruktura sportowo-rekreacyjna – boiska piłkarskie (Orlik 2012), wioski rowerowe, place zabaw, siłownie zewnętrzne. • Zapewnianie otwartych wydarzeń integracyjnych i kulturalnych o charakterze lokalnym i ponadlokalnym (np. Święto Owoców i Produktów Pszczelich) przez cały rok. • Wysoki poziom zgazyfikowania gminy. • Stabilna liczba mieszkańców oraz stosunkowo wysoki na tle regionu (+0,27 w 2019 r.) przyrost naturalny.	odległości, występowanie obszarów peryferyjnych „odciętych" od reszty gminy. • Zły stan techniczny dróg lokalnych. • Słabo rozwinięta komunikacja publiczna, zwłaszcza wewnątrzgminna (niska częstotliwość, ale także niska opłacalność – wnioski z ankiety) oraz kosztowna integracja transportu w ramach aglomeracji. • Niskie poczucie bezpieczeństwa pieszych i rowerzystów na drogach: deficyt oświetlenia i chodników (wnioski z ankiety). • Nieoznakowanie ulic (numery domów, nazwy ulic) – czynnik dezorientujący dla służb ratowniczych, turystów i mieszkańców. • Niespójne i niewystarczające oznakowanie szlaków. • Występowanie rozległych obszarów dotkniętych zagrożeniem osuwiskowym i powodziowym ograniczające możliwości inwestycyjne i budowlane. • Deficyt liderów społecznych i ograniczony zakres działalności (słabe zróżnicowanie) miejscowych organizacji – dominacja Ochotniczych Straży Pożarnych oraz klubów sportowych. • Niski stopień integrowania się nowych mieszkańców z lokalną społecznością. • Stosunkowo niski poziom edukacji – klasyfikowanie szkół podstawowych w gminie Pleśna jako placówek o niskim lub średnim poziomie nauczania (zwłaszcza w odniesieniu do egzaminów z matematyki i języka angielskiego; dane OKE Kraków). • Zróżnicowany terytorialnie dostęp do przedszkoli. • Niewystarczająca liczba zajęć pozalekcyjnych dla dzieci i oferty spędzania wolnego czasu dla dorosłych, młodzieży i dzieci. • Niedostateczna oferta opieki i czasu wolnego dla seniorów, w tym m.in. dostępnych miejsc spotkań czy usług rehabilitacyjnych. • Obiekty użyteczności publicznej niedostępne dla osób ze szczególnymi potrzebami. • Niewystarczająca dostępność programów profilaktycznych skierowanych do różnych grup

	wiekowych o rozmaitych potrzebach (w tym: aktywności fizycznej, diety itp.) • Niski poziom korzystania mieszkańców z edukacji i profilaktyki prozdrowotnej, związany również z niską dostępnością opieki zdrowotnej (ankieta). • Wysoki odsetek ludności bez dostępu do kanalizacji i wodociągu (wartości o ok. ¼ niższe niż dla regionu). • Brak lub ograniczony dostęp do sieci internetowej oraz komórkowej na obszarach peryferyjnych.
SZANSE	**ZAGROŻENIA**
• Zewnętrzne źródła finansowania, w tym m.in. nowa perspektywa Unii Europejskiej obejmująca dofinansowania na projekty społeczne i infrastrukturalne oraz inicjatywy oddolne oraz nowe kierunki polityki państwa adresowane do osób ze szczególnymi potrzebami (w tym do osób starszych) – dedykowane programy i instrumenty finansowe. • Krajowe środki pomocowe na rozbudowę i modernizację dróg lokalnych m.in. Fundusz Dróg Samorządowych. • *Smart Village* – rozwijające się podejście, bazujące na wykorzystaniu nowych technologii dla polepszenia standardu życia oraz usług publicznych dla mieszkańców obszarów wiejskich (np. Konkurs Moja Smart Wieś). • Projekty ukierunkowanie na wzmacnianie integralności obszarów funkcjonalnych i aglomeracji, pozwalające np. wdrażać inwestycje z zakresu komunikacji publicznej. • Rosnące zainteresowanie partycypacją w Polsce oraz włączaniem mieszkańców w publiczną dyskusję o sprawach najbliższego otoczenia. • Wzrost liczby osób gotowych zmienić miejsce zamieszkania z miasta na wieś - wynik rosnącego dostępu do usług na obszarach wiejskich, możliwości pracy zdalnej czy bliższego kontaktu z naturą. • Cyfryzacja – rozbudowa oferty związanej z korzystaniem z Internetu, przenoszenie usług tradycyjnych do sieci, upowszechnianie e-	• Narastające problemy społeczne i dotyczące zdrowia psychicznego wynikające z pandemii SARS-COV-2. • Prognozy wskazujące na przyśpieszenie procesu starzenia się społeczeństwa w powiecie tarnowskim (o 1/5 mniej osób w wieku przedprodukcyjnym, o 2/3 więcej w wieku poprodukcyjnym). • Osłabianie kapitału społecznego: utrzymujący się odpływ z obszarów wiejskich osób młodych, poszukujących dobrego wykształcenia i atrakcyjnej pracy w ośrodkach miejskich. • Brak wymiernych efektów polityki prorodzinnej. • Najwyższa liczba zgonów w Polsce w 2020 r. od II Wojny Światowej. • Nieefektywność systemu ochrony zdrowia. Brak zmian m.in. w poziomie nakładów, dostępności specjalistów na rynku, wydolności placówek służby zdrowia itd. • Niskie tempo rozwoju usług opiekuńczych w stosunku do tempa starzenia się społeczeństwa. • Spodziewany spadek wydatków na działania o charakterze kulturalnym czy też na działalność organizacji pozarządowych – efekt potrzeby oszczędzania w wyniku trudnej sytuacji budżetów JST. • Utrzymująca się dysproporcja pomiędzy wydatkami na oświatę a subwencją oświatową w samorządach (ok. połowy ponoszonych wydatków), przy rosnących kosztach utrzymywania placówek edukacyjnych.

administracji oraz form zdalnych (nauczanie, praca). • Programy społeczne skierowane na edukację i opiekę nad dziećmi, takie jak Maluch+ (wsparcie instytucji opieki nad dziećmi do lat 3) czy Dobry Start (jednorazowe w roku szkolnym).	• Szkolnictwo zawodowe opierające się o szybkie i tanie kształcenie – brak specjalizacji i wprowadzania podwyższonych standardów i wymagań. • Nasilająca się polaryzacja społeczeństwa, zwłaszcza na tle światopoglądowym, przenikająca różne obszary życia, co może prowadzić do występowania konfliktów społecznych i stwarzać trudności w budowaniu konsensusu. • Brak obowiązku odnoszenia się do wniosków z konsultacji społecznych w decyzjach samorządu – możliwy dalszy spadek chęci społeczności do angażowania się. • Nowe, szybko wdrażane regulacje podatkowe nadwyrężające budżety samorządów i wstrzymujące realizację części inwestycji. • Nieuregulowany stan prawny gruntów – problemy w zakresie inwestycji drogowych. • Rosnące koszty przygotowania i realizacji inwestycji, w tym wzrost kosztów pracy (niska dostępność wykwalifikowanych pracowników), materiałów budowlanych i transportu (ceny paliw).

Domena 3: Gmina wrażliwa na środowisko, racjonalnie gospodarująca zasobami środowiskowymi i reagująca na zmiany klimatu

Zapewniana jest **dbałość o jakość środowiska naturalnego** i zasobów przyrodniczych gminy, zwłaszcza w kontekście wzmacniania potencjału turystycznego, w tym zrównoważone wykorzystywanie zasobów.

Budowana jest świadomość i wzmacniane **postawy ekologiczne** wśród mieszkańców. Realizowane są działania edukacyjne, promocyjne oraz mechanizmy ułatwiające podejmowanie inwestycji prośrodowiskowych.

Zwiększa się skala **inwestycji proekologicznych** na terenie gminy, głównie w zakresie odnawialnych źródeł energii czy poprzez likwidację palenisk na opał stały.

Czysta gmina - przestrzenie publiczne są **zadbane,** a tereny zielone **zagospodarowane**.

Prowadzona jest **racjonalna gospodarka odpadami**, wdraża i promuje się podejście *zero waste,* ogranicza się zjawisko występowania dzikich wysypisk śmieci oraz wdrażane są różnego rodzaju praktyki pozwalające realizować wizję **gospodarki o obiegu zamkniętym** oraz promowane są odpowiedzialne zachowania konsumenckie, w tym zdrowe odżywianie. Podejmowane są **działania adaptacyjne w kontekście zmieniającego się klimatu** oraz minimalizujące wystąpienie zagrożeń środowiskowych. Upowszechnia się małą retencję (przeciwdziałanie suszom), rozbudowywana jest także infrastruktura przeciwpowodziowa i przeciwosuwiskowa, a o bezpieczeństwo mieszkańców dbają odpowiednio przeszkolone i nowocześnie wyposażone lokalne służby.

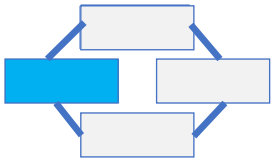
Zapewniony jest **ład przestrzenny** w gminie, w tym poprzez zharmonizowanie rozwoju z dbałością o jakość i stan środowiska.

Analiza SWOT

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
• Walory krajobrazowo-przyrodnicze i ich ochrona: obszary chronione Natura 2000, (obejmujące m.in. koryta rzek Dunajec i Biała), pomniki przyrody, wysoka lesistość. • Cały obszary gminy objęty ochroną przyrodniczą- Obszar Chronionego Krajobrazu Pogórza Ciężkowicko-Rożnowskiego. • Zasoby i potencjały związane z możliwościami wykorzystania odnawialnych źródeł energii (rzeki, wody geotermalne, korzystne parametry dla pozyskiwania energii słonecznej). • Wysoki poziom odpadów zbieranych selektywnie i recyclingu w gminie.	• Ukształtowanie terenu i obecność rzek jako przyczyna występowania zagrożeń osuwiskowych oraz terenów zalewowych. • Duże zanieczyszczenie powietrza, będące m.in. wynikiem niedostatecznej wiedzy i świadomości w zakresie ogrzewania domów, stosowania niskosprawnych palenisk, używania opału o niskiej jakości lub spalania śmieci. • Brak właściwego monitoringu stanu powietrza, zapewniającego aktualne informacje. • Regularnie występujące dzikie wysypiska śmieci. • Nieuporządkowana zabudowa ingerująca w krajobraz i przyrodę, zaburzająca estetykę

• Doliny rzek stanowiące naturalne korytarze powietrzne, umożliwiające „przewietrzanie" części gminy ze smogu. • Brak zanieczyszczeń o charakterze przemysłowym. • Stosowanie ogrzewania gazowego w budynkach użyteczności publicznej. • Wdrażanie rozwiązań przyjaznych środowisku, jak np. oświetlenie uliczne zasilane energią słoneczną.	gminy (chaos wizualny, rozproszenie budynków). • Niewystarczające zaopatrzenie i dofinansowanie działalności jednostek ratowniczych, zwłaszcza Ochotniczych Straży Pożarnych. • Zaniedbanie infrastruktury melioracyjnej i niedostateczne zabezpieczenie terytorium gminy na wypadek gwałtownych opadów oraz powodzi.
SZANSE	**ZAGROŻENIA**
• Możliwość pozyskania dofinansowania ze środków zewnętrznych na wymianę źródeł ciepła opalanych paliwami stałymi (m.in. unijnych – Fundusz na rzecz Sprawiedliwej Transformacji, Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko czy funduszy norweskich). • Priorytetowe traktowanie ochrony środowiska, w tym w szczególności problemu zanieczyszczenia powietrza, w politykach publicznych, w tym akcent na rozwój OZE oraz programy rządowe i środki finansowe przeznaczone na te cele, np. Program Czyste Powietrze. • Zainteresowanie dużych przedsiębiorstw ideą CSR (społeczna odpowiedzialność biznesu) i inicjowanie przez nich projektów o charakterze proekologicznym • Rosnąca świadomość mieszkańców w zakresie ochrony środowiska skutkująca zmianą ich zachowań, ale też większa presja na stosowanie ekologicznych rozwiązań przez miasta czy firmy. • Ustawodawstwo wyższego szczebla m.in. normy unijne, które stanowią dodatkową motywację do wdrażania prośrodowiskowych działań. • Rozwój energetyki odnawialnej i moda na nią, a ponadto wytyczne Komisji Europejskiej w tym zakresie: plan przewidujący 20% udziału źródeł energii odnawialnej w zużyciu energii oraz minimalny wiążący cel przewidujący 10% udziału biopaliw w transporcie. • Plany rozwoju infrastruktury kanalizacyjnej na terenie powiatu poprzez budowę lokalnych i przydomowych oczyszczalni ścieków.	• Zmiany klimatyczne prowadzące do anomalii pogodowych, m.in. gwałtownych ulew i długotrwałych susz. • Ubóstwo energetyczne ograniczające dostęp najuboższym do nowoczesnych rozwiązań ekologicznych i energetycznych. • Wstrzymywanie ważnych inwestycji przeciwosuwiskowych i przeciwpowodziowych w wyniku występowania obszarów chronionych np. Natura 2000. • Brak przedsięwzięć mających na celu uregulowanie cieków wodnych i lokalnych potoków, systemów melioracyjnych – utrzymywanie się zagrożenia powodziowego oraz ryzyka suszy (brak magazynowania wody) oraz brak porozumienia w sprawie tzw. ustawy antysuszowej. • Zmienność regulacji przestrzennych oraz wdrażanie przepisów zagrażających ładowi przestrzennemu np. tzw. *lex developer*, niezabezpieczający terenów zieleni. • Długotrwałość procesu zmiany nawyków na ekologiczne – np. odpowiedniej segregacji odpadów, zmiany form opału, zachowań typu *zero waste* (unikanie odpadów), zarówno na poziomie użytkowników, jak i producentów. • Rosnące koszty systemu gospodarowania odpadami komunalnymi (koszty transportu, utrzymania PSZOK, systemu odbioru odpadów, rosnące wytwarzanie odpadów komunalnych).

Wartości

Wartości to zagadnienia istotne z punktu widzenia rozwoju Gminy. Są odpowiedzią na pytanie *W co wierzymy? Co jest dla nas ważne?*

Najważniejszymi wartościami dla mieszkańców gminy są:

1. *Współpraca*

- Wspólne zaangażowanie różnych podmiotów (mieszkańców, Urzędu, organizacji pozarządowych, biznesu) z zachowaniem wzajemnego szacunku w działaniach na rzecz gminy.

2. *Poczucie wspólnoty mieszkańców*

– Zintegrowana, angażująca się społeczność, która ma poczucie przynależności i odpowiedzialności za swoje najbliższe otoczenie.

3. *Rozwój*

– Gmina Pleśna stale rozwija się w różnych dziedzinach, rozwój traktowany jest jako ciągły proces w celu poprawy sytuacji gminy.

4. *Innowacyjność*

– Gmina Pleśna jest otwarta na wdrażanie innowacyjnych, nieszablonowych rozwiązań.

5. *Lokalne dziedzictwo historyczno-kulturowe*

– Posiadanie i prezentowanie walorów kulturowych i historycznych gminy Pleśna.

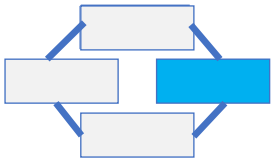
6. *Jakość środowiska przyrodniczego*

- Komfort zamieszkania oraz wizerunek gminy na zewnątrz kształtowany przez obecność rozległych terenów zielonych i lasów, urozmaiconego krajobrazu, bioróżnorodności i licznych obszarów chronionych.

7. *Autentyczność*

- Oferta turystyczna gminy Pleśna budowana jest w oparciu o lokalną historię, dziedzictwo kulturowe i walory przyrodnicze i ich wyjątkowość w skali lokalnej i regionalnej.

Standardy zachowań

Przyjęte sposoby i metody działania (np. procedury, schematy zachowań, zasady komunikacji) pozwalają w pełni i skutecznie zrealizować zamierzenia strategiczne. W Gminie Pleśna są to:

1. Zarządzanie rozwojem prowadzone jest w sposób **uporządkowany, skoordynowany, według ustalonych zasad, planów i harmonogramów.**

2. Samorząd jest **otwarty na współpracę** z mieszkańcami poprzez realizację konsultacji społecznych i tworzenie warunków dla włączania się i współdecydowania. **Budowane jest poczucie wpływu** na sytuację gminy i **współodpowiedzialności** za nią.

3. Komunikacja i przepływ informacji między urzędem a mieszkańcami bazuje **na jasnym, prostym i czytelnym przekazie,** wzmacniającym **przejrzystość** działań. Wdrażane są **nowe, także niestandardowe formy komunikacji,** usprawniające zarówno kontakt bezpośredni, jak też zdalny.

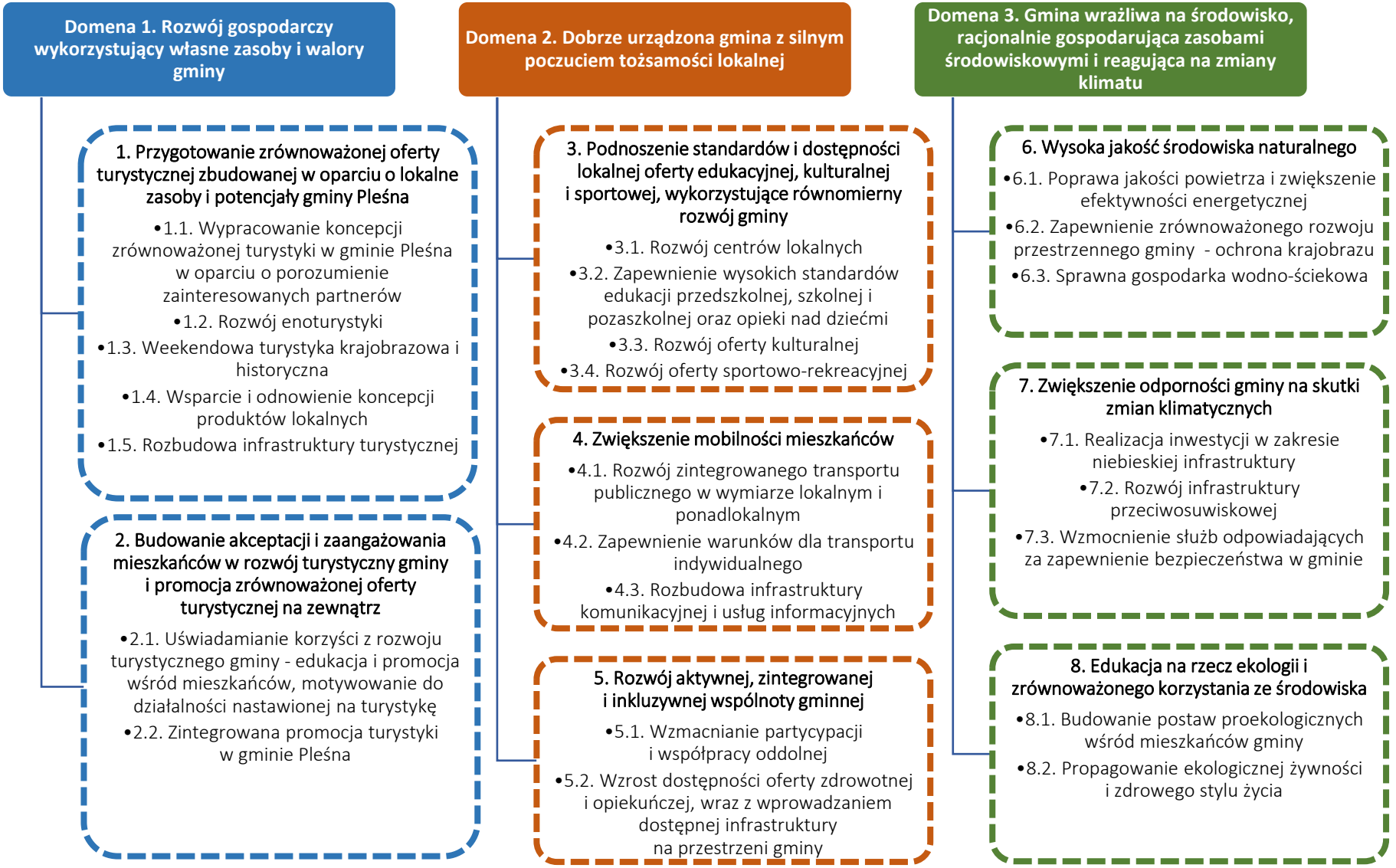
4. **Przyjazny urząd, otwarty na mieszkańców,** którzy przyjmowani są nie jako klienci, lecz osoby potrzebujące realnego wsparcia.

5. Praca urzędników podlega **okresowej ocenie**, m.in. w formie ankietowej oraz autoewaluacji.

6. **Opieranie się na lokalnym rynku** – priorytetowe traktowanie miejscowych usług i produktów. Czerpanie z zewnętrznych źródeł tylko w sytuacji, gdy własne zasoby stają się ograniczone lub niedostępne.

7. Prowadzona jest **aktywna promocja gminy** oraz jej potencjałów i unikalnych walorów turystycznych. Działania promocyjne mają charakter ogólnopolski, jednak w szczególnej mierze koncentrowane są na obszarze Małopolski.

3. CELE STRATEGICZNE ROZWOJU I KIERUNKI DZIAŁAŃ

4. PLANY DZIAŁAŃ

Przedstawione w poprzednim rozdziale aspiracje, domeny, standardy i wartości stanowią podwaliny pod uszczegółowienie **celów operacyjnych oraz kierunków zadań**. Poniżej wyróżniono plany działań dla trzech domen strategicznych.

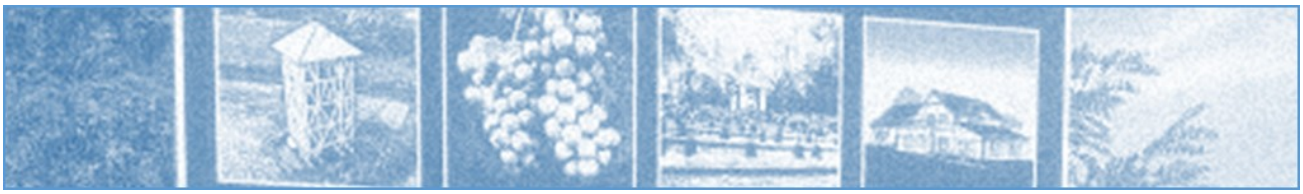
Plan działań to kompas pokazujący kierunki właściwe dla osiągnięcia celów. Opisuje – w sposób mniej lub bardziej szczegółowy – sposoby realizacji danego celu strategicznego. Zadania posiadają różne znaczenie, a szczególne posiadają tzw. zadania flagowe. Bez ich realizacji uzyskanie oczekiwanych efektów wdrożenia strategii może być trudne bądź nawet niemożliwe. Są to zazwyczaj przedsięwzięcia czasochłonne, generujące największe koszty, posiadające jednak największy wpływ na rozwój gminy. W opisie tych zadań zdefiniowano problem na który odpowiadają, czas realizacji, działania, podmioty odpowiedzialne i szacunkowy koszt.

Strategiczny charakter dokumentu odnosi się w szczególności do zadań wykraczających poza bieżącą i doraźną działalność Gminy. Z tego względu wśród wymienionych zadań nie znalazły się m.in. zadania własne należące do ustawowych obowiązków Gminy i powiązanych jednostek. Opisano natomiast przedsięwzięcia i projekty usprawniające bądź rozszerzające powyższe działania.

RYSUNEK 3. STRUKTURA DOMENY STRATEGICZNEJ

Domena 1. Rozwój gospodarczy wykorzystujący własne zasoby i walory gminy

Opis domeny – perspektywa strategiczna

Zasadniczo rozwój gospodarczy Gminy Pleśna opiera się na lokalnych zasobach przyrodniczych, kulturowych i dziedzictwie historycznym. Turystyka, na jaką nastawia się Gmina, skoncentrowana jest na wzrastających i wizerunkowo korzystnych branżach takich, jak enoturystyka* czy produkty lokalne - zdrowa żywność.

Koncepcja takiej zrównoważonej turystki, wspartej weekendową turystyką pieszą, rowerową i historyczną, stanowi dla mieszkańców realne źródło dochodów. Zakorzenia się w społeczności lokalnej, daje odczuwalne korzyści dla różnych grup społecznych i wiekowych.

Gmina Pleśna posiada funkcjonalną ofertę rekreacyjną, gastronomiczną i noclegową na miarę potrzeb użytkowników oraz infrastrukturę komunikacyjną dostosowaną do potrzeb mieszkańców i turystów. Wyzwaniem rozwojowym jest wykorzystanie potencjału rolniczego w Gminie i wsparcie nowoczesnych form produkcji i zbytu zdrowej żywności oraz inicjowanie grup producenckich.

* Enoturystyka - forma turystyki polegający na wizytach w winnicach, spacerach wśród winorośli, niekiedy udziale w zbiorach, ale przede wszystkim na degustacjach win, które później można kupić. Często turystyka winiarska połączona jest ze specjalnymi imprezami, smakowaniem lokalnej kuchni, a nawet możliwością spędzenia nocy na terenie winnicy.

1. Cel Strategiczny

Przygotowanie zrównoważonej oferty turystycznej zbudowanej w oparciu o lokalne zasoby i potencjały gminy Pleśna

1.1. Cel operacyjny: Wypracowanie koncepcji zrównoważonej turystyki w gminie Pleśna w oparciu o porozumienie zainteresowanych partnerów

Potencjalni partnerzy: Gmina Pleśna, Małopolskie Stowarzyszenie Winiarzy, Tarnowska Organizacja Turystyczna, LGD Dunajec - Biała, Stowarzyszenie Grupa OdRolnika, Fundacji Na Rzecz Wspierania Muzyki i Rozwoju Winiarstwa im. Ignacego Jana Paderewskiego i inni.

ZADANIE PRIORYTETOWE	
Nazwa zadania: Lokalna strategia turystyki **Opis zadania:** Partycypacyjnie wykonany dokument koncepcji turystyki obejmujący cele, programy, produkty turystyczne, grupy docelowe, finasowanie i zasady realizacji – we współpracy z Tarnowską Organizacją Turystyczną.	
Szacunkowy czas realizacji zadania	Szacunkowy koszt
2022-2030	30 000,00 zł
Odpowiedzialność za realizację zadania	Potencjalne źródła finansowania
Urząd Gminy Pleśna	Budżet gminy, środki zewnętrzne

Kierunki działań / proponowane zadania:

- Zbudowanie porozumienia wdrażającego i nadzorującego realizację koncepcji turystycznej.

1.2. Cel operacyjny: Rozwój enoturystyki

Kierunki działań / proponowane zadania:

- Przygotowanie produktów turystycznych w oparciu o potencjał winiarski regionu (dedykowane pakiety winiarskie dla zdefiniowanych grup turystów połączone ze sprzedażą bezpośrednią produktów, degustacjami, szkoleniami, uzupełnione usługami gastronomicznymi i noclegowymi, wycieczkami i wydarzeniami np. Vitis Music Sfera, Święto Owoców i Produktów Pszczelich czy w formule Polish Wine Tours itp.)
- Włączenie gminy Pleśna w projekt na rzecz utworzenia Małopolskiego Centrum Winiarstwa.
- Współpraca z Tarnowską Organizacją Turystyczną w zakresie rozwoju i promocji enoturystyki.
- Kontynuacja włączania winnic z obszaru gminy w szersze programy i produkty turystyczne (w tym szlaki winiarskie np. Małopolskiego Szlaku Wina, EnoVelo czy program ENOTarnowskie).
- Tematyczna wioska winiarska.
- Utworzenie winnicy demonstracyjnej
- Utworzenie klastera winnic i producentów przy Centrum Produktu Lokalnego.

1.3. Cel operacyjny: Weekendowa turystyka krajobrazowa i historyczna

ZADANIE PRIORYTETOWE	
Nazwa zadania: Promocja ponadlokalna i rozwój oferty Ośrodka Sportowo-Rekreacyjnego Relaks. **Opis zadania:** Prowadzenie zadań z zakresu przygotowania publikacji, materiałów promocyjnych, kampanii na rzecz zwiększenia ruchu o charakterze turystycznym w ośrodku Relaks w Łowczówku. Działania docelowo prowadzone w skali ponadlokalnej (subregion tarnowski). Elementem uzupełniającym zadanie jest powstanie punktu informacji turystycznej na terenie Ośrodka.	
Szacunkowy czas realizacji zadania	Szacunkowy koszt
2021-2031	500 000,00 zł
Odpowiedzialność za realizację zadania	Potencjalne źródła finansowania
Urząd Gminy Pleśna, Centrum Kultury Pleśna	Budżet gminy, środki zewnętrzne

Kierunki działań / proponowane zadania:

- Promocja i komercjalizacja produktów turystycznych Źródlanego Szlaku (w tym zacieśnianie współpracy z gminą Ciężkowice – park zdrojowy).
- Stworzenie sieci szlaków dla turystyki pieszej i rowerowej z wykorzystaniem atrakcji lokalnych (wieża widokowa, winnice, produkty lokalne, miejsca do rekreacji i sportu, integracja z szlakami rowerowymi EuroVelo) oraz zachęcanie do otwierania punktów usługowych (punkty gastronomiczne, serwisowe, sanitarne, stanowiska piknikowe, baza noclegowa itp., w szczególności przy szlakach rowerowych).
- Przygotowanie oferty dotyczącej szlaków turystyki historycznej (w szczególności oferta turystyki związanej z cmentarzami wojennymi i dziedzictwem Wojen Światowych np. okopy).
- Dbanie o zachowanie dziedzictwa historyczno-kulturalnego, w tym m.in. o cmentarze wojenne z okresu I Wojny Światowej.
- Przygotowanie oferty rodzinnej na jednodniowy lub weekendowy pobyt rekreacyjny dla rodzin z dziećmi.
- Opracowanie koncepcji wydarzeń turystycznych w Gminie Pleśna (opracowanie kalendarza rocznego wydarzeń).
- Przygotowanie gier terenowych (questów)*.

*Questy – edukacyjne gry terenowe, które łączą w sobie zabawę i naukę, poszukiwanie skarbów i radość odkrywania. Poznaje się przy tym najważniejsze atrakcje w danym miejscu

1.4. Cel operacyjny: Wsparcie i odnowienie koncepcji produktów lokalnych

Kierunki działań / proponowane zadania:

- Analiza dotychczasowej koncepcji rozwoju rolnictwa ekologicznego w Gminie Pleśna obejmującej bilans sukcesów i niepowodzeń. Podjęcie działań animujących produkcję zdrowej żywności

(nastawienie na eksport, targi zdrowej żywności, tagi *zero waste* – bez opakowań prosto od rolnika itp.) we współpracy z Centrum Produktu Lokalnego.

- Inicjowanie grup producenckich i rolniczej spółdzielczości.
- Działania na rzecz wzmocnienia przetwórstwa (małe przetwórnie) i gospodarstw demontracyjnych tzw. otwartych.
- Oferta dla szkół i rodzin skoncentrowana wokół wizyt w gospodarstwach rolniczych – żywe zwierzęta i świeże produkty (sery, mleko, warzywa itp.).
- Wsparcie w zakresie promocji, certyfikacji produktów (m.in. w ramach certyfikatu „Produkt Lokalny Pogórza"), pozyskiwania rynku zbytu produktów lokalnych i ich dystrybucji (w tym alternatywnych sposobów ich zbytu jak np. kosze piknikowe, paczka z winem).

1.5. Cel operacyjny: Rozbudowa infrastruktury turystycznej

Kierunki działań / proponowane zadania:

- Przystosowanie do potrzeb turystycznych centrum komunikacyjnego w Łowczówku: wypożyczalnie rowerów, transport (elektryczny) do winnic.
- Wyznaczanie nowych szlaków pieszych i rowerowych wraz z infrastrukturą (wiaty, stanice, miejsca parkowania, miejsca napraw, pola namiotowe).
- Adaptacja nabrzeża Białej dla działalności sportowej i rekreacyjnej.
- Otwarcie i działalność stałego punktu informacji turystycznej w Ośrodku Relaks.
- Zagospodarowanie terenów wokół wieży widokowej w Dąbrówce Szczepanowskiej.
- Promocja na rzecz rozwoju lokalnych miejsc noclegowych i gastronomicznych.
- Wirtualne biuro turystyczne w ramach konkursu *Smart Village*.
- Cykliczne Targi Produktów Lokalnych z wykorzystaniem istniejącego targowiska „Mój Rynek".

2. Cel Strategiczny. Budowanie akceptacji i zaangażowania mieszkańców w rozwój turystyczny gminy i promocja zrównoważonej oferty turystycznej na zewnątrz

2.1. Cel operacyjny: Uświadamianie korzyści z rozwoju turystycznego gminy - edukacja i promocja wśród mieszkańców, motywowanie do działalności nastawionej na turystykę

Kierunki działań / proponowane zadania:

- Akcja „Zostań turystą w swojej Gminie" (kontynuacja *„Znam gminę Pleśna").*
- Lekcje w szkołach z zakresu zrównoważonej turystyki i przedsiębiorczości.
- Konkursy gminne m.in. na podarunek, gadżet lokalny angażującego lokalnych rzemieślników, na potrawę dla Kół Gospodyń Wiejskich.
- Przygotowanie broszury i publikacji z lokalnymi osiągnięciami (*success story**).
- Inicjowanie i wspieranie działań na rzecz integracji lokalnego środowiska biznesowego, współpracy, wymiany doświadczeń i dobrych praktyk.
- Współpraca z instytucjami otoczenia biznesu w zakresie doradztwa dla lokalnych przedsiębiorców i rolników.

*Success story – przykłady udanych przedsięwzięć, historii opowiedziane i komentowane przez osoby będące użytkownikami konkretnych produktów lub uczestnikami wydarzeń

2.2. Cel operacyjny: Zintegrowana promocja turystyki w gminie Pleśna

Kierunki działań / proponowane zadania:

- Opracowanie i wdrożenie narzędzi promocji (np. przeprojektowanie strony internetowej gminy, aplikacja gminna, zestawy upominkowe, media społecznościowe).
- Włączenie oferty turystycznej gminy w szersze oferty promocyjne i aktywna kampania promocyjna (Małopolski Szlak Winny, karta turystyczna ENOTarnowskie, Koncepcja rozwoju enoturystyki w regionie tarnowskim, ENOTarnowskie itp.).
- Współpraca w zakresie turystyki z innymi podmiotami samorządowymi i organizacjami ponadlokalnymi (Małopolskie Stowarzyszenie Winiarzy, Stowarzyszenie Grupa OdRolnika, ZAIKS - właściciel Pałacu w Janowicach, gminy winiarskie regionie Tarnów – winnica miejska, Zakliczyn, Cieżkowice, LGD Biała-Dunajec).
- Zbudowanie kompleksowego i nowoczesnego systemu informacji turystycznej.

Obszar Strategicznej Interwencji – Zintegrowane Obszary Turystyki

OSI Zintegrowane Obszary Turystyki obejmuje swoim zasięgiem wiele obszarów punktowych zlokalizowanych na terytorium całej gminy. Bogata, ale rozproszona oferta turystyczna OSI wymaga konsolidacji w celu wzmocnienia potencjału turystycznego, potwierdzonego m.in. zdobytym wyróżnieniem Turystyczny Skarb Małopolski. W ramach OSI zakłada się stworzenie sieci powiązań pomiędzy istniejącymi – ale także nowopowstałymi - winnicami, miejscami noclegowymi, szlakami pieszymi i rowerowymi, punktami widokowymi czy dziedzictwem historycznym, jaki stanowią w szczególności cmentarze wojenne. Miejsca te niejako połączone są rozległymi obszarami leśnymi, w których skład wchodzi m.in. zespół przyrodniczo-krajobrazowy „Lubinka” czy Uroczysko Janowice.

To zatem obszar o dużym potencjale turystycznym, o wysokich walorach przyrodniczo-krajobrazowych, pozwalających na wypracowanie produktów turystycznych, mogących stanowić istotny ekonomiczny czynnik rozwoju całej Gminy. Szerszy opis OSI Zintegrowane Obszary Turystyki na stronie 90.

Domena 2. Dobrze urządzona gmina z silnym poczuciem tożsamości lokalnej

Opis domeny – perspektywa strategiczna

Rosnący komfort życia mieszkańców jest efektem wprowadzenia w życie idei równomiernego rozwoju gminy, skupionego wokół centrów lokalnych, przy jednoczesnym wzmacnianiu spójności terytorialnej obszaru całej gminy. Kluczem do podnoszenia standardu zamieszkania są dostępne oraz reprezentujące wysoką jakość usługi społeczne, wspierane obecnością odpowiedniej, nowoczesnej infrastruktury, w tym m.in. docierającej do coraz większej liczby mieszkańców sieci wodociągowej, kanalizacyjnej czy internetowej. Ekologiczny i powszechnie dostępny lokalny transport publiczny staje się czynnikiem integrującym przestrzeń i mieszkańców gminy.

Z istniejącą ofertą gmina dociera do wszystkich grup mieszkańców, z każdej grupy wiekowej, tworząc przestrzeń dla rozwoju indywidualnego i pogłębiania swoich pasji. Warunkiem dla wzmacniania kapitału społecznego jest coraz wyższy poziom kształcenia, a także bogata oferta kulturalna oraz edukacyjna, w tym pozalekcyjna. Mieszkańcy jednoczą się wokół ważnych dla siebie spraw, poprzez angażujące inicjatywy i procesy partycypacyjne, w efekcie czego wzrasta zbiorowe poczucie dumy, odpowiedzialności oraz wpływu za swoją małą ojczyznę. W gminie wiele uwagi poświęca się potrzebom osób starszych, stających się dominującą grupą społeczną, którzy mają zapewnione niezbędne usługi zdrowotne i opiekuńcze oraz włączani są w działania aktywizujące i międzypokoleniowe.

3. Cel Strategiczny
Podnoszenie standardów i dostępności lokalnej oferty edukacyjnej, kulturalnej i sportowej, wykorzystujące równomierny rozwój gminy

3.1. Cel operacyjny: Rozwój centrów lokalnych

ZADANIE PRIORYTETOWE	
Nazwa zadania: Utworzenie lokalnych centrów usług. **Opis zadania:** Utworzenie lokalnych centrów usług publicznych, społecznych i podstawowych. Działanie obejmuje centralne przestrzenie publiczne, pomieszczenia na cele społeczne, odnowę centrów wsi, modernizację i remont remiz oraz świetlic, a także terenów w bezpośrednim sąsiedztwie.	
Szacunkowy czas realizacji zadania	**Szacunkowy koszt**
2022-2031	2 500 000,00 zł
Odpowiedzialność za realizację zadania	**Potencjalne źródła finansowania**
Urząd Gminy Pleśna	Budżet gminy, środki zewnętrzne

Kierunki działań / proponowane zadania:

- Rozbudowa oferty lokalnych wydarzeń skupionych wokół miejsc centralnych.
- Modernizacja obiektów publicznych w Pleśnej jako centrum administracyjnego gminy.
- Modernizacja budynków użyteczności publicznej.
- Uregulowanie stanu prawnego działek ważnych z uwagi na rozwój gminy.

3.2. Cel operacyjny: Zapewnienie wysokich standardów edukacji przedszkolnej, szkolnej i pozaszkolnej oraz opieki nad dziećmi

Kierunki działań / proponowane zadania:

- Modernizacja i budowa obiektów oświatowych oraz ich otoczenia.
- Poszerzanie oferty pozalekcyjnych zajęć edukacyjnych dla dzieci i młodzieży (np. programowanie, ekologia, bioróżnorodność) i wprowadzanie innowacyjnych metod kształcenia, w tym współpraca międzynarodowa (np. wymiany uczniów).
- Opracowanie i upowszechnienie cyfrowych usług edukacyjnych, także w kontekście nauki zdalnej.
- Współpraca Gminy z podmiotami prowadzącymi placówki wychowania przedszkolnego i/lub opieki nad małym dzieckiem (m.in. w zakresie budowy żłobka w Pleśnej).

3.3. Cel operacyjny: Rozwój oferty kulturalnej

ZADANIE PRIORYTETOWE	
Nazwa zadania: Remont Centrum Kultury w Pleśnej Opis zadania: Projektowana rozbudowa na rzucie prostokąta w kierunku północnym, czterokondygnacyjna bez podpiwniczenia. W rozbudowanej części: klatka schodowa z dźwigiem. Ponadto przebudowa toalet (przyziemie), zabudowa tarasu, projekt sali wielofunkcyjnej (parter), zmiana sposobu użytkowania poddasza na cele dydaktyczno-zajęciowe (poddasze), a także niezbędne wyburzenia i demontaż.	
Szacunkowy czas realizacji zadania	Szacunkowy koszt
2021-2031	11 000 000,00 zł
Odpowiedzialność za realizację zadania	Potencjalne źródła finansowania
Urząd Gminy Pleśna	Budżet gminy, środki zewnętrzne

Kierunki działań / proponowane zadania:

- Przebudowa i rozbudowa Biblioteki Publicznej oraz filii bibliotek.
- Opracowanie rocznego programu wydarzeń rozrywkowo-kulturalnych dedykowanych społeczności.
- Digitalizacja istniejących zasobów kulturalnych.

- Kontynuacja programów wsparcia dla organizacji pozarządowych, zespołów, grup formalnych i nieformalnych oraz powierzanie i wspieranie realizacji zadań publicznych przez organizacje pozarządowe.
- Bieżąca diagnoza potrzeb mieszkańców w zakresie spędzania wolnego czasu (m.in. ankieta prowadzona przez instytucje kultury).

3.4. Cel operacyjny: Rozwój oferty sportowo-rekreacyjnej

Kierunki działań / proponowane zadania:

- Rozwijanie oferty zajęć i wydarzeń sportowo-rekreacyjnych (w tym na terenie obiektu Relaks w Łowczówku).
- Budowa obiektów sportowych (m.in. nowa hala sportowa przy Szkole Podstawowej w Świebodzinie, wielofunkcyjne boisko sportowe w Lichwinie).
- Modernizacja i rozbudowa obiektów sportowo-rekreacyjnych (m.in. hala w ZSP w Rzuchowej, rozbudowa sali gimnastycznej w Janowicach).
- Budowa zaplecza socjalnego i szatniowego przy obiektach sportowo-rekreacyjnych (m.in. Rzuchowa).
- Promowanie i wspieranie rozwoju aktywności fizycznej - programy aktywizacyjne i animacyjne, edukacja sportowa.

4. Cel Strategiczny
Zwiększenie mobilności mieszkańców

4.1. Cel operacyjny: Rozwój zintegrowanego transportu publicznego w wymiarze lokalnym i ponadlokalnym

ZADANIE PRIORYTETOWE	
Nazwa zadania: Rozbudowa węzłów przesiadkowych. **Opis zadania:** Rozbudowa węzła przesiadkowego na stacji PKP Łowczówek-Pleśna w formule Park & Ride* oraz tworzenie nowych miejsc parkingowych i postojowych, także w formule Bike & Ride**, zwłaszcza w sąsiedztwie stacji kolejowych oraz w pobliżu innych przystanków na obszarze gminy. Rozbudowa stacji kolejowej na stacji PKP Kłokowa.	
Szacunkowy czas realizacji zadania	Szacunkowy koszt
2021-2031	6 000 000,00 zł
Odpowiedzialność za realizację zadania	Potencjalne źródła finansowania
Urząd Gminy Pleśna	Budżet gminy, środki zewnętrzne

Kierunki działań / proponowane zadania:

- Wprowadzenie nowoczesnego, ekologicznego taboru komunikacyjnego, dostosowanego dla osób ze szczególnymi potrzebami.
- Rozwijanie zintegrowanych rozwiązań komunikacyjnych we współpracy z miastem Tarnowem i gminami Tarnowskiego Obszaru Funkcjonalnego.
- Inicjowanie współpracy oraz lobbowanie w zakresie maksymalizacji wykorzystania potencjału kolejowego (m.in. zwiększenie częstotliwości przejazdów).
- Współpraca z prywatnymi przewoźnikami i z Polskich Kolei Państwowych w celu dostosowania komunikacji zbiorowej do potrzeb mieszkańców, wdrażania rozwiązań proekologicznych oraz zapewnienia dostępności dla osób ze szczególnymi potrzebami.
- Budowa nowej i modernizacja istniejącej infrastruktury drogowej i towarzyszącej na terenie gminy.
- Działania na rzecz poprawy bezpieczeństwa w ruchu drogowym, np. budowa chodników, oświetlenie drogowe, przejścia dla pieszych i ich inteligentne oświetlenie, montaż urządzeń bezpieczeństwa.

*Park & Ride (P&R) - parking w pobliżu przystanków przeznaczony dla korzystających z publicznego transportu zbiorowego. Kierowcy pozostawiają swoje pojazdy w wyznaczonych miejscach, przesiadają się do komunikacji zbiorowej i w ten sposób kontynuują drogę do centrum miasta.

**Bike & Ride (B&R)– analogicznie do P&R – miejsce dedykowane rowerzystom.

4.2. Cel operacyjny: Zapewnienie warunków dla transportu indywidualnego

Kierunki działań / proponowane zadania:

- Rozbudowa sieci rowerowej wraz z infrastrukturą towarzyszącą, w powiązaniu ze szlakami EuroVelo.
- Współpraca z okolicznymi gminami w zakresie integrowania ścieżek pieszo-rowerowych.
- Stworzenie planu na rzecz bezpiecznego ruchu pieszo-rowerowego w gminie.
- Kampania promująca alternatywne, ekologiczne środki transportu, zwłaszcza rowery i urządzenia transportu osobistego (elektryczne rowery, hulajnogi itp.).
- Rozwój elektomobilności (autobusy elektryczne, stacje ładowania, rowery elektryczne itp.).

4.3. Cel operacyjny: Rozbudowa infrastruktury komunikacyjnej i usług informacyjnych

Kierunki działań / proponowane zadania:

- Współpraca z podmiotami w zakresie wdrażania elementów koncepcji *Smart Village** z wykorzystaniem nowych technologii informacyjnych i komunikacyjnych (w tym m.in. uruchomienie systemu rezerwacji przewozów „na telefon” i z wykorzystaniem aplikacji dla osób ze szczególnymi potrzebami oraz seniorów).
- Rozbudowa infrastruktury sieciowej i punktów dostępu do Internetu na obszarze całej gminy oraz współpraca z operatorami w tym zakresie.
- Utworzenie przestrzeni coworkingowych** dla pracowników i przedsiębiorców z gminy.

- Utworzenie stanowisk hot-spot w centrach lokalnych (nieodpłatny Internet bezprzewodowy).
- Podnoszenie dostępności cyfrowej usług i informacji dla osób ze szczególnymi potrzebami m.in. poprzez dostosowanie stron internetowych i publikacji.

*Smart Village – Inteligentne wioski to społeczności na obszarach wiejskich, które wykorzystują innowacyjne rozwiązania w celu poprawy warunków pracy i życia, opierając się na lokalnych atutach i możliwościach. Promowanie takich „inteligentnych wsi" i oferowanie im wsparcia będzie istotne w następnym okresie programowania. To bezpośrednie przełożenie koncepcji „smart city".

** Coworking – możliwość indywidualnej lub wspólnej pracy na wynajmowanej powierzchni, najczęściej biurowej. Zaletą są m.in. niższe niż w przypadku „tradycyjnych" biur ceny wynajmu i możliwość współpracy z innymi działającymi w tej samej lokalizacji przedsiębiorcami.

5. Cel Strategiczny

Rozwój aktywnej, zintegrowanej wspólnoty gminnej, przyjaznej wszystkim mieszkańcom

5.1. Cel operacyjny: Wzmacnianie partycypacji i współpracy oddolnej

Kierunki działań / proponowane zadania:

- Wdrożenie kompleksowego systemu informowania mieszkańców w oparciu o technologie cyfrowe i tradycyjne oraz e-administracji.
- Wsparcie oraz współpraca z organizacjami i instytucjami prowadzącymi działania aktywizujące społeczność lokalną.
- Wspieranie inicjatyw dedykowanych społecznościom lokalnym (wydarzenia integracyjne, działalność Kół Gospodyń Wiejskich, kluby międzypokoleniowe itp.).
- Współpraca z sołtysami (warsztaty, szkolenia) w zakresie metod aktywizacji i integracji mieszkańców.
- Adaptacja i udostępnienie budynków użyteczności publicznej na rzecz lokalnych inicjatyw oddolnych (przedstawienia, koncerty, zebrania itp., np. świetlica w Woźnicznej) oraz na rzecz działalności lokalnych organizacji pozarządowych.
- Przygotowanie pakietu powitalnego dla nowych mieszkańców.
- Rozwijanie kompetencji pracowników Urzędu Gminy Pleśna.

5.2. Cel operacyjny: Wzrost dostępności oferty zdrowotnej i opiekuńczej, wraz z wprowadzaniem dostępnej infrastruktury na przestrzeni gminy

Kierunki działań / proponowane zadania:

- Utworzenie dziennego domu opieki dla seniorów.
- Rozwijanie zróżnicowanych form opieki nad osobami starszymi, w tym wsparcie opieki rodzinnej.
- Rozszerzenie pakietu dostępnych na terenie gminy specjalistycznych usług i zabiegów opiekuńczo-zdrowotnych dla seniorów, w tym rehabilitacyjnych, geriatrycznych.

- Wprowadzanie inicjatyw na rzecz aktywizacji i integracji międzypokoleniowej.
- Aktywizacja społeczna osób ze szczególnymi potrzebami.
- Dostosowanie architektoniczne obiektów i przestrzeni publicznych oraz transportu do potrzeb osób ze specjalnymi potrzebami.
- Współpraca w zakresie realizacji programów profilaktycznych.
- Modernizacja budynków wchodzących w skład gminnych zasobów mieszkaniowych.
- Wspieranie działań z zakresu profilaktyki i diagnostyki, badania i konsultacje medyczne mieszkańców
- Doskonalenie infrastruktury i wyposażenia podmiotów świadczących usługi rehabilitacyjne, lecznicze i diagnostyczne.
- Pomoc finansowa i rzeczowa dla osób pozostających w trudnej sytuacji ekonomicznej.
- Przeciwdziałanie i zwalczanie dysfunkcji w rodzinie m.in. przeciwdziałanie przemocy w rodzinie i ochrona ofiar.
- Profilaktyka i rozwiązywanie problemów uzależnień (informowanie, edukacja, współpraca ze szkołami).

Obszar Strategicznej Interwencji – Gminne Centra Lokalne

W powiązaniu z domeną 2. wyznaczono Obszar Strategicznej Interwencji - Centra lokalne. Są to miejsca skupiające usługi i ofertę społeczno-kulturalną dla danego sołectwa lub kilku sąsiednich sołectw, które wykazują silne wzajemne powiązania. Zakłada się interwencję skierowaną na następujące centra lokalne zidentyfikowane jako obszary nasilenia problemów społecznych w Gminnym Programie Rewitalizacji (Uchwała Nr XXIII/183/17 Rady Gminy Pleśna z dnia 30 stycznia 2017 roku w sprawie: przyjęcia Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Pleśna na lata 2016-2023):

1. Pleśna
2. Janowice
3. Dąbrówka Szczepanowska.

Domena 3. Gmina wrażliwa na środowisko, racjonalnie gospodarująca zasobami środowiskowymi i reagująca na zmiany klimatu

Opis domeny – perspektywa strategiczna

Dbałość o jakość środowiska naturalnego i zasobów przyrodniczych to wiodące zagadnienie dla rozwoju gminy, szczególnie w kontekście wzmacniania potencjału turystycznego i podnoszenia komfortu zamieszkania. Wzrasta świadomość i umacniane są postawy ekologiczne wśród mieszkańców, w tym poprzez działania edukacyjne, promocyjne oraz mechanizmy ułatwiające podejmowanie inwestycji prośrodowiskowych. Zwiększa się skalę inwestycji proekologicznych, głównie z zakresu Odnawialnych Źródeł Energii czy poprzez likwidację palenisk na opał stały. Przestrzenie publiczne są zadbane a tereny zielone zagospodarowane.

Racjonalna gospodarka odpadami opiera się na świadomej segregacji i podejściu *zero waste** oraz likwidacji dzikich wysypisk śmieci wdrażane są różnego rodzaju praktyki pozwalające realizować wizję gospodarki o obiegu zamkniętym oraz promowane są odpowiedzialne zachowania konsumenckie, w tym zdrowe odżywianie.

W obliczu zmian klimatu podejmuje się działania adaptacyjne, minimalizujące wystąpienie zagrożeń środowiskowych. Upowszechnia się małą retencję, rozbudowywana jest także infrastruktura przeciwpowodziowa i przeciwosuwiskowa, a o bezpieczeństwo mieszkańców dbają odpowiednio przeszkolone i nowocześnie wyposażone lokalne służby. Wprowadzane i egzekwowane są narzędzia i regulacje na rzecz zharmonizowanego rozwoju oraz zachowania ładu przestrzennego w gminie.

**Zero waste* - (dosł. tłumacz. „zero odpadów", „zero marnowania"); ochrona zasobów przez odpowiedzialną produkcję, konsumpcję, ponowne wykorzystanie wszystkich produktów, opakowań i materiałów, bez ich spalania, oraz bez zrzutów do ziemi, wody lub powietrza, które zagrażają środowisku lub zdrowiu ludzkiemu.

6. Cel Strategiczny
Wysoka jakość środowiska naturalnego

6.1. Cel operacyjny: Poprawa jakości powietrza i zwiększenie efektywności energetycznej

PROJEKT FLAGOWY	
Nazwa zadania: Wymiana kotłów i wdrażanie odnawialnych źródeł energii **Opis zadania:** Wdrażanie gminnych i centralnych programów dofinansowań do wymiany niskosprawnych kotłów (ogółem – źródeł ciepła) oraz montażu instalacji OZE w budynkach indywidualnych.	
Szacunkowy czas realizacji zadania	**Szacunkowy koszt**
2021-2031	15 000 000,00 zł
Odpowiedzialność za realizację zadania	**Potencjalne źródła finansowania**
Urząd Gminy Pleśna	Budżet gminy, środki zewnętrzne

Kierunki działań / proponowane zadania:

- Uruchomienie i prowadzenie punktu konsultacyjnego świadczącego wsparcie i doradztwo dla mieszkańców w zakresie podejmowanych inwestycji służących przeciwdziałaniu zanieczyszczeniom powietrza oraz wyboru optymalnych rozwiązań służących zmniejszeniu zapotrzebowania energetycznego.
- Mobilni EKO-doradcy dostępni dla każdego sołectwa.
- Przeprowadzenie termomodernizacji budynków komunalnych.
- Wprowadzenie odnawialnych źródeł energii w budynkach użyteczności publicznej (w kierunku neutralności energetycznej).
- Kontynuacja programu oczyszczania terenu gminy z wyrobów zawierających azbest.
- Rozbudowa ekologicznego taboru komunikacyjnego z uwzględnieniem rozszerzenia sieci i częstotliwości połączeń po terenie gminy oraz do sąsiednich jednostek.

6.2. Cel operacyjny: Zapewnienie zrównoważonego rozwoju przestrzennego gminy - ochrona krajobrazu

Kierunki działań / proponowane zadania:

- Zapewnienie ładu przestrzennego w poszanowaniu walorów przyrodniczych i głównych funkcji gospodarczych gminy - całościowa, spójna koncepcja zagospodarowania przestrzennego gminy.
- Objęcie terenów cennych przyrodniczo wysokimi standardami w zakresie zasad i warunków zagospodarowania w celu ochrony przed niekontrolowaną zabudową.
- Wprowadzenie zasad i warunków dla sytuowania obiektów małej architektury, tablic i urządzeń reklamowych oraz informacyjnych.
- Utworzenie nowych terenów zieleni urządzonej w Pleśnej oraz w pozostałych sołectwach gminy.

6.3. Cel operacyjny: Sprawna gospodarka wodno-ściekowa

PROJEKT FLAGOWY	
Nazwa zadania: Remont oczyszczalni w Rzuchowej. **Opis zadania:** Remont oczyszczalni ścieków w Rzuchowej mający na celu podniesienie stopnia oczyszczania ścieków i przepustowości oczyszczalni z Q śrd. = 600 m^3/d do Q śrd. = 900 m^3/d z podziałem na etapy. *Etap 1* – węzeł mechaniczny z gospodarką osadową (pompownia, zbiornik uśredniający, sito-piaskownik, prasa, elektryka, sterowanie i automatyka). *Etap 2* – pierwszy reaktor SBR (dyfuzory, sprężarki, dekantery , cyrkulacja wewnętrzna, elektryka, automatyka). *Etap 3* – pierwszy reaktor SBR (dyfuzory, sprężarki, dekantery, cyrkulacja wewnętrzna, elektryka, automatyka). *Etap 4* – pierwszy reaktor SBR (dyfuzory, sprężarki, dekantery, cyrkulacja wewnętrzna, elektryka, automatyka).	
Szacunkowy czas realizacji zadania	Szacunkowy koszt
2021-2031	3 000 000,00 zł
Odpowiedzialność za realizację zadania	Potencjalne źródła finansowania
Zakład Gospodarki Komunalnej	Budżet gminy, środki zewnętrzne

Kierunki działań / proponowane zadania:

- Rozbudowa sieci kanalizacji sanitarnej na terenie gminy.
- Upowszechnianie przydomowych oczyszczalni ścieków, a także promocja innych alternatywnych form kanalizacji sanitarnej.
- Systematyczne uszczelnienie systemu wodno-ściekowego - identyfikacja i likwidacja lokalnych źródeł zanieczyszczeń wynikających z nieszczelnych zbiorników.
- Rozbudowa systemu dostarczania wody - sieci wodociągowe, nowe ujęcia wody, stacje uzdatniania, studnie głębinowe.

7. Cel Strategiczny
Zwiększenie odporności gminy na skutki zmian klimatycznych

7.1. Cel operacyjny: Realizacja inwestycji w zakresie niebieskiej infrastruktury

Kierunki działań / proponowane zadania:

- Współpraca przy rewitalizacji cieków wodnych oraz budowy wałów przeciwpowodziowych w miejscach najbardziej zagrożonych podtopieniami i powodziami.
- Budowa polderów wodnych – zabezpieczenie terenu w planie miejscowym, realizacja inwestycji.
- Program małej retencji i zagospodarowania wód opadowych dla mieszkańców gminy – m.in. rozwiązania przydomowe, ogrody deszczowe, stawy, oczka, zbiorniki powierzchniowe i podziemne.
- Budowa dróg awaryjnych na wypadek powodzi.

7.2. Cel operacyjny: Rozwój infrastruktury przeciwosuwiskowej

Kierunki działań / proponowane zadania:

- Program stabilizacji i zabezpieczania osuwisk – analiza stanu osuwisk na terenie gminy, ustalenie priorytetów, realizacja projektów.
- Prowadzenie stałego monitoringu osuwisk występujących na terenie gminy.
- Weryfikacja uwarunkowań przestrzennych pod kątem planowania przestrzennego i wytyczania nowych terenów w szczególności pod zabudowę i infrastrukturę drogową.
- Utworzenie na terenie gminy Centrum wiedzy o osuwiskach – ośrodek wiedzy, informacji i edukacji w zakresie powstawania, zabezpieczania oraz skutków występowania osuwisk.

7.3. Cel operacyjny: Wzmocnienie służb odpowiadających za zapewnienie bezpieczeństwa w gminie

Kierunki działań / proponowane zadania:

- Modernizacja, doposażanie i unowocześnianie wyposażenia lokalnych służb ratunkowych.
- Stały program podnoszenia kompetencji „bojowych" w sytuacjach wystąpienia zagrożeń środowiskowych (powodzie, osuwiska, podtopienia, huragany itp.) – program szkoleń, treningów, wyjazdów zagranicznych, itp.

8. Cel Strategiczny
Edukacja na rzecz ekologii i zrównoważonego korzystania ze środowiska

8.1. Cel operacyjny: Budowanie postaw proekologicznych wśród mieszkańców gminy

Kierunki działań / proponowane zadania:

- Programy edukacyjne w przedszkolach i szkołach nakierowane na podnoszenie świadomości dzieci i młodzieży w zakresie racjonalnego korzystania ze środowiska, ochrony zasobów naturalnych, skutków zmian klimatycznych (warsztaty, zajęcia w terenie, szkolenia, prelekcje, konkursy, pokazy).
- Kampanie promujące zachowania prośrodowiskowe dotyczące segregacji śmieci, kompostowania odpadów biodegradowalnych, wymiany pieców, popularyzacji OZE, zmiany nawyków komunikacyjnych na bardziej ekologiczne sposoby przemieszczania się (rower, komunikacja publiczna), dbałości o otoczenie itp.
- Program małych grantów (m.in. wykorzystanie programu „Inicjatywy lokalne") na inicjatywy ekologiczne podejmowane przez mieszkańców.
- Kalendarz corocznych akcji i wydarzeń w zakresie sprzątania gminy, wspólnego sadzenia drzew i zieleni itp.

8.2. Cel operacyjny: Propagowanie ekologicznej żywności i zdrowego stylu życia

Kierunki działań / proponowane zadania:

- Organizacja Targów Zdrowej Żywności – prezentacja i promocja lokalnych wytwórców ekologicznej żywności.
- Zdrowa szkoła - zapewnienie zdrowej żywności (od lokalnych producentów) w placówkach oświatowych na terenie gminy.
- Organizacja przez Koła Gospodyń Wiejskich cyklu warsztatów na temat racjonalnego planowania i nie marnowania produktów żywnościowych w myśl idei *zero waste*.
- Organizacja corocznych wydarzeń propagujących zdrowy styl życia - np. maratony, wyścigi rowerowe, sportowe turnieje rodzinne, marszobiegi połączone z questami po gminie, tematyczne wyzwania itp.

5. MODEL STRUKTURY FUNKCJONALNO-PRZESTRZENNEJ ORAZ USTALENIA I REKOMENDACJE W ZAKRESIE KSZTAŁTOWANIA POLITYKI PRZESTRZENNEJ GMINY

Wprowadzenie

Na podstawie Ustawy z dnia 15 lipca 2020 r. o zmianie ustawy o zasadach prowadzenia polityki rozwoju oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. 2020 poz. 1378) integralną częścią strategii rozwoju gminy jest **model struktury funkcjonalno-przestrzennej gminy**. Jest on podstawą dla określenia ustaleń i rekomendacji w zakresie kształtowania oraz prowadzenia lokalnej polityki przestrzennej. To punkt odniesienia dla studium uwarunkowań kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy oraz miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego. Treść oraz forma modelu nie jest uwarunkowana odgórnie, natomiast składa się z elementów właściwych i specyficznych dla danej jednostki. Model składa się z części opisowej oraz graficznej.

Model wynika z przyjętej przez Gminę wizji rozwoju, do której realizacji prowadzić będą cele rozwojowe, w tym także o charakterze przestrzennym. Struktura funkcjonalno-przestrzenna obejmuje rozmieszczenie oraz powiązania obiektów i zjawisk społecznych, gospodarczych oraz przyrodniczych, a w szczególności obszarów, na których obserwuje się ponadprzeciętne nasilenie procesów rozwojowych.

Na model składa się 5 plansz, począwszy od:

- Planszy tzw. bazowej, na której zobrazowano m.in. sieć osadniczą gminy, formy użytkowania terenu, obszar funkcjonalny miasta Tarnowa, główne formy ochrony przyrody oraz obszary leśne i zadrzewione, tereny narażone na niebezpieczeństwo powodzi. W przygotowaniu planszy wykorzystano metadane dla polskiej części jednolitej bazy CORINE Land Cover 2018 pokazującej pokrycie terenu / użytkowanie ziemi[6],
- 3 plansze prezentujące poszczególne domeny strategicznego rozwoju gminy Pleśna:
  - Rozwój gospodarczy wykorzystujący własne zasoby i walory gminy (m.in. z uwzględnieniem zabytków wpisanych do Małopolskiego Rejestru Zabytków),
  - Dobrze urządzona gmina z silnym poczuciem tożsamości lokalnej (m.in. z uwzględnieniem liczby ludności w poszczególnych sołectwach gminy Pleśna),
  - Gmina wrażliwa na środowisko, racjonalnie gospodarująca zasobami środowiskowymi i reagująca na zmiany klimatu (m.in. z uwzględnieniem zagrożenia powodziowego oraz niebezpieczeństwa osuwiskowego)
- Plansza syntetyczna łącząca wszystkie zamierzenia rozwojowe gminy Pleśna.

Kolejnym elementem jest zestaw ustaleń i rekomendacji w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki rozwoju w gminie Pleśna.

[6]Metadane zostały utworzone zgodnie ze standardem EEA-MSGI, który jest standardem metadanych dla informacji geograficznej utworzonym przez European Environment Agency Metadata Standard for Geographic Information. https://clc.gios.gov.pl/index.php/clc-2018/metadane

Model struktury funkcjonalno – przestrzennej gminy Pleśna

Gmina Pleśna jest obszarem o przeważającej funkcji mieszkaniowej, głównie w zabudowie jednorodzinnej i zagrodowej. Oba te typy zabudowy charakteryzuje przemieszanie.

Gmina Pleśna współtworzy obszar podmiejski Tarnowa, wykorzystując przy tym funkcjonalne powiązania (rynek pracy, usługi itp.). Przyczynia się to do stopniowo nasilającego się procesu suburbanizacji i ruchów migracyjnych miasto-wieś.

Struktura osadnicza gminy to 11 sołectw. Tereny zurbanizowane stanowią 17% powierzchni gminy[7]. Głównymi skupiskami ludności są Rzuchowa oraz Pleśna. To zarazem sołectwa o największej koncentracji usług, z dostępem do przystanków kolejowych, położone przy drodze Zakliczyn-Tarnów i drodze powiatowej Rzuchowa – Pleśna – Siedliska, kluczowych dla lokalnej sieci komunikacyjnej. Znajdują się tu szkoły, usługi publiczne, sklepy, tereny i obiekty rekreacyjne. Są to zatem tereny najbardziej atrakcyjne osadniczo. To obszar o szczególnej koncentracji funkcji mieszkaniowej. Funkcje rolnicze koncentrują się w północnej oraz południowo-wschodniej części gminy (dolina Dunajca). Natomiast obszary leśne dominują w centralnym obszarze.

Gmina znajduje się pomiędzy dwoma rzekami, obejmującymi ją ze wschodu i zachodu – rzeką Biała oraz Dunajec. Obszary sąsiadujące z rzekami to terenu zagrożone okresowymi powodziami (tereny zalewowe) tym samym o ograniczonej możliwości zabudowy.

Terytorium gminy charakteryzuje się zróżnicowanym ukształtowaniem terenu – zachodnią i wschodnią granicę gminy tworzą doliny Dunajca i Białej, z kolei część centralna zdominowana jest przez wyżyny, sięgające ok. 400 m n.p.m. Konsekwencją takiej rzeźby terenu jest silnie rozproszona zabudowa oraz rozdrobnienie gospodarstw. Występują ograniczenia możliwości rozbudowy i przebudowy, zarówno budynków mieszkalnych, jak i pozostałej infrastruktury (drogowa, użyteczności publicznej, obiektów gospodarczych itp.), co dodatkowo pogłębione jest przez problem występowania stosunkowo licznych terenów osuwiskowych, w tym także stale aktywnych osuwisk. Urozmaicona rzeźba terenu rodzi trudności w powszechnym dostępie do sieci wodociągowej i kanalizacji. Jak wskazano w diagnozie strategicznej, duży odsetek mieszkańców nie posiada dostępu do sieci kanalizacyjnej i/lub wodociągowej. Jest to efektem rozproszenia zabudowy, niekorzystnego ukształtowania terenu i wysokiej kosztowności nowych inwestycji. Oczyszczalnia ścieków, wymagająca remontu, zlokalizowana jest w Rzuchowej.

Przez gminę nie przebiega żadna droga ponadlokalna, jednak dostępność komunikacyjna jest na przyzwoitym poziomie, zwłaszcza ze względu na bliskość Tarnowa oraz węzła autostradowego A4. Ukształtowanie terenu sprawia, że inwestycje drogowe i transportowe w gminie są utrudnione i kosztochłonne – wzniesienia, rzeki i tereny osuwiskowe ograniczają możliwości rozbudowy, co w efekcie przyczynia się do obniżenia poziomu wewnętrznej dostępności komunikacyjnej. Kluczowe znaczenie w lokalnym systemie transportowym posiadają przystanki kolejowe, w szczególności Łowczówek-Pleśna, umożliwiający bezpośrednie połączenie z Tarnowem, Krakowem (w tym połączenie z lotniskiem Kraków-Balice), Nowym Sączem i dalej – z resztą kraju.

[7] Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania gminy Pleśna. Załącznik nr 1a „Uwarunkowania (…)", s.18.

Gminę Pleśna wyróżniają szczególne walory krajobrazowo-przyrodnicze. Południowa część gminy wchodzi w skład Pogórza Ciężkowickiego, natomiast zachodnia obejmuje Dolinę Dolnego Dunajca. Są to obszary o szczególnym znaczeniu ekologicznym, o wysokim udziale środowiska naturalnego umożliwiającego migrację fauny i flory. System przyrodniczy gminy to system powiązań ekologicznych o znaczeniu krajowym i regionalnym. Korytarze ekologiczne, o formie ciągłej położone wzdłuż dolin Dunajca oraz Białej Tarnowskiej, charakteryzują się bogactwem siedlisk i nisz ekologicznych. Za lokalne korytarze ekologiczne należy także uznać mniejsze cieki tworzące gęstą sieć dolinek rozcinających tereny Pogórza wraz z ich otulinami biologicznymi. Lokalne powiązania ekologiczne tworzą również obszary użytków zielonych, płaty zadrzewień, pasowe zadrzewienia śródpolne, stanowiące ochronę dla poruszających się zwierząt. Obszar gminy Pleśna znajduje się w sieci ECONET – Polska, która stanowi wielkoprzestrzenny system obszarów węzłowych najlepiej zachowanych pod względem przyrodniczym i reprezentatywnych dla różnych regionów przyrodniczych kraju, wzajemnie ze sobą powiązanych korytarzami ekologicznymi, które zapewniają ciągłość więzi przyrodniczych w obrębie tego systemu. Południowa część gminy położona jest w obrębie obszaru węzłowego o randze krajowej 31K Pogórza Ciężkowickiego, a zachodnia granica, którą wyznacza dolina Dunajca, stanowi korytarz ekologiczny o znaczeniu międzynarodowym. Obszar węzłowy Pogórza Ciężkowickiego jest obszarem o charakterze leśno-łąkowo-polnym. W części południowej korytarz o randze krajowej - Pogórze Ciężkowickie (GKPd-8), obejmuje obszary o wysokim udziale środowisk półnaturalnych, a więc tereny leśne i łąkowe o nieznacznym udziale zabudowy oraz infrastruktury drogowej, w części zachodniej korytarz o randze międzynarodowej obejmuje dolinę rzeczną – Dolina Dolnego Dunajca (KPd-11B). Dodatkowo w granicach gminy Pleśna wyznaczono dwie trasy migracji dużych ssaków, łączące lasy Parku Krajobrazowego Pasma Brzanki położone na południowy wschód od gminy z Lasami Radłowskimi zlokalizowanymi na północny-zachód od terenu gminy.

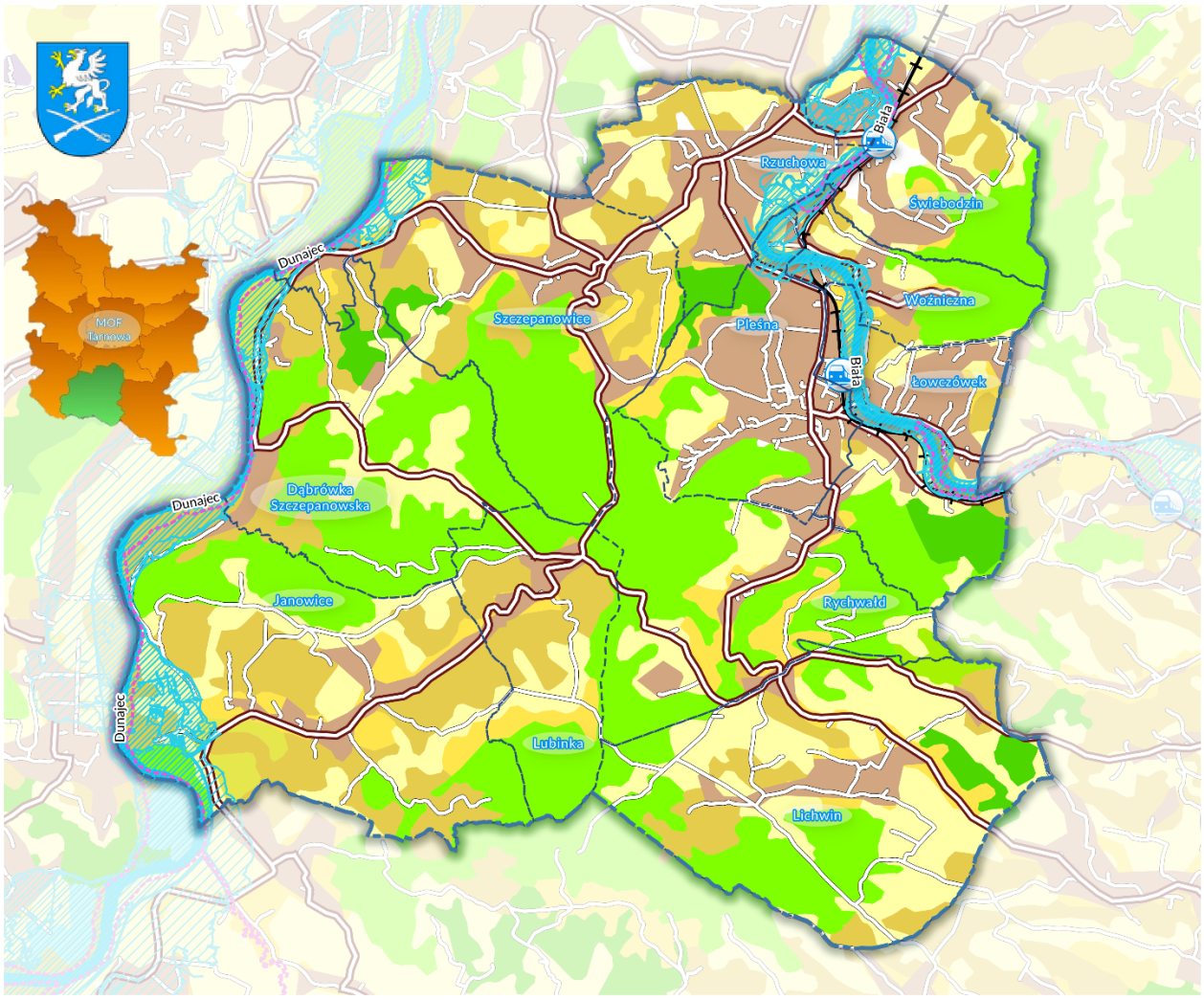
W granicach gminy znajdują się następujące formy ochrony przyrody:

- 9 pomników przyrody,
- zespół przyrodniczo-krajobrazowy „Lubinka”,
- Obszar Natura 2000 PLH120090 Biała Tarnowska oraz PLH120085 Dolny Dunajec,
- Obszar Chronionego Krajobrazu Pogórza Ciężkowickiego,
- stanowiska gatunków roślin i zwierząt chronionych (21 stanowisk, głównie na terenach leśnych).

Malowniczość i zróżnicowanie terenu sprzyja aktywności turystycznej. Determinuje to jednak konieczność wprowadzania zasad zrównoważonego rozwoju, zapewniających dbałość o miejscową przyrodę.

Specyfika przestrzenna gminy to główny czynnik sprawiający, że dominującymi sektorami zatrudnienia są turystyka i rekreacja, rolnictwo, leśnictwo i drobne usługi.

RYSUNEK 4. STRUKTURA FUNKCJONALNO-PRZESTRZENNA

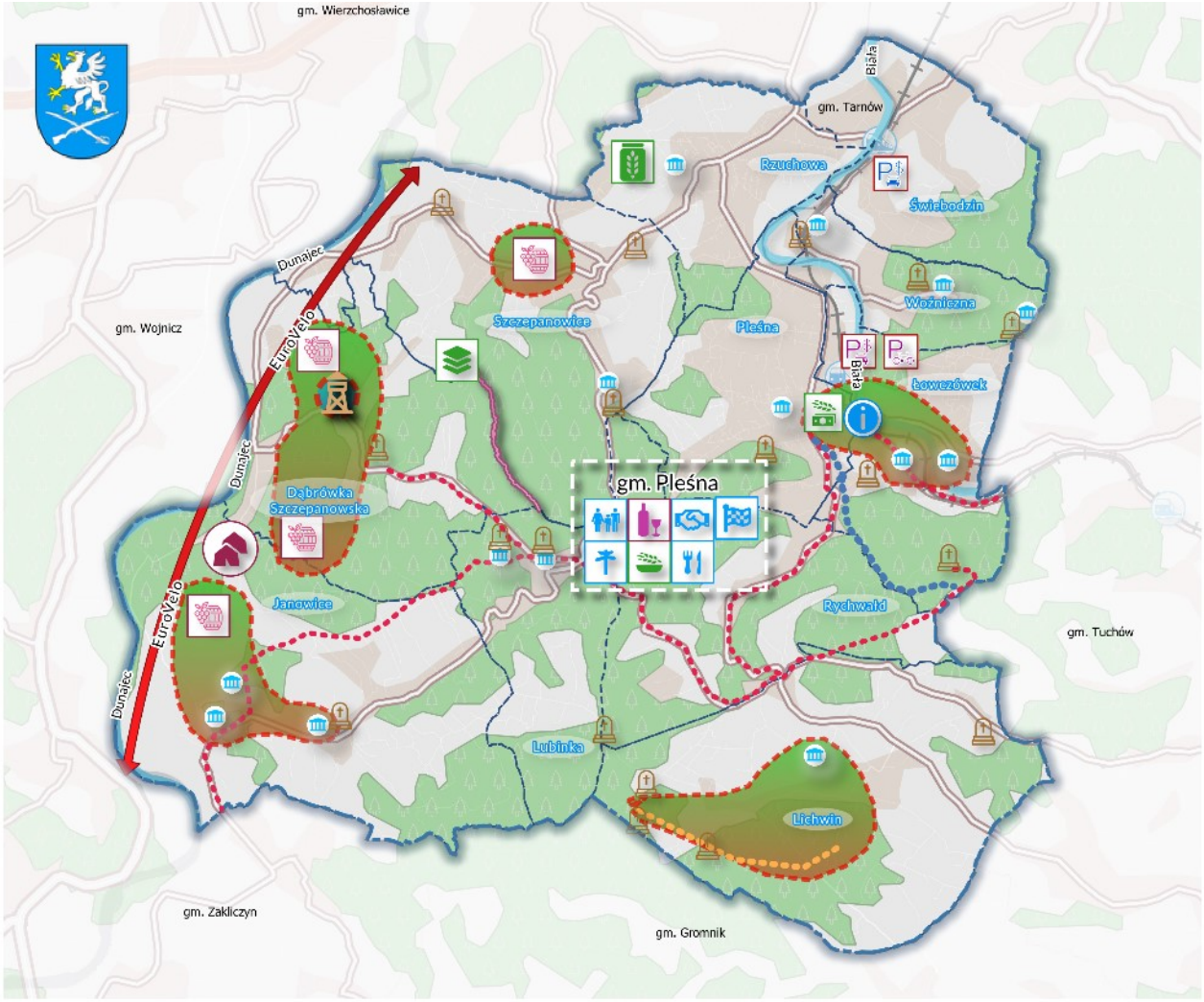
Legenda

- Granica gminy Pleśna
- Granice sołectw
- Rzeka Biała
- Rzeka Dunajec
- Przystanki kolejowe
- Linia kolejowa
- Drogi powiatowe
- Drogi gminne i lokalne
- Tereny zabudowy mieszkaniowej
- Obszary Natura 2000

Funkcje terenu na podstawie CORINE Land Cover 2018 (baza pokrycia terenu/użytkowania ziemi)

- Grunty orne nienawadniane
- Pastwiska
- Złożone systemy upraw
- Grunty zajmowane głównie przez rolnictwo, ze znacznymi obszarami naturalnej roślinności
- Lasy liściaste
- Lasy mieszane
- Tereny przejściowe porośnięte krzewami i pojedynczymi drzewami
- Cieki wodne

RYSUNEK 5. DOMENA 1: ROZWÓJ GOSPODARCZY WYKORZYSTUJĄCY WŁASNE ZASOBY I WALORY GMINY

Legenda

Granica gminy Pleśna

Granice sołectw

Domena 1 Rozwój gospodarczy wykorzystujący własne zasoby i walory gminy

Punkt informacji turystycznej - Ośrodek Relaks

Przygotowanie oferty rodzinnej na jednodniowy lub weekendowy pobyt rekreacyjny dla rodzin z dziećmi

Inicjowanie i wspieranie działań na rzecz integracji lokalnego środowiska biznesowego, współpracy, wymiany doświadczeń i dobrych praktyk

Rozwój lokalnych obiektów noclegowych i gastronomicznych

Stworzenie sieci szlaków dla turystyki pieszej i rowerowej z wykorzystaniem atrakcji lokalnych

Wieża widokowa w Dąbrówce Szczepanowskiej

Zagospodarowanie terenu wokół wieży widokowej

Obszar Strategicznej Interwencji - Zintegrowane Obszary Turystyki

Włączenie gminy w projekt na rzecz utworzenia Małopolskiego Centrum Winiarstwa

Rozwój enoturystyki oparty o sieć winnic

Powstanie tematycznej wioski winiarskiej

Analiza dotychczasowej koncepcji rozwoju rolnictwa ekologicznego we współpracy z Centrum Produktu Lokalnego

Wsparcie drobnej produkcji rolnej i rzemieślniczej

Cykliczne Targi Produktów Lokalnych

Przygotowanie oferty dotyczącej szlaków turystyki historycznej - cmentarze wojenne

Dbanie o zachowanie dziedzictwa historyczno-kulturalnego - zabytki w rejestrze województwa małopolskiego

Przygotowanie oferty dotyczącej szlaków turystyki historycznej - Szlak Frontu Wschodniego I Wojny Światowej

Centrum wiedzy o osuwiskach

Ścieżka przyrodnicza Pleśna Łowczówek

Ścieżka geologiczna w Lichwinie

Zespół Przyrodniczo-Krajobrazowy "Lubinka"

Rozwój infrastruktury rowerowej w ramach sieci EuroVelo

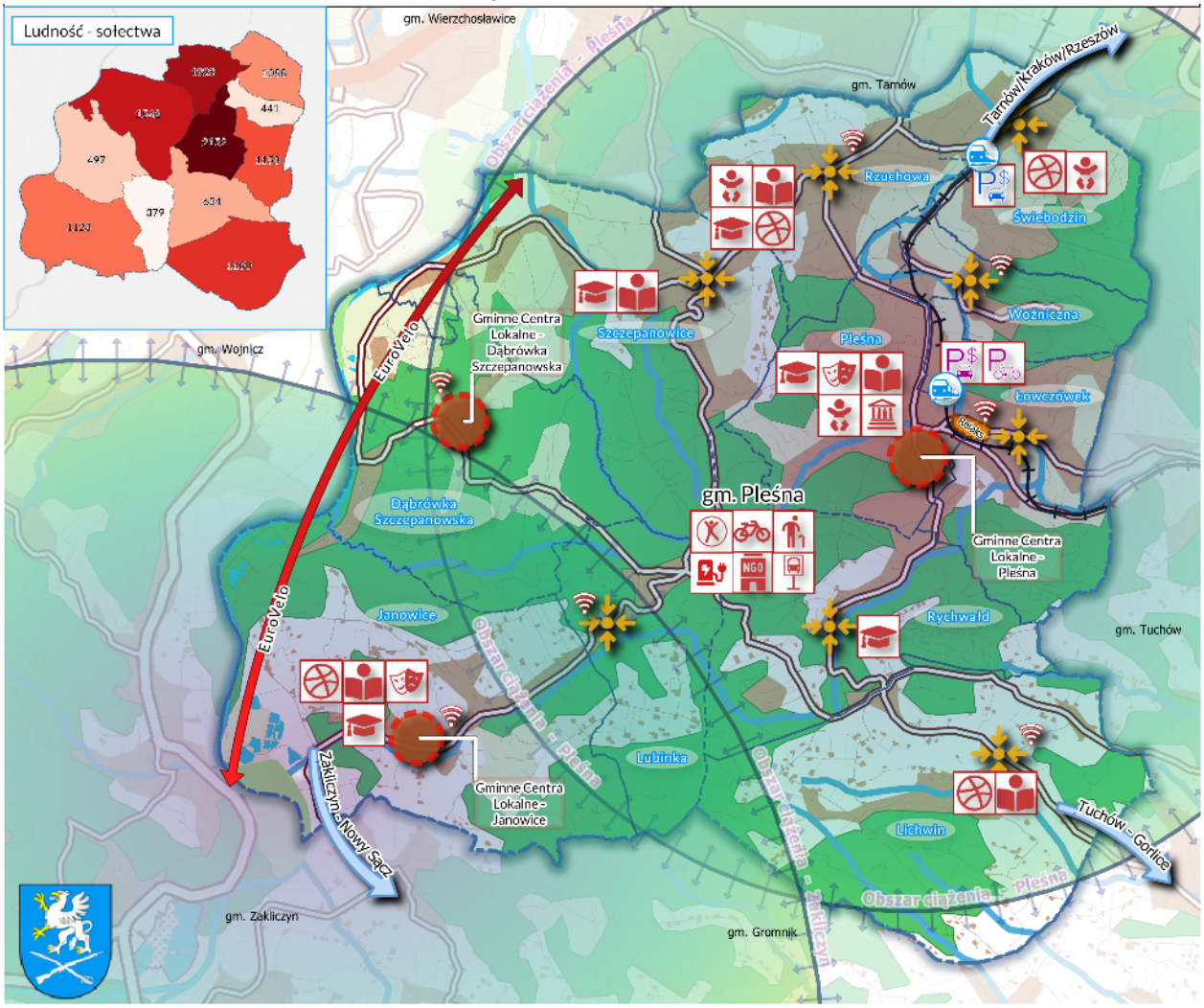
Przygotowanie gier terenowych (questów)

P&R Kłokowa

B&R Łowczówek-Pleśna

P&R Łowczówek-Pleśna

RYSUNEK 6 DOMENA 2: DOBRZE URZĄDZONA GMINA Z SILNYM POCZUCIEM TOŻSAMOŚCI LOKALNEJ

Legenda

Granica gminy Pleśna
Granice sołectw

Domena 2 Dobrze urządzona gmina z silnym poczuciem tożsamości lokalnej

Obszary ciążenia

Sport, kultura, rekreacja

Nowe i zmodernizowane obiekty sportowe
Modernizacja Centrum Kultury w Pleśnej oraz filii w Janowicach
Modernizacja bibliotek
Ośrodek Relaks - oferta sportowo-rekreacyjna dla mieszkańców

Edukacja i wychowanie

Planowane i modernizowane placówki wychowania przedszkolnego
Modernizacja obiektów szkolnych

Rozwój centrów lokalnych

Centrum administracyjne
Gminne Centra Lokalne - Obszar Strategicznej Interwencji
Pozostałe centra lokalne

Transport

Przystanki kolejowe
P&R Łowczówek-Pleśna
B&R Łowczówek-Pleśna
P&R Kłokowa
Kierunki rozwoju transportu
Wykorzystanie sieci EuroVelo w transporcie rowerowym
Rozwój elektromobilności
Rozwój infrastruktury rowerowej
Rozwój zintegrowanego transportu publicznego w wymiarze lokalnym i ponadlokalnym

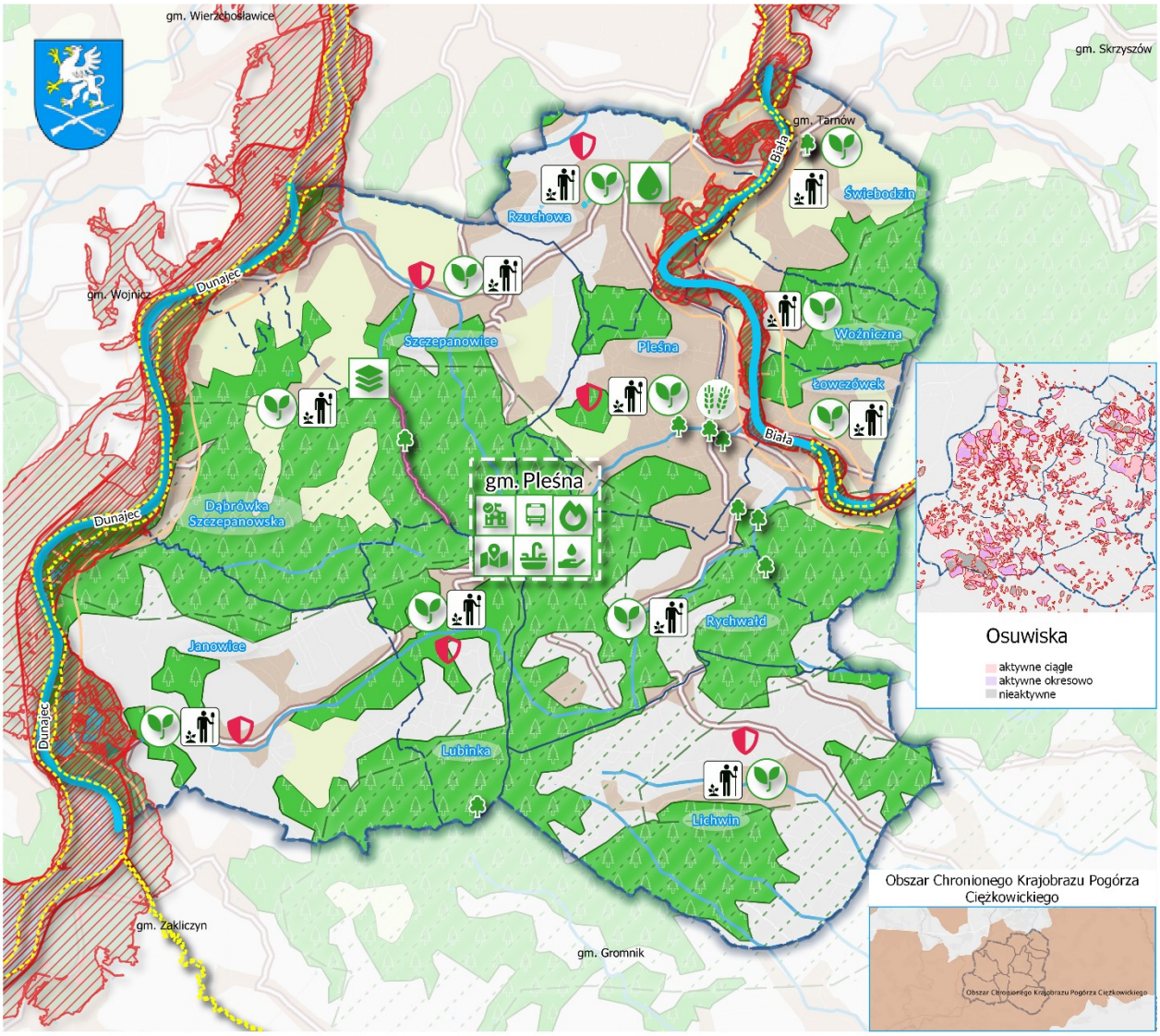
Dostępność i społeczność lokalna

Adaptacja obiektów użyteczności publicznej dla organizacji pozarządowych i lokanej społeczności
Dostosowanie infrastruktury dla osób ze szczególnymi potrzebami
Wzrost dostępności oferty i usług dla seniorów
Hotspot - bezprzewodowy Internet w centrach lokalnych

Funkcje terenu

Linia kolejowa
droga powiatowa lub gminna
lokalna droga gruntowa
droga dojazdowa lub inna gruntowa
Wody powierzchniowe
Rzeki
Roślinność krzewiasta
Łąka lub pastwisko
Las, zagajnik lub zadrzewienie
Zabudowa jednorodzinna

RYSUNEK 7. DOMENA 3: GMINA WRAŻLIWA NA ŚRODOWISKO, RACJONALNIE GOSPODARUJĄCA ZASOBAMI ŚRODOWISKOWYMI I REAGUJĄCA NA ZMIANY KLIMATU

Legenda

- Granica gminy Pleśna
- Granice sołectw

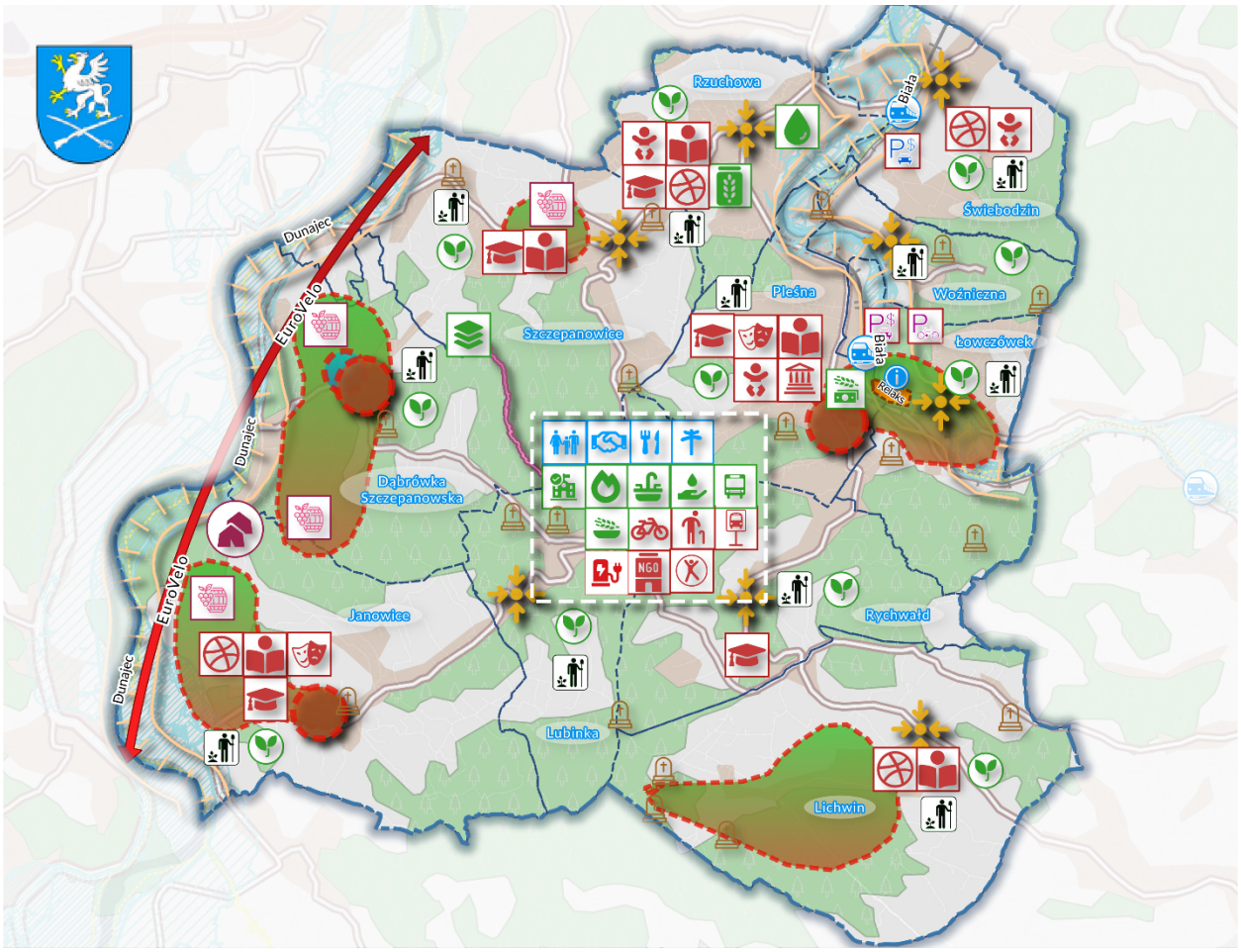
Domena 3
Gmina wrażliwa na środowisko, racjonalnie gospodarująca zasobami środowiskowymi i reagująca na zmiany klimatu

- Spójna koncepcja zagospodarowania przestrzennego gminy oraz standardy zabudowy
- Remont oczyszczalni w Rzuchowej
- Rozbudowa sieci kanalizacyjnej
- Rozbudowa sieci wodociągowej
- Odnawialne Źródła Energii w obiektach użyteczności publicznej
- Programy wymiany źródeł ciepła
- Mobilni EKO-doradcy
- Współpraca w zakresie rewitalizacji cieków wodnych i budowy wałów przeciwpowodziowych
- Wsparcie i modernizacja wyposażenia lokalnych służb ratunkowych
- Centrum wiedzy o osuwiskach
- Nowe tereny zieleni urządzonej
- Ekologiczny tabor komunikacji publicznej
- Targi Zdrowej Żywności

Środowisko

- Pomniki przyrody
- Obszary Natura 2000
- Zespół Przyrodniczo-Krajobrazowy "Lubinka"
- Korytarze ekologiczne
- Obszary zagrożenia powodziowego
- Główne rzeki (Dunajec, Biała)
- Cieki wodne
- Wody powierzchniowe
- Lasy, zagajniki, zadrzewienia
- Łąki i pastwiska

RYSUNEK 8. MODEL STRUKTURY FUNKCJONALNO-PRZESTRZENNEJ GMINY PLEŚNA

Legenda

- Granica gminy Pleśna
- Granice sołectw
- Przystanki kolejowe
- Drogi powiatowe i gminne
- Obszary zagrożenia
- Obszary Natura 2000
- Zespół Przyrodniczo-Krajobrazowy "Lubinka"

Gminne Centra Lokalne - Obszar Strategicznej Interwencji

- Gminne Centra Lokalne - Obszar Strategicznej Interwencji

Obszar Strategicznej Interwencji - Zintegrowane Obszary Turystyki

- Obszar Strategicznej Interwencji - Zintegrowane Obszary Turystyki
- Zagospodarowanie terenu wokół wieży widokowej
- Ośrodek Relaks
- Punkt informacji turystycznej - Ośrodek Relaks
- Przygotowanie oferty dotyczącej szlaków turystyki historycznej - cmentarze wojenne
- Przygotowanie oferty rodzinnej na jednodniowy lub weekendowy pobyt rekreacyjny dla rodzin z dziećmi
- Inicjowanie i wspieranie działań na rzecz integracji lokalnego środowiska biznesowego, współpracy, wymiany doświadczeń i dobrych praktyk
- Powstanie tematycznej wioski winiarskiej
- Rozwój enoturystyki oparty o sieć winnic
- Rozwój infrastruktury rowerowej w ramach sieci EuroVelo
- Rozwój lokalnych obiektów noclegowych i gastronomicznych
- Stworzenie sieci szlaków dla turystyki pieszej i rowerowej z wykorzystaniem atrakcji lokalnych
- Wsparcie drobnej produkcji rolnej i rzemieślniczej
- Pozostałe centra lokalne
- Adaptacja obiektów użyteczności publicznej dla organizacji pozarządowych i lokalnych społeczności
- Modernizacja bibliotek
- Modernizacja Centrum Kultury w Pleśnej oraz filii w Janowicach
- Modernizacja obiektów szkolnych
- Planowane i modernizowane placówki wychowania przedszkolnego
- Nowe i zmodernizowane obiekty sportowe
- Centrum administracyjne
- Dostosowanie infrastruktury dla osób ze szczególnymi potrzebami
- Rozszerzanie usług senioralnych
- Rozwój zintegrowanego transportu publicznego w wymiarze lokalnym i ponadlokalnym
- Rozwój infrastruktury rowerowej
- Rozwój elektromobilności
- B&R Łowczówek-Pleśna
- P&R Kłokowa
- P&R Łowczówek-Pleśna
- Współpraca w zakresie rewitalizacji cieków wodnych i budowy wałów przeciwpowodziowych
- Analiza dotychczasowej koncepcji rozwoju rolnictwa ekologicznego we współpracy z Centrum Produktu Lokalnego
- Centrum wiedzy o osuwiskach
- Cykliczne Targi Produktów Lokalnych
- Ekologiczny tabor komunikacji publicznej
- Mobilni EKO-doradcy
- Odnawialne Źródła Energii w obiektach użyteczności publicznej
- Programy wymiany źródeł ciepła
- Remont oczyszczalni w Rzuchowej
- Rozbudowa sieci kanalizacyjnej
- Rozbudowa sieci wodociągowej
- Nowe tereny zieleni urządzonej

Ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej w gminie Pleśna

Zestaw ustaleń i rekomendacji w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej w gminie Pleśna został podzielony na 8 zagadnień. W ramach każdego z nich wskazano tzw. kwestie kluczowe oraz kluczowe czynniki jakie determinują rozwój przestrzenny i w odniesieniu do nich wskazano zalecenia rekomendacyjne.

1. W zakresie zabudowy mieszkaniowej:

- Wzrost popytu mieszkaniowego w powiązaniu z rozszerzającym się na gminę zjawiskiem suburbanizacji - napływ nowych mieszkańców głównie z pobliskiego Tarnowa (nowi mieszkańcy gminy / domy jednorodzinne lub też domy o charakterze rezydencjonalnym).
- Przewidywany wzrost popytu mieszkaniowego wynikający z sytuacji demograficznej gminy (wzrost liczebności tych grup wiekowych, w których występuje najwyższa częstotliwość zawierania związków małżeńskich 20-29 lat i zakładania nowych gospodarstw domowych).
- Niekompletność sieci wodociągowej, kanalizacyjnej, w efekcie czego rozproszone budynki opierają się na indywidualnym zaopatrzeniu w wodę (studnie kopane) oraz stosuje się zbiorniki wybieralne z wywozem do oczyszczalni lub przydomowe oczyszczalnie ścieków.
- Rozwój funkcji mieszkaniowej (postępująca zabudowa gminy przez budynki jednorodzinne) może rodzić potencjalne konflikty sąsiedztwa na styku funkcji usługowo – przemysłowych, ale też rolniczych.
- Zwiększanie się liczby nowych mieszkańców gminy oraz stały rozwój społeczno-gospodarczy to czynniki generujące nowe oczekiwania rozwojowe mieszkańców gminy Pleśna m.in. zwiększanie dostępności sieci internetowej przez rozwój szerokopasmowego dostępu do Internetu, umożliwienie lokalizacji masztów antenowych telefonii komórkowej itp.

Rekomendacje:

- Wyznaczenie terenów do intensyfikacji zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej, ale także terenów do intensywnej zabudowy mieszkaniowej typu zabudowa szeregowa. W efekcie przeciwdziałanie niekontrolowanemu rozlewowi zabudowy jednorodzinnej po terenie gminy, który rodzi w konsekwencji problemy ekonomicznej obsługi (drogi, kanalizacja, wodociągi itp. – to co zapewnia gmina).
- Dążenie do utrzymywania równowagi między różnymi funkcjami (wielofunkcyjność) i unikanie rozproszenia zabudowy przez uzupełnianie istniejących kompleksów.
- Ścisłe połączenie planowania przestrzennego z możliwością rozbudowy sieci wodociągowo – kanalizacyjnej, systemem odbioru i wywozu odpadów (śmieci), dostarczaniem energii elektrycznej i gazu oraz systemem łączności i siecią internetową.
- Ze względu na niekompletność sieci infrastruktury – dalsza rozbudowa i modernizacja, w szczególności sieci kanalizacyjnej, wodociągowej i gazowej (zwłaszcza w oparciu o zwarte systemy osadnicze), ale także wprowadzenie monitoringu dla indywidualnych obiektów gromadzenia i oczyszczania ścieków.

— Umożliwianie prowadzenia usług komercyjnych dla lokalnej społeczności na działkach mieszkaniowych przy równoczesnym dążeniu do utrzymywania relacji dobrosąsiedzkich m.in. poprzez egzekwowanie zakazu lokalizacji obiektów uciążliwych, właściwe odprowadzanie wód gruntowych nieingerujące w sąsiednie działki, czy przenoszenie hałaśliwych urządzeń z otwartego powietrza.

2. W zakresie usług publicznych i komercyjnych:

— Zwiększenie atrakcyjności miejscowości jako lokalnych ośrodków obsługi poprzez stałe wzbogacenie struktury usług zarówno publicznych, jak i komercyjnych.
— Stała rozbudowa infrastruktury turystycznej oraz rozwój obszarów atrakcyjnych dla ruchu turystycznego.

Rekomendacje:

— Wykrystalizowanie się sieci ośrodków usługowych (centra lokalne) – centra miejscowości. Kreowanie centrów lokalnych poprzez skupienie usług publicznych i komercyjnych, ale także poprzez stosowne kształtowanie przestrzeni publicznych – miejsc do spotkań sąsiedzkich itp. oraz tworzenie / inspirowanie / wspieranie inicjatyw lokalnych wspierających rozwój centrów lokalnych.
— Stałe rozszerzanie oferty i podnoszenie standardu świadczonych usług w zakresie obsługi turystycznej poprzez rozbudowę infrastruktury turystycznej prowadzoną w sposób zrównoważony z otoczeniem.
— Przeciwdziałanie niekontrolowanemu ruchowi turystycznemu (kanalizacja ruchu turystycznego) – koncentracja odwiedzających wokół lokalnych produktów turystycznych (m.in. szlaku winnic, ścieżek rowerowych, miejsc wypoczynku, punktów widokowych, zabytków, wypożyczalni sprzętów/pojazdów, itp.).
— Wyznaczenie obszarów turystycznych sprzyjających turystyce/rekreacji jednodniowej i weekendowej.

3. W zakresie komunikacji:

— Inwestycje mieszkaniowe ulokowane i nowolokowane przy ciągach drogowych, gdzie już obecnie występuje duże natężenie ruchu generujące uciążliwości dla bezpośredniego sąsiedztwa – hałas, zapylenie itp.
— Wysokie niekorzystne oddziaływanie hałasem, drganiami oraz zanieczyszczeniem powietrza (z ruchu drogowego i kolejowego).
— Powszechność samochodu jako podstawowego środka przemieszczania się mieszkańców po terenie gminy / sołectwa / bezpośredniego sąsiedztwa – efekt natłoku pojazdów zwłaszcza przy centrach usługowych przy niewystarczającej ilość zorganizowanych miejsc parkingowych.
— Spadek popularności przemieszczania się po terenie gminy / sołectwa / bezpośredniego sąsiedztwa pieszo lub rowerem wynikający z niewystarczającej bezpiecznej infrastruktury pieszo – rowerowej, niekorzystnego ukształtowania terenu, ale także braku nawyków.
— Potrzeba modernizacji sieci przystanków i zatok autobusowych.

- Braki w skoordynowaniu transportu na terenie gminy, ale także w powiązaniu z ośrodkami takimi, jak Tarnów – potrzebna koordynacja sieci drogowej, kolejowej, ruchu rowerowego i pieszego np. poprzez rozwój systemów Park & Ride i tożsamych.

Rekomendacje:

- Ścisłe połączenie planowania przestrzennego z planowaniem systemu transportowego, w tym rowerowego, po gminie (sieć dróg publicznych, sieć dróg rowerowych, sieć transportu zbiorowego, sieć kolejowa).
- Rozwój lokalnego transportu oparty o zwiększenie dostępności wewnętrznej i zewnętrznej gminy tj. zaspokojenie potrzeb mieszkańców z wykorzystaniem zoptymalizowanej siatki połączeń transportu publicznego i prywatnego (busy).
- Integracja środków transportu (zintegrowany transport to transport efektywny, pozwalający na zmianę środka transportu) - koordynacja sieci drogowej, kolejowej, ruchu rowerowego i pieszego np. poprzez rozwój systemów Park & Ride i innych. Wzmacnianie rangi połączeń kolejowych, przy zapewnieniu bezpieczeństwa w miejscach kolizyjnych (przejazdy kolejowe) oraz poprzez wzmacnianie integracji różnych form transportu. Stacja Łowczówek Pleśna, z rozbudowanym parkingiem i miejscami postojowymi dla rowerów, powinna zyskać funkcję głównego lokalnego węzła przesiadkowego.
- Dostosowanie dróg do przepisowych parametrów jako element podnoszący bezpieczeństwo uczestników ruchu drogowego.
- Wydzielenie obszarów dla nowych przystanków i zatok autobusowych.
- Budowa i utrzymywanie parkingów w miejscach koncentracji ruchu.
- Rozbudowa i modernizacja chodników dla pieszych w taki sposób, aby możliwie wszędzie ruch pieszy został odseparowany od kołowego.
- Rozbudowa sieci ścieżek i dróg rowerowych w duchu kreowania roweru jako środka transportu (nie tylko jako rekreacja) i równouprawnienia uczestników ruchu. Wyznaczanie na poziomie planistycznym a kolejno podejmowanie działań inwestycyjnych w terenie, siatki połączeń pieszo – rowerowych obejmującej całą gminę i stanowiącej walor alternatywy dla ruchu samochodowego. Wyznaczanie tej siatki w separacji od ruchu samochodowego – często innymi, alternatywami korytarzami.
- Ograniczenie nowych inwestycji mieszkaniowych w bezpośrednim sąsiedztwie ciągów drogowych o dużym natężeniu ruchu (przeciwdziałanie odziaływaniu hałasu, zapylenia, drgań itp. na mieszkańców).
- Prowadzenie stałych działań ograniczających bezpośrednie oddziaływanie ruchu samochodowego (jaki będzie się z roku na rok nasilał) od ruchu pieszo rowerowego oraz zabudowy mieszkaniowej – przeciwdziałanie konfliktom bezpośredniego sąsiedztwa.
- Realizacja zabezpieczeń przy drogach – ograniczanie niekorzystnego oddziaływania hałasem, drganiami oraz zanieczyszczeniem powietrza (z ruchu drogowego i kolejowego) – ekrany, nasadzenia, zieleń izolacyjna, konstrukcje ziemne itp.

4. W zakresie terenów zainwestowanych i do zainwestowania:

- Tereny zurbanizowane stanowią ok. 17% powierzchni gminy, natomiast tereny do zainwestowania (w tym już zainwestowane) stanowią około 12% powierzchni gminy. Zasób ten wydaje się wystarczający dla dalszego, harmonijnego rozwoju gminy.
- Z uwagi na występowanie na terenie gminy osuwisk wprowadza to pewne ograniczenia w inwestowaniu w terenie. Dla przykładu, największe ograniczenia wynikające z ruchów osuwiskowych występują na terenie sołectwa Janowice (34% powierzchni sołectwa), Woźniczna (34 %), Świebodzin (28 %), Dąbrówka Szczepanowska (28 %), Łowczówek (24 %). Dominują tam osuwiska aktywne okresowo. W innych sołectwach ograniczenie to jest mniejsze powierzchniowo oraz rodzajowo (osuwiska o charakterze nieaktywnym). Niezbędne jest stosowanie nowych rozwiązań zapewniających stabilność zboczy.
- Z uwagi na występowanie na terenie gminy terenów zagrożonych powodzią (dolina Dunajca i rzeki Biała) należy rozważne podejmować decyzje inwestycyjne. Obie wskazane rzeki charakteryzują duże wahania wodostanów (zwłaszcza rzeka Biała), częste są nagłe wezbrania. Teren zalewowy przy rzece Dunajec to obszar do 1 km od koryta rzeki. Analiza historyczna powodzi o charakterze katastrof naturalnych, jakie od stuleci nawiedzały gminę Pleśna, tym bardziej zachęca do rozsądnych decyzji inwestycyjnych.
- Z uwagi na występowanie złóż kopalnych (północno – zachodnia i południowo – zachodnia część gminy) należy mieć na uwadze pewne ograniczenia w zakresie zagospodarowania terenu.
- Z uwagi na warunki naturalne – spadki / nachylenia terenu powyżej 20% oraz przede wszystkim obszary leśne (w tym zwłaszcza chronione), zadrzewione, otuliny biologiczne cieków wodnych oraz korytarze ekologiczne Pogórza Ciężkowickiego i Doliny Dolnego Dunajca, występują na terenie gminy ograniczenia dla jej zainwestowania.

Rekomendacje:

- Dominującym typem zabudowy w planach miejscowych i studium na terenie gminy Pleśna jest zabudowa jednorodzinna i zagrodowa. Na przyszłość dominującym kierunkiem powinna być zabudowa jednorodzinna o różnicowej intensywności, od tej o charakterze niskiej intensywności do tej o wysokiej intensywności.
- Rozwój gminy będzie generował także popyt na tereny, na których możliwe będzie lokowanie inwestycji gospodarczych – należy dążyć do wyznaczenia takich z zachowaniem zasady dobrego sąsiedztwa funkcji / przeznaczenia terenu.

5. W zakresie ochrony przyrody i środowiska:

- Na terenie gminy występują liczne pomniki przyrody, ale przede wszystkim zwarte obszary chronione (zespół przyrodniczo-krajobrazowy „Lubinka”, Obszar Natura 2000 PLH120090 Biała Tarnowska oraz PLH120085 Dolny Dunajec, Obszar Chronionego Krajobrazu Pogórza Ciężkowickiego, 21 stanowisk gatunków roślin i zwierząt chronionych). Obszary te mają szczególne znaczenie ekologiczne, ponieważ poza ochroną flory i fauny umożliwiają m.in. migrację dużych ssaków.

Rekomendacje:

- Jakość środowiska naturalnego gminy nakazuje potrzebę kształtowania lesistości gminy na poziomie ok. 40%, tj. wyższej od obecnej, m.in. poprzez łączenie małych powierzchni zalesionych. Pozwoli to utrzymać dotychczasowy stan / jakość środowiska naturalnego przy wzrastającej antropopresji.
- Z uwagi na obecność obszarów pod ochroną - stosowanie się do przepisów odrębnych (zakazy oraz nakazy), zwłaszcza przy wyznaczaniu miejsc pod inwestycje o wysokim potencjalnym poziomie oddziaływania na środowisko.
- Z uwagi na obecność korytarzy ekologicznych - zabezpieczenie ich drożności poprzez stosowne zapisy w dokumentach planistycznych gminy (zachowanie terenów wyłączonych z zabudowy). Dodatkowo dbałość o utrzymanie korytarzy ekologicznych poprzez ich stałe udrażnianie (m.in. likwidację ogrodzeń stałych) w celu zabezpieczenia migracji gatunków.
- Wyłączanie rzadkich lub ginących ekosystemów spod wszelkich form użytkowania.
- Prowadzenie polityki mieszkaniowej i inwestycyjnej z zachowaniem standardów środowiskowych, obejmujących np. emisję zanieczyszczeń, gospodarkę odpadami, odprowadzanie ścieków, w tym ograniczenia dla zabudowy w pobliżu terenów cennych przyrodniczo-krajobrazowo.
- Stosowanie paliw ekologicznie czystych, wykorzystujących technologie umożliwiające osiąganie minimalnych wartości emisji gazów i pyłów (np. gaz, energia elektryczna, słoneczna, źródła odnawialne, w tym geotermia), modernizacja ogrzewania i docieplanie budynków (zmniejszanie energochłonności).

6. W zakresie zieleni urządzonej:

- Rozwój funkcji mieszkaniowej (osiedlanie się na terenie gminy nowych mieszkańców), zauważalne zmiany społeczne wśród mieszkańców gminy (m.in. odchodzenie od rolnictwa jako źródła utrzymania, traktowanie własnego domu jako miejsca odpoczynku i rekreacji po pracy) oraz rozwój funkcji turystycznej gminy to powszechny wzrost zapotrzebowania / oczekiwań na ukształtowane przestrzenie publiczne czy urządzone tereny rekreacji. Tym samym zieleń urządzona, jaka zwykle im towarzyszy, staje się powszechnie pożądanym elementem przestrzeni gminy.

Rekomendacje:

- Wykorzystywanie roślin właściwych dla lokalnych uwarunkowań (rodzime) przy rozwijaniu zieleni urządzonej.
- Odtwarzanie zadrzewień przydrożnych oraz wydzielanie terenów zieleni publicznej w obszarach zwartej zabudowy.

7. W zakresie dziedzictwa kulturowego:

- 13 zabytków wpisanych do Małopolskiego Rejestru Zabytków.
- Liczne cmentarze wojenne z czasów I wojny światowej (wpisane są do rejestru zabytków).
- Dwory i towarzyszące im zespoły parkowe, zabytkowe kościoły parafialne – to kolejne skarby dziedzictwa kulturowego gminy.

Rekomendacje:

- Ochrona zasobów tworzących lokalne dziedzictwo, zwłaszcza poprzez działania rewaloryzacyjne, wprowadzanie opieki konserwatorskiej. Możliwe nadawanie nowych funkcji użytkowych dla obiektów zabytkowych.
- Dziedzictwo kulturowe powinno być zabezpieczone m.in. poprzez wykluczenie tworzenia zabudowy niespójnej z zabytkowym otoczeniem i integrację z ochroną środowiska przyrodniczego.

8. W zakresie polityki wodnej:

- Położenie gminy w zlewniach dwóch rzek – Dunajca i Białej. Obie rzeki posiadają śnieżno-deszczowo-gruntowy system zasilania, w związku z tym wodostany oraz przepływy zależą głównie od czynników meteorologicznych. Charakteryzują je duże wahania wodostanów, z powodu prostolinijnego przebiegu, a szczególną szybkością wezbrań odznacza się Biała.
- Na terenie gminy przeważają grunty słaboprzepuszczalne oraz odwodnienie powierzchniowe, obszar charakteryzuje się dużą siecią drobnych, często okresowych cieków i dużą liczbą różnego typu wypływów wód gruntowych o małej wydajności.
- Wody głównych rzek służą do zaopatrzenia ludności w wodę pitną. Sieć wodociągowa zasilana jest z ujęcia na rzece Białej w miejscowości Lubaszowa – gmina Tuchów oraz z ujęcia na Dunajcu – Zgłobice gmina Tarnów. Gmina zaopatrywana jest ze zbiornika wyrównawczego w Lichwinie.
- Poziom zwodociągowania gminy jest niski - 60% mieszkańców.
- Na terenach nie objętych zbiorowym systemem zaopatrzenia w wodę mieszkańcy korzystają z własnych ujęć studziennych. Są to tereny położone w specyficznym podgórskim terenie.
- Gmina Pleśna położona jest na trzech poziomach wodonośnych: czwartorzędowym (związanym z utworami akumulacji rzecznej), trzeciorzędowym (związanym z utworami neogenu, wykształconymi jako piaski i piaskowce) i fliszowym (w obszarze Pogórza występuje wodonośne piętro fliszowe). Utwory fliszowe charakteryzują się małą zdolnością retencyjną, strefa zawodnienia jest nieciągła, potencjalna wydajność typowego otworu jest mniejsza od 2m3 /h. Znaczną retencję wykazują się natomiast czwartorzędowe utwory piaszczysto-żwirowe dolin rzecznych Dunajca i Białej. Dla tego poziomu wyróżniono dwa główne zbiorniki wód podziemnych: Dolina rzeki Dunajec (Zakliczyn) (GZWP 435) o powierzchni 45 km2 oraz Dolina rzeki Biała Tarnowska (GZWP 434) o powierzchni 44,4 km2. Wody te mają niestety znaczną zawartość związków żelaza i manganu i są trudne do uzdatniania do celów pitnych. Dodatkowo obydwa zbiorniki nie mają izolacji od powierzchni i są narażone bezpośrednio na infiltrację zanieczyszczeń, należy więc szczególną uwagę poświęcić ich ochronie. Obecnie żaden z głównych zbiorników wód podziemnych nie ma strefy ochronnej ustanowionej aktem prawnym. Dla obu zbiorników sporządzono dokumentację hydrogeologiczną określającą warunki hydrogeologiczne w związku z ustanowieniem obszarów ochronnych głównych zbiorników wód podziemnych, wskazujące proponowane obszary ochronne.
- Wody podziemne w gminie cechuje najwyższy deficyt ilościowy oraz wysoki deficyt jakościowy. Ponadto zbiorniki charakteryzują się niedużymi zasobami dyspozycyjnymi.

Rekomendacje:

- Z uwagi na zagrożenie powodziowe i ze względu na utrzymanie rzecznych korytarzy ekologicznych konieczne jest wyłączenie spod zabudowy oraz zagospodarowania rolniczo-przemysłowego terenów wskazanych jako tereny zalewowe. Tereny te muszą pełnić funkcję naturalnych polderów przeciwpowodziowych.
- Z uwagi na występujące zanieczyszczenia wody konieczne jest zwalczanie punktowych źródeł zanieczyszczeń wód, regulacja gospodarki wodno-ściekowej i likwidowanie nielegalnych wysypisk śmieci.
- Wprowadzanie ograniczeń dla eksploatacji żwiru rzecznego, a także zabezpieczanie koryta rzeki przed m.in. wjeżdżaniem pojazdami spalinowymi w celach rekreacyjnych.
- Zachowanie roślinności łęgowej w dolinach rzecznych i utrzymanie pasów zadrzewień na liniach spływu. Zachowanie torfowisk, obszarów podmokłości, wodno-błotnych, oczek wodnych jako naturalnych zbiorników wodnych.
- Kontrolowanie poziomu zużycia wody np. poprzez zmniejszanie wodochłonności obiektów komunalnych.
- W związku z coraz częściej występującym w skali kraju zjawiskiem suszy atmosferycznej i powiązanej z nią susza hydrologiczną (malejące przepływy w ciekach wodnych), będącym rezultatem m.in. zmian klimatycznych, zaleca się dążenie do zwiększenia zdolności do zatrzymywania wód opadowych np. poprzez tworzenie zbiorników retencyjnych (programy małej retencji) lub odpowiednie zagospodarowanie terenów zalewowych (większa retencyjności dorzeczy). Retencja wody opadowej może zostać zwiększona także poprzez zalesianie i wykorzystanie możliwości magazynowania wody przez drzewa.

Wdrożenie powyższych rekomendacji dla realizowania polityki przestrzennej w gminie będzie możliwe poprzez zadania wskazane w niniejszej Strategii Rozwoju. Uzupełnieniem rekomendacji jest model struktury funkcjonalno-przestrzennej, przedstawiający główne kierunki zmian i ich lokalizację na obszarze gminy.

Dodatkowo należy pamiętać, że lokalnymi instrumentami prowadzenia polityki przestrzennej są Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy (SUiKZP) oraz miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego (mpzp). SUIKZP określa zarys polityki przestrzennej oraz przedstawia kierunki zagospodarowania w oparciu o istniejące uwarunkowania (czynniki i ograniczenia) rozwoju przestrzennego. To dokument wiążący przy opracowywaniu podstawowych narzędzi do prowadzenia polityki przestrzennej gminy jakimi są mpzp (akty prawa miejscowego) dla lokalnej polityki przestrzennej, m.in. wskazującymi przeznaczenie terenów czy będącymi podstawą dla pozwoleń na budowę.

Wskazane dokumenty stanowią kontynuację, uszczegółowienie polityki przestrzennej Gminy Pleśna i stanowią rozszerzenie niniejszych zapisów.

6. OBSZARY STRATEGICZNEJ INTERWENCJI

Obszarami Strategicznej Interwencji (OSI) są tereny odznaczające się szczególnymi uwarunkowaniami rozwojowymi w skali całej gminy. Rozumie się przez to, że mogą być one dotknięte znaczącymi barierami i ograniczeniami hamującymi rozwój lub mogą tu występować istotne potencjały, których wykorzystanie otworzy nowe szanse i stanie się atutem dla gminy. Z tej przyczyny są to obszary wymagające skoncentrowania na nie dodatkowych, zintegrowanych działań.

OSI zostały już wskazywane w strategiach regionalnych. W województwie małopolskim są one ujęte dziedzinowo. Zdecydowano, że ze względu, iż cały obszar regionu posiada duży potencjał rozwoju, zwłaszcza kulturowy i turystyczny, nie zostaną wyznaczone terytorialne OSI. Mechanizm wsparcia zostanie skierowany na konkretne dziedziny, a sama realizacja będzie oparta na lokalnych partnerstwach.

Obszary Strategicznej Interwencji - Strategia Rozwoju Województwa Małopolskiego

Dla województwa małopolskiego zostało wyodrębnionych 6 typów obszarów:

3 obszary problemowe

- **miasta średnie tracące funkcje społeczno-gospodarcze** – 6 miast
- **gminy zmarginalizowane** – wynikające z *SOR / KSRR 2030* lub z rozszerzonej analizy regionalnej
- obszar **transformacji energetycznej** – Małopolska Zachodnia

2 obszary o wyjątkowym potencjale

- **miejscowości uzdrowiskowe**
- gminy, na terenie których zlokalizowany jest **obszar prawnie chroniony** (tj. park narodowy, park krajobrazowy lub obszar Natura 2000)

1 obszar wzrostu

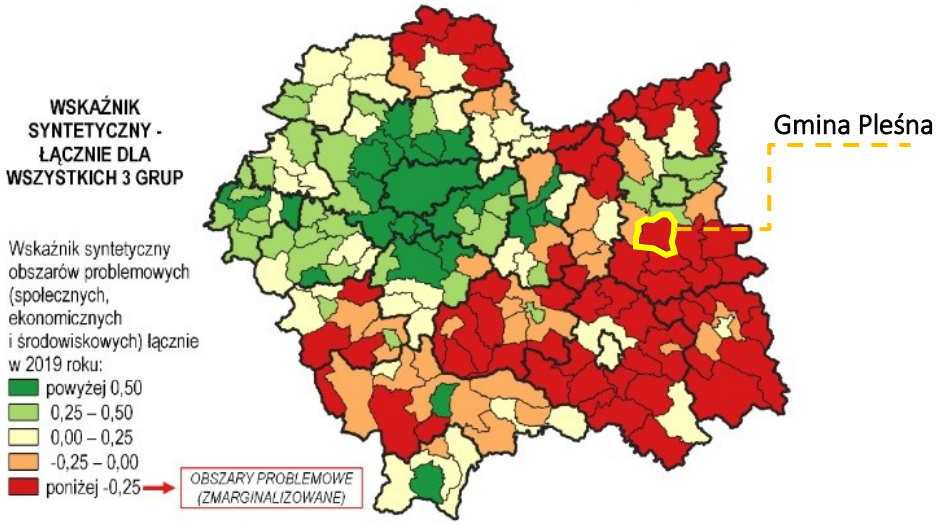
- miasta i gminy współpracujące w ramach **miejskich obszarów funkcjonalnych** (warunkiem wsparcia będzie formalne zawiązanie współpracy)

Obszarami problemowymi, wymagającymi usunięcia lub ograniczenia barier rozwojowych są:

1. **Obszary zagrożone trwałą marginalizacją** - problemy społeczne nasilają się w południowo-wschodniej i północnej Małopolsce, a ekonomiczne – w południowej. Gminy, w których łącznie koncentrują się problemy społeczne, ekonomiczne lub środowiskowe są skoncentrowane w części wschodniej Małopolski (w tym gmina Pleśna). Do gmin zmarginalizowanych zalicza się także te o

najniższej dostępności transportowej. Kumulacja negatywnych zjawisk występuje w 62 gminach[8], które w większości należą do najuboższych w regionie.

RYSUNEK 9. SPOŁECZNE, EKONOMICZNE I ŚRODOWISKOWE OBSZARY PROBLEMOWE W MAŁOPOLSCE

Źródło: Strategia Rozwoju Województwa „Małopolska 2030", Załącznik do uchwały Nr XXXI/422/20 Sejmiku Województwa Małopolskiego z dnia 17 grudnia 2020 r.

2. **Miasta średnie tracące funkcje społeczno-gospodarcze** - w *Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju* w województwie małopolskim wskazano **6 takich miast**, w tym Tarnów, Gorlice i Nowy Sącz.
3. **Obszar transformacji energetycznej** – Małopolska Zachodnia.

W myśl SWM 2030 istotne jest skierowanie interwencji na **obszary o szczególnych walorach i potencjale:**

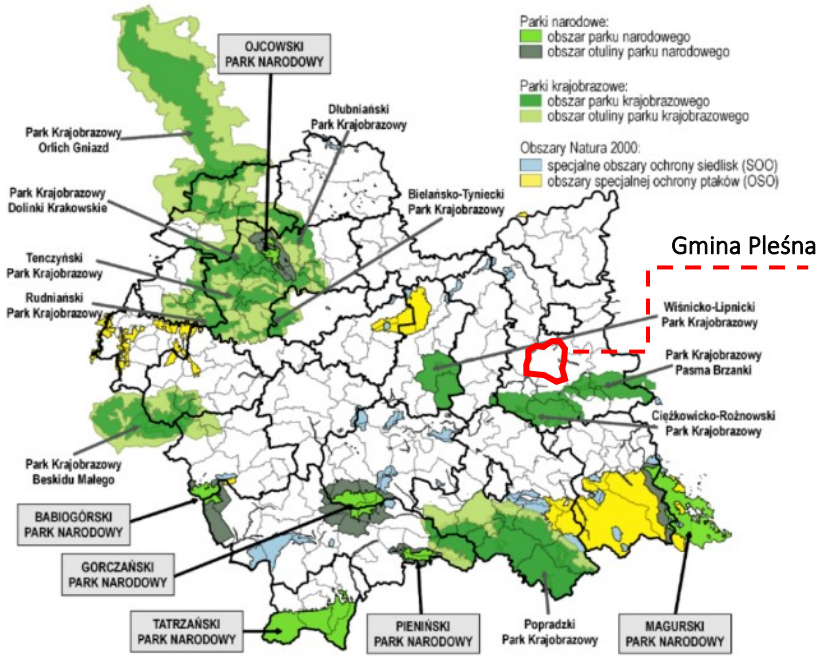
4. **Miejscowości uzdrowiskowe** - kurorty o wieloletniej tradycji, rozpoznawalne w kraju i na świecie.
5. **Obszary prawnie chronione** (parki narodowe, parki krajobrazowe itp.) – to tereny cenne przyrodniczo, które objęte szczególnym wsparciem, a zarazem przyczyniające się do ograniczeń inwestycyjnych.

Obszarami wzrostu są:

6. **Gminy współpracujące w ramach Miejskich Obszarów Funkcjonalnych** – obecnie funkcjonuje Stowarzyszenia Metropolia Krakowska, wskazuje się jednak na potrzebę oddolnego zainaugurowania związków realizujących zintegrowane inwestycje terytorialne **w obrębie Tarnowa** (w tym gmina Pleśna) oraz Nowego Sącza (rys. 8), a także w ramach miast zachodniej małopolski, regionu tatrzańskiego i gorlickiego.

[8] Jako gminy zmarginalizowano wskazano te jednostki, w których wartość wskaźnika syntetycznego była niższa niż -0,25 (62 gminy) oraz wskazane w Strategii Odpowiedzialnego Rozwoju (29 gmin).

RYSUNEK 10. OBSZARY CENNE PRZYRODNICZO – REGIONALNE OBSZARY STRATEGICZNEJ INTERWENCJI

Źródło: Strategia Rozwoju Województwa „Małopolska 2030", Załącznik do uchwały Nr XXXI/422/20 Sejmiku Województwa Małopolskiego z dnia 17 grudnia 2020 r.

RYSUNEK 11. PROPONOWANA DELIMITACJA MIEJSKICH OBSZARÓW FUNKCJONALNYCH W MAŁOPOLSCE Z UWZGLĘDNIENIEM MOF TARNOWA

Źródło: Strategia Rozwoju Województwa „Małopolska 2030", Załącznik do uchwały Nr XXXI/422/20 Sejmiku Województwa Małopolskiego z dnia 17 grudnia 2020 r.

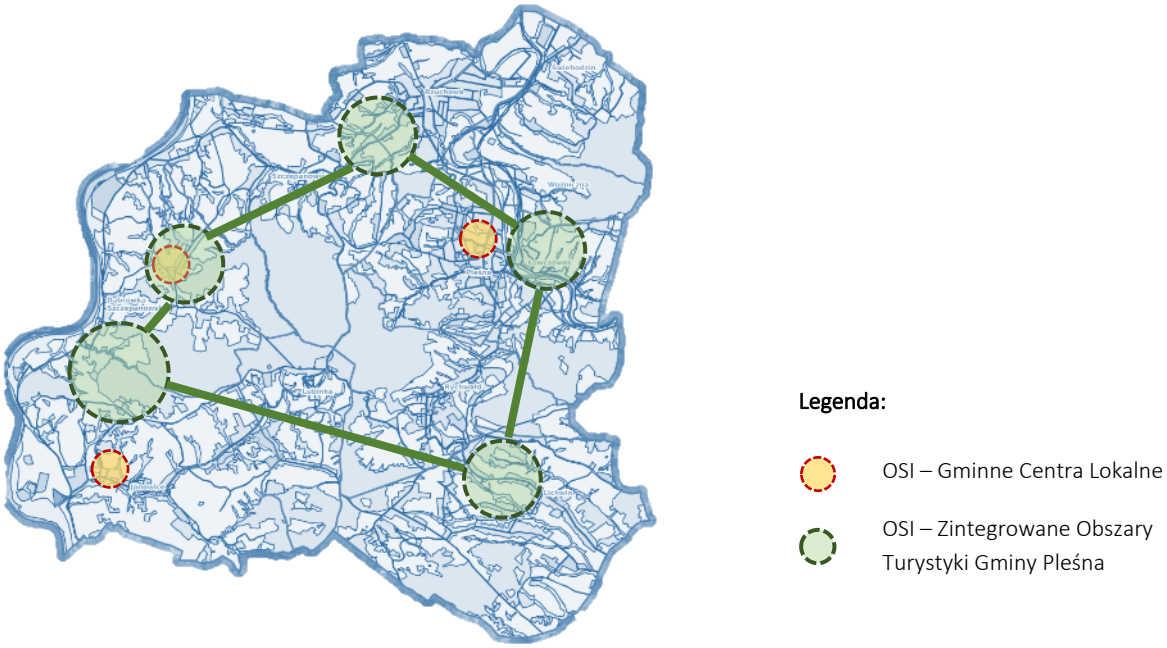
Gmina Pleśna **stanowi obszar strategicznej interwencji dla Województwa Małopolskiego**. Została ona ujęta jako obszar zmarginalizowany (kumulacja problemów społeczno-ekonomicznych), znajduje się w zasięgu Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Tarnowa, jak również pokrywają ją obszary chronione Natura 2000, zlokalizowane w korytach rzek Dunajec oraz Biała.

Obszary Strategicznej Interwencji – Gmina Pleśna

Obszary Strategicznej Interwencji w myśl Ustawy o Zasadach Prowadzenia Polityki Rozwoju to obszary posiadające szczególne uwarunkowania społeczne, gospodarcze i/lub przestrzenne przejawiające się występowaniem barier rozwojowych albo potencjałów dla rozwoju jednostki. Gminne OSI wynikają z wyboru strategicznego, który ukierunkowuje interwencję samorządu na wskazane terytorium. W efekcie prac strategicznych oraz konsultacji ustalono, że OSI dla gminy Pleśna w okresie 2021-2031 będą:

1. Gminne Centra Lokalne,
2. Zintegrowane Obszary Turystyki.

RYSUNEK 12. LOKALIZACJA OBSZARÓW STRATEGICZNEJ INTERWENCJI

Źródło: Opracowanie własne.

1. Gminne centra Lokalne

Obszar terytorialny

Obszar Strategicznej Interwencji – Gminne Centra Lokalne obejmuje centralne części trzech miejscowości: Dąbrówka Szczepanowska, Pleśna oraz Janowice. W ramach celów strategicznych dla gminy ujęte zostały wszystkie centra miejscowości, natomiast trzy obszary wskazane jako OSI posiadają szczególne nasilenie zarówno negatywnych zjawisk społecznych, jak i potencjałów rozwojowych, wymagających podjęcia szczególnych działań. Wybrane obszary stanowią ponadto kontynuację założeń gminnego programu rewitalizacji, wskazujących większą cześć tych terytoriów jako podobszary rewitalizacji.

Uzasadnienie wyboru

Specyfika topograficzna obszaru gminy Pleśna sprawia, że występuje znaczna dekoncentracja funkcji i rozproszenie zabudowy. Z tego względu wewnątrzgminna dostępność miejscowości jest utrudniona,

zwłaszcza dla osób o szczególnych potrzebach, osób starszych (szczególnie grupa *no-go,* tj. seniorów pow. 80 r.ż.) oraz nieposiadających samochodu (względy ekonomiczne lub dobrowolna decyzja). Trudności w dostępie do oferty występują także w ramach samych miejscowości, rozciągniętych na dużym obszarze wzdłuż dróg gminnych. Sytuacja finansowa samorządów i wysokie koszty utrzymania sprawiają, że ograniczeniu (niższa częstotliwość) ulegają ponadto połączenia aglomeracyjne, co stanowi dodatkowy czynnik utrudniający sytuację mieszkańców. Istniejące obiekty publiczne w wyznaczonych centrach lokalnych od lat nie przechodziły gruntownych modernizacji, część z nich utraciła pierwotne funkcje, wobec czego ich potencjał społeczny nie jest w pełni wykorzystany. Centra miejscowości stanowią odrębne zadanie w ramach celów strategicznych, natomiast Gminne Centra Lokalne mają szersze znaczenie, koncentrując szerszy zakres usług i oferty również dla okolicznych sołectw.

Wobec powyższego jako Gminne Centra Lokalne wskazano miejsca znajdujące się w odpowiednim rozproszeniu, tj. takie, które pozostają dostępne dla wszystkich mieszkańców gminy w promieniu ok. 3 km (obejmują zasięgiem obszary o powierzchni ok. 2 tys. ha). Dostępność usług stanowiła jeden z kluczowych problemów wskazywanych przez mieszkańców w badaniu ankietowym. Poszczególne Gminne Centra Lokalne stanowią tereny o powierzchni ok. 20 ha.

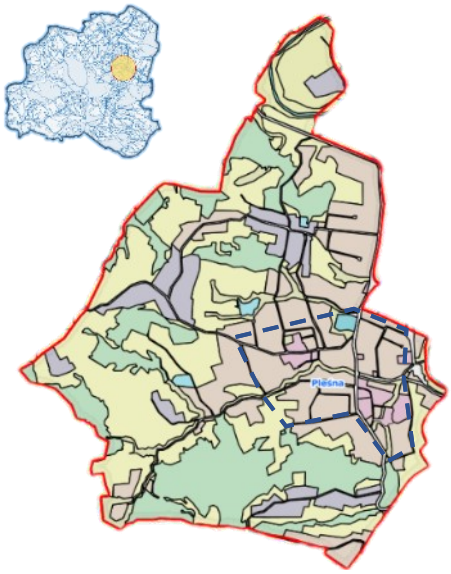
Dąbrówka Szczepanowska

Miejscowość Dąbrówka Szczepanowska jest sołectwem o silnie rozproszonej zabudowie, najwyżej położonym w gminie, w znaczącej części pokrytym lasami i uprawami rolnymi. Na skrzyżowaniu lokalnych dróg (G200085, 86 i 87), docierających z wielu kierunków, od kilku lat znajduje się wieża widokowa, parking oraz budynek dawnej szkoły podstawowej. Dominanty przestrzenne oraz sieć połączeń sprawiają, że to obszar o szczególnych walorach dla pełnienia funkcji centrum lokalnego dla Dąbrówki Szczepanowskiej, ale także sąsiednich sołectw.

Obiekt zamkniętej szkoły posiada znaczący potencjał jako miejsce spotkań grup lokalnych – w przeszłości pełnił funkcje społeczne i kulturalne. Obecnie jest wykorzystywany tylko przy okazji wyborów czy zebrań wiejskich i okazjonalnie wykorzystywany przez organizacje pozarządowe. W sąsiedztwie szkoły powstała nowa infrastruktura sportowo-rekreacyjna.

Pleśna

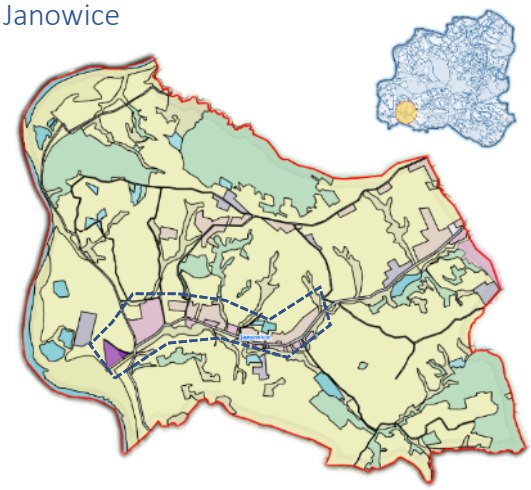

Miejscowość Pleśna charakteryzuje się na tle pozostałych sołectw stosunkowo zwartą zabudową, a ze względu na położenie pośrodku gminy dysponuje bogatą siatką połączeń drogowych oraz posiada bezpośredni dostęp do stacji kolejowej Łowczówek Pleśna (1 km od Urzędu Gminy). W ścisłym centrum sołectwa znajdują się główne obiekty gminne: Urząd Gminy, Centrum Kultury, Biblioteka Publiczna, SPGZOZ, targowisko a także lokalne: szkoła z halą sportową, przedszkole i boisko Orlik 2012. To zatem obszar o silnie reprezentacyjnym charakterze.

Obiekty publiczne, z których w większości korzystają wszyscy mieszkańcy Gminy oraz Pleśnej, są budynkami niedostosowanymi do potrzeb osób ze szczególnymi potrzebami- wymagają przeprowadzenia gruntownych remontów i dostosowań. Część budynków wymaga modernizacji i poszerzenia ich funkcji. Przykładem jest tutaj budynek Centrum Kultury, który wymaga modernizacji i dostosowania do zgłaszanych potrzeb lokalnej społeczności. Gruntowna modernizacja budynku umożliwiłaby bowiem zwiększenie zarówno oferty, jak i dostępności zajęć dedykowanych mieszkańcom całej gminy i turystom oraz poprawiłaby dostęp do tych obiektów (głównie osobom z niepełnosprawnościami i starszym).

Wiele budynków, także użytkowanych, jak np. Centrum Kultury, wymaga remontów, a czasem zmiany lub zwiększenia zakresu pełnionych funkcji. Od niedawna funkcjonuje tu nowy targ „Mój Rynek" – plac o wysokim potencjale wykorzystania na cele gospodarcze, integracyjne i rozrywkowe. Przez ten fragment gminy często przejeżdżają pojazdy ciężarowe (głównie do lokalnych przedsiębiorstw), degradując stan nawierzchni dróg oraz obniżając poczucie bezpieczeństwa pieszych, w szczególności dzieci uczęszczających do szkoły. Źródłem zagrożenia jest także ruch samochodowy na drodze powiatowej. Stosunkowo gęsta zabudowa oraz położenie w otoczeniu wzgórz sprawiają, że jest to obszar dotknięty zanieczyszczeniem powietrza, także z powodu przypadków palenia odpadami.

Janowice

Janowice to sołectwo zlokalizowane na południowo-wschodnim skraju gminy Pleśna. Odległość od ścisłego centrum gminy sprawia, że miejscowa ludność ma utrudniony dostęp do usług, a często pierwszym kierunkiem załatwiania spraw jest nieodległe miasto Zakliczyn. W centralnej części miejscowości zlokalizowany jest dom kultury, biblioteka, remiza, szkoła podstawowa, boisko, plac zabaw, poczta oraz apteka. Tutejsza infrastruktura użyteczności publicznej niszczeje. Od lat nie prowadzono remontów domu kultury (za wyjątkiem termomodernizacji, powiększenia parkingu

oraz remontu pomieszczeń na piętrze), szkoły oraz budynku agronomówki (mieszkania komunalne). Budynki te są rozproszone wzdłuż drogi gminnej, jednak wspólnie tworzą przestrzeń o wysokim potencjale wykorzystania na cele integracji i świadczenia usług na rzecz lokalnej społeczności, także sąsiedniej Lubinki. Obiekty publiczne są budynkami niedostosowanymi do potrzeb osób ze szczególnymi potrzebami - wymagają przeprowadzenia gruntownych remontów i dostosowań.

Uwarunkowania przestrzenne

- Położenie przy głównych drogach wewnątrzgminnych oraz na ich skrzyżowaniach.
- Ścisłe powiązania społeczno-przestrzenne z sąsiednimi sołectwami.
- Rozproszenie zabudowy na obszarze gminy, w wyniku której brakuje jednej przestrzeni centralnej.
- Tarnów, jako ośrodek subregionalny, stanowi kluczowe zaplecze usług, handlu, miejsc pracy, kultury itp., jednak dla części mieszkańców istotnym problemem jest czas dojazdów i niska częstotliwość połączeń. Lokalnymi ośrodkami oddziaływania są Pleśna oraz miasto Zakliczyn – pod jego silnym wpływem znajduje się południowo-zachodnia część gminy. Ogółem, zachodnia połowa gminy nie dysponuje jednoznacznie wyodrębnionymi obszarami centralnymi, w związku z czym konieczne jest wzmacnianie takich obszarów, jak centrum Janowic czy Dąbrówki Szczepanowskiej.
- Rozwijający się trend do suburbanizacji terenów podmiejskich Tarnowa, także obejmujących gminę Pleśna – prowadzi to do konieczności uprzedniego wyodrębnienia i zabezpieczenia centrów lokalnych, zanim zabudowa ulegnie zagęszczeniu.

Uwarunkowania gospodarcze

- Już obecnie obszary wskazane jako Gminne Centra Lokalne dysponują usługami i/lub infrastrukturą możliwą do zaadaptowania, modernizacji lub rozbudowy.
- Mieszkańcy wskazują, że zazwyczaj wybierają Tarnów jako miejsce korzystania z usług, robienia zakupów, oraz jako miejsce pracy. W wyniku słabnącego popytu i przewag konkurencyjnych stolicy subregionu, w centrach lokalnych nie są lokowane nowe usługi, na czym tracą zwłaszcza mieszkańcy posiadający ograniczenia w przemieszczaniu się, zwłaszcza najstarsi.

Uwarunkowania społeczne

- Napływ nowych mieszkańców z miast i utrzymująca się jak dotąd niechęć do integracji prowadzą do konieczności zapewnienia odpowiedniej, szerokiej oferty społecznościowej na rzecz rozwijania wzajemnych relacji sąsiedzkich.
- Brak silnych liderów lokalnych, w tym m.in. ograniczone możliwości sołtysów i miejscowych radnych, niskie wynagrodzenia ich pracy, brak odpowiedniej wiedzy i kompetencji w zakresie animacji. Zapotrzebowanie na animatorów centrów lokalnych.

Obszar terytorialny OSI zgodnie z MPZP

Gminne Centra Lokalne w przeważającej części pokrywają tereny zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej (MN, jasnobrązowy), grunty rolne (R, żółty), tereny zieleni nieurządzonej (RZ, jasnozielony), zabudowy usługowej o niesprecyzowanym lub mieszanym zakresie usług (U, jasnoczerowny). Wystepują tereny usług i zieleni urządzonej (ZP), obiektów produkcyjnych (P), zabudowy zagrodowej (RM), czy tereny zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej i zabudowy

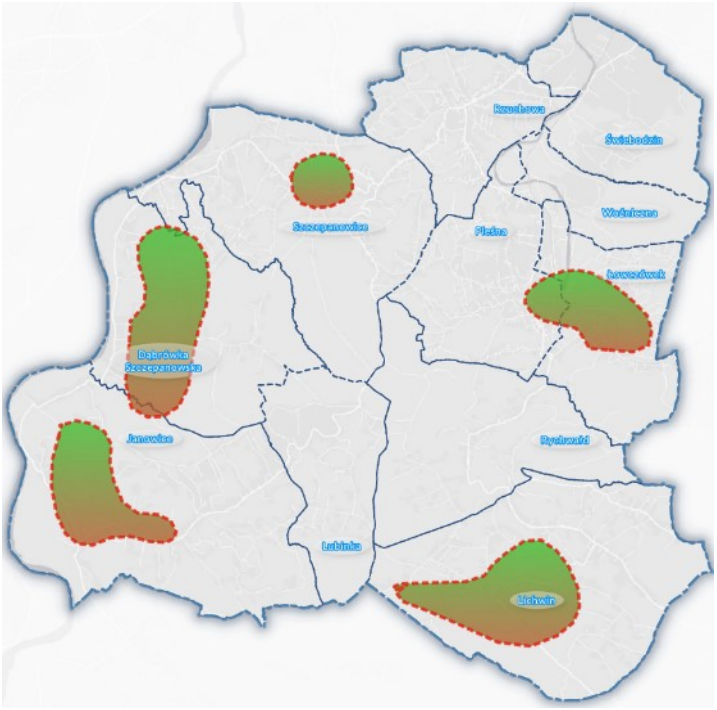
usługowej (MN/U). Przeznaczenie Gminnych Centrów Lokalnych może przebiegać w kierunku rozwoju funkcji usługowych (oznaczenie w planie miejscowym U, kolor czerwony). Zakłada się jednak dążenie do zaadaptowania już istniejących obiektów, zaaranżowania przestrzeni publicznych oraz modernizacji infrastruktury, bez zbędnej ingerencji w funkcje terenu.

Kierunki interwencji i planowane działania

- Zagospodarowanie terenów wokół wieży widokowej w Dąbrówce Szczepanowskiej na cele społeczne i rekreacyjne dla miejscowej społeczności.
- Organizacja konkursów dla Kół Gospodyń Wiejskich.
- Modernizacja obiektów użyteczności publicznych w obrębie centrów lokalnych.
- Poszerzenie ogólnodostępnej oferty zajęć pozalekcyjnych.
- Modernizacja obiektów oświatowych, w tym adaptacja budynku starej szkoły w Dąbrówce Szczepanowskiej na potrzeby organizacji pozarządowych.
- Przebudowa i rozbudowa Biblioteki Publicznej oraz filii w Janowicach
- Programy wsparcia dla organizacji pozarządowych, zespołów, grup formalnych i nieformalnych.
- Rozwijanie oferty zajęć i wydarzeń sportowo-rekreacyjnych wokół centrów lokalnych.
- Modernizacja i rozbudowa obiektów sportowo-rekreacyjnych
- Budowa nowej i modernizacja istniejącej infrastruktury drogowej
- Działania na rzecz poprawy bezpieczeństwa ruchu drogowego.
- Rozbudowa sieci rowerowej i węzłów dla ruchu pieszo-rowerowego w pobliżu centrów lokalnych.
- Modernizacja Centrum Kultury w Pleśnej i w Janowicach.
- Wprowadzenie inicjatyw na rzecz aktywizacji i integracji międzypokoleniowej.
- Dostosowanie transportu, przestrzeni publicznych oraz architektury obiektów dla osób ze szczególnymi potrzebami.
- Termomodernizacja obiektów komunalnych.
- Aranżacja centralnych przestrzeni publicznych i wprowadzenie małej architektury.
- Rozbudowa sieci wodno-kanalizacyjnej oraz budowa przydomowych oczyszczalni ścieków.

2. Zintegrowane Obszary Turystyki Gminy Pleśna

Obszar terytorialny

Wskazany OSI nie stanowi punktowego obszaru, lecz jest układem ściśle powiązanych lokalizacji, o kluczowym znaczeniu dla wzmacniania priorytetowego obszaru rozwoju gminy, jakim jest turystyka, a także związana z nią rekreacja. Punktami tworzącymi OSI są:

1. **Obszary winiarskie oraz ich bezpośrednia okolica:** Janowice, Dąbrówka Szczepanowska, Szczepanowice.
2. **Punkty informacji i promocji turystycznej –** Centrum Produktu Lokalnego, Ośrodek Relaks oraz Centrum Kultury Pleśna.

Uzasadnienie wyboru

Integracja turystyki w gminie ma zasadnicze znaczenie dla tej sfery rozwoju gminy. Nieocenionym atutem gminy Pleśna jest posiadanie licznych terenów i miejsc atrakcyjnych pod kątem przyrodniczym, historycznym, rekreacyjnym oraz obejmujących niszowe obszary działalności, jak np. uprawy winorośli. Rangę produktów lokalnych wzmacnia funkcjonowanie Centrum Produktu Lokalnego, które wspiera rozwój lokalnej gospodarki w oparciu o turystykę i drobne przetwórstwo rolnicze.

Uwarunkowania przestrzenne

Winnice: 6 prywatnych winnic o stale powiększającej się powierzchni (obecnie niecałe 10 ha), z infrastrukturą i ofertą towarzyszącą (degustacje, szkolenia, konkursy, noclegi). Ze względu na swoje położenie stanowią dominanty krajobrazowe, wpływając

Wieża widokowa w Dąbrówce Szczepanowskiej: 16-metrowa konstrukcja, umożliwiająca oglądanie panoramy Tarnowa, całej gminy, doliny Dunajca i małopolskie wzniesienia (Beskidy, Tatry).

Centrum Produktu Lokalnego prowadzi działalność w zakresie promocji tradycji i rozwoju świadomości narodowej, obywatelskiej i kulturowej. Ważną domeną funkcjonowania jest ekologia oraz ochrona fauny i flory, promowanie zdrowego stylu życia (zwłaszcza w aspekcie odżywiania) i postaw proekologicznych. To jeden z pierwszych tego typu obiektów w Małopolsce.

Ośrodek Łowczówek – Relaks: położony przy drodze gminnej prowadzącej do gm. Tuchów. W otoczeniu dominująca zabudowa mieszkalna (w tym także obiekty letniskowe oraz pustostany), rzadziej budynki gospodarcze. Dawniej ważne miejsce wypoczynku mieszkańców gminy i całego tarnowskiego subregionu (lata 70.). W wyniku programu rewitalizacji nastąpi uruchomienie

odnowionego obiektu. W efekcie przedsięwzięcia zmodernizowany zostanie budynek, powstanie ścieżka dla rolkarzy, plac zabaw, boisko do piłki siatkowej i tenisa, ścieżki spacerowe.

Cmentarz Legionistów w Łowczówku: jeden z największych cmentarzy Legionów Polskich w kraju, miejsce ogólnopolskiego zlotu niepodległościowego. Ważne miejsce pamięci w powiecie tarnowskim.

Centrum Pamięci Narodowej w Lichwinie: miejsce pamięci o ofiarach I i II wojny światowej, pomnik i obelisk poświęcone ofiarom wojny, tablice opisujące m.in. historię gminy czy cmentarze wojenne.

Inne przykładowe podmioty i atrakcje turystyczne w granicach OSI:

- Kompleks parkowo-pałacowy w Janowicach: pałac z XIX w., pełni funkcje rekreacyjno-szkoleniowe, obecnie własność ZAIKS.
- Cmentarze wojenne: łącznie 19 cmentarzy z I i II Wojny Światowej na obszarze gminy.
- Ścieżki dydaktyczne i przyrodnicze: Uroczysko Janowice, Uroczysko Pleśnianki, ścieżka przyrodnicza Łowczówek-Pleśna, ścieżka geologiczna w Lichwinie,
- Trasy rowerowe i infrastruktura: stanica w Lubince.
- Góra Wał w Lichwinie.

Uwarunkowania gospodarcze

- Położenie gminy Pleśna w województwie małopolskim sprawia, że jest ona częścią regionu najbardziej atrakcyjnego turystycznie w Polsce. Istniejąca infrastruktura sprzyja rozwojowi gospodarczemu, a zarazem turystycznemu – funkcjonuje port lotniczy Kraków-Balice oraz przebiega tędy międzynarodowa autostrada A4. Ruch turystyczny w coraz większym stopniu wykracza poza stolicę regionu oraz subregion podhalański, dzięki czemu szanse rozwojowe zyskują mniejsze gminy, jak m.in. gmina Pleśna.
- Gmina Pleśna posiada silną pozycję na Małopolskim Szlaku Owocowym, istotnym dla sektora rolniczego. To wynik obecności upraw sadowniczych, produktów lokalnych (masło rzuchowskie, domowe wino rzuchowskie) oraz corocznego Święta Owoców i Produktów Pszczelich.
- Pozycję gminy na rynku turystycznym wzmocniło przyznanie tytułu Turystycznego Skarbu Małopolski w 2019 r. w kategoriach „Miejsce z Klimatem", „Najciekawsze szlak turystyczny" oraz „Unikatowa atrakcja turystyczna".
- Na niekorzyść miejscowej turystyki wpływa słabo rozwinięte zaplecze usługowe, noclegowe i gastronomiczne. To warunek konieczny dla wzmocnienia turystyki weekendowej czy nawet kilkudniowej – obecnie główną rolę odgrywają pobliskie miasta: Nowy Sącz i Tarnów, posiadające o wiele bogatszą ofertę.
- Rozwój gospodarczy oparty o turystykę wymaga wzmocnienia wielu innych obszarów usług, takich jak wypożyczalnie sprzętów, pojazdów, sklepy z pamiątkami czy płatne parkingi. W efekcie ich powstania możliwe będzie podniesienie wskaźnika przedsiębiorczości lokalnej, a co za tym idzie – obniżenia bezrobocia i częstszego wybierania gminy Pleśna jako miejsca pracy.
- Zintegrowanie działań na rzecz rozwoju turystyki pozwoli na wzmocnienie efektu skali – „w pojedynkę" poszczególne obiekty posiadają słabszą pozycję konkurencyjną, natomiast współpraca i kompleksowość działań pozwoli na wykreowanie jednej silnej marki gminnej.

Uwarunkowania społeczne

- Atutem dla prowadzania działań na rzecz rozwoju obszarów turystycznych w gminie Pleśna jest obecność prężnie działających organizacji, jak Grupa OdRolnika, Tarnowska Organizacja Turystyczna czy LGD Dunajec-Biała. W obszarze okołoturystycznym działa jednak wiele innych instytucji i podmiotów, jak Koła Gospodyń Wiejskich czy Centrum Kultury, czy nawet – mniej kojarzone z turystyką – Ochotnicze Straże Pożarne.
- Mieszkańcy oczekują wzmocnienia sektora turystycznego i branż z nim powiązanych. Wyniki badań z mieszkańcami przeprowadzonych w ramach procesu strategicznego, wskazują, że konieczne jest wzmocnienie rozpoznawalności marki turystycznej Gminy Pleśna m.in. poprzez opieranie się na enoturystyce (winnice) oraz produkty lokalne, ale także poprzez rozwój bazy noclegowej i gastronomicznej. Miejscowa oferta rekreacyjna, skierowana i dostępna dla mieszkańców, powinna również sprzyjać przyciąganiu turystów. Szczególne znaczenie w tym względzie odgrywa ośrodek Relaks w Łowczówku.
- Obawy związane z rozwojem turystyki dotyczą prowadzenia ich w duchu zrównoważonego rozwoju. Dotyczy to szeregu różnych aspektów, a w szczególności dbałości o środowisko naturalne oraz komfort zamieszkania. Niekontrolowany ruch turystyczny może stanowić istotny czynnik prowadzący do degradacji otoczenia, zakłócenia spokoju, ładu przestrzennego. Z tego względu jednym z zadań priorytetowych jest wypracowanie partycypacyjnej strategii turystyki, uwzględniającej oczekiwania i potrzeby lokalnej społeczności.

Obszar terytorialny OSI zgodnie z MPZP

Przeznaczenie terenów tworzących Zintegrowane Obszary Turystki Gminy Pleśna bazuje na ich zastanych funkcjach, tj. dominujących obszarach leśnych (oznaczenie ZL, ciemnozielony), terenach zieleni nieurządzonej (RZ, jasnozielony), częściowo również gruntach rolnych i zabudowy zagrodowej w gospodarstwach rolnych (R, żółty). Występują tu niemożliwe do zainwestowania osuwiska ustabilizowane oraz obszary, na których zaznaczają się cechy osuwania czy spełzywania, zagrożone ruchami masowym.

Na obszarze znajdują się także mniejsze tereny lasów, w granicach zespołu przyrodniczo-krajobrazowego "Lubinka" (ZN, jasnozielony), tereny zabudowy usługowej z zakresu usług publicznych (U(p), różowy) oraz tereny sportu i rekreacji (US, zielono- czerwony). Zmiany mogą obejmować w szczególnym stopniu rozszerzenie funkcji usługowych (oznaczenie w planie miejscowym U, kolor czerwony).

Kierunki interwencji i planowane działania

- Opracowanie partycypacyjnej strategii turystyki – przy włączeniu lokalnych i ponadlokalnych instytucji i organizacji oraz przedstawicieli społeczności lokalnej.
- Włączenie gminy Pleśna w projekt na rzecz utworzenia Małopolskiego Centrum Winiarstwa.
- Stworzenie sieci szlaków turystyki pieszej i rowerowej z wykorzystaniem atrakcji lokalnych oraz punktów usługowych.
- Rozbudowa sieci rowerowej wraz z infrastrukturą towarzyszącą, w powiązaniu ze szlakami EuroVelo czy EnoVelo.

- Przygotowanie oferty dotyczącej szlaków turystyki historycznej (w tym w szczególności zabytków wpisanych do rejestru zabytków nieruchomych województwa małopolskiego).
- Dbanie o zachowanie dziedzictwa historyczno-kulturowego (w szczególności w oparciu o Szlak Frontu Wschodniego I Wojny Światowej oraz cmentarze wojenne).
- Przygotowanie oferty rodzinnej na jednodniowy lub weekendowy pobyt rekreacyjny dla rodzin z dziećmi.
- Otwarcie i działalność stałego punktu informacji turystycznej w Ośrodku Relaks.
- Zagospodarowanie terenów wokół wieży widokowej w Dąbrówce Szczepanowskiej.
- Promocja i rozszerzenie akcji „Znam Gminę Pleśna".
- Zbudowanie kompleksowego i nowoczesnego systemu informacji turystycznej.

7. SYSTEM REALIZACJI STRATEGII

Zarządzanie realizacją Strategii

System wdrażania, monitorowania i finansowania Strategii Rozwoju Gminy Pleśna na lata 2021-2031 zawiera bezpośrednie odniesienie do procedur i zakresu odpowiedzialności za realizację zapisów strategicznych, dokonanie pomiaru i obserwacji postępów w realizacji Strategii. Określone zostały podmioty odpowiedzialne oraz zaangażowane w jej wdrażanie. Ponadto wskazano potencjalne źródła finansowania zadań strategicznych. Strategia będzie wdrażana i monitorowana przez uzgodnione i wyznaczone do tego podmioty. Realizacja Strategii i monitorowanie jej postępów odbywać będzie się w zgodności ze standardami zachowań sformułowanymi w Misji rozwoju:

- Zarządzanie rozwojem prowadzone w sposób **uporządkowany, skoordynowany, według ustalonych zasad, planów i harmonogramów.**
- Samorząd **otwarty na współpracę** z mieszkańcami poprzez realizację konsultacji społecznych i tworzenie warunków dla włączania się i współdecydowania. **Budowanie poczucia wpływu** na sytuację gminy i **współodpowiedzialności** za nią.
- Komunikacja i przepływ informacji między urzędem a mieszkańcami bazujący **na jasnym, prostym i czytelnym przekazie,** wzmacniającym **przejrzystość** działań. Wdrażanie **nowych, także niestandardowych formy komunikacji,** usprawniające zarówno kontakt bezpośredni, jak też zdalny.

Podmiotami zaangażowanymi w proces wdrażania, monitorowania i oceny Strategii będą:

- **Wójt Gminy:**
  - Jest odpowiedzialny za wykonanie Strategii Rozwoju Gminy;
  - Wyznacza Opiekuna Strategii;
  - Inicjuje realizację zadań.
- **Rada Gminy:**
  - Analizuje postępy wdrażania Strategii,
  - Akceptuje sprawozdania z realizacji Strategii,
  - Rozpatruje wnioski o aktualizację Strategii,
  - Odnosi się do zadań wskazanych w Strategii przy przyjmowaniu budżetu gminy oraz wieloletnich planów inwestycyjnych.
- **Opiekun Strategii:**
  - Funkcja koordynacyjna wobec pozostałych Partnerów, w tym podejmowanie się mobilizacji zasobów na rzecz realizacji zadań strategicznych,
  - Upowszechnia założenia Strategii wśród mieszkańców gminy,
  - Przygotowuje sprawozdania okresowe z realizacji Strategii,
  - Rekomenduje wprowadzenie zmian do Strategii.
- **Partnerzy realizacji Strategii tj. poszczególne komórki Urzędu Gminy Pleśna oraz jednostki organizacyjne:**

- Realizują / współrealizują poszczególne zadania strategiczne,
- Informują Opiekuna o stopniu realizacji zadań oraz przekazywanie danych do monitoringu,
- Wnioskują o zmiany w Strategii.

Wytyczne do sporządzania dokumentów wykonawczych

Strategia Rozwoju Gminy Pleśna 2021-2031, jako przewodni dokument programowy Gminy, jest najważniejszym punktem odniesienia dla powstających lub aktualizowanych dokumentów strategicznych lub planistycznych. Z tego względu niezbędne jest zachowanie ich zgodności z treścią Strategii. Przyjmuje się, że są one dokumentami wykonawczymi dla strategii.

Zgodność dotyczy:

- Poziomu **misji**: wdrożenie nowych dokumentów wykonawczych musi być poprzedzone tzw. *testem misji w modelu Ashridge.* Osoby odpowiedzialne za ich sporządzenie powinny dokonać weryfikacji zapisów za pomocą poniższych pytań:
  - Czy dokument jest zgodny z naszą główną aspiracją?
  - Czy wpisuje się w nakreślone strategiczne obszary rozwoju (domeny)?
  - Czy nie kłóci się z wartościami, w które wierzymy?
  - Czy zakłada działania uwzględniające przyjęte standardy zachowań?
- Poziomu **celów**: opracowania programowe/planistyczne niższego rzędu powinny wynikać i/lub wpisywać się w cele wyznaczone w dokumencie Strategii.
- Poziomu zaplanowanych **efektów**: wdrażanie dokumentów wykonawczych ma umożliwiać osiągnięcie docelowych wartości wskaźników założonych w Strategii.
- Poziomu **wytycznych i rekomendacji** w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej.

W związku z powyższym dokonano przeglądu istniejących dokumentów wykonawczych Gminy Pleśna wraz z określeniem ich zgodności ze Strategią lub rekomendacjami zmian.

TABELA 2 WYBRANE DOKUMENTY WYKONAWCZE GMINY PLEŚNA

Nazwa dokumentu	Okres obowiązywania	Uwagi / wytyczne
Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych	2014-2020	Nieaktualny, rekomenduje się aktualizację bądź opracowanie nowego dokumentu
Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii w Gminie Pleśna	Roczny	Aktualizacje wymagają weryfikacji zgodności z dokumentem Strategii
Program współpracy z organizacjami pozarządowymi	Roczny	Aktualizacje wymagają weryfikacji zgodności z dokumentem Strategii
Program opieki nad zwierzętami bezdomnymi oraz zapobiegania bezdomności zwierząt na terenie Gminy Pleśna	Roczny	Aktualizacje wymagają weryfikacji zgodności z dokumentem Strategii
Program wspierania edukacji uzdolnionych uczniów szkół podstawowych i gimnazjów prowadzonych przez Gminę Pleśna	Od 2015	Nieaktualny, rekomenduje się aktualizację bądź opracowanie nowego dokumentu

Gminny Program Wspierania Rodziny	2019-2022	Aktualny, zgodny z dokumentem Strategii
Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego	2017 (aktualizacja)	Aktualny, zgodny z dokumentem Strategii
Plan wykorzystania zasobu nieruchomości gminnych	2020-2022	Aktualny, zgodny z dokumentem Strategii
Plan Gospodarki Niskoemisyjnej	2020	Nieaktualny, rekomenduje się aktualizację bądź opracowanie nowego dokumentu
Programu usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu Gminy Pleśna	2012 - 2032	Aktualny, zgodny z dokumentem Strategii
Gminny Program Opieki nad Zabytkami	2014-2018	Nieaktualny, rekomenduje się aktualizację bądź opracowanie nowego dokumentu
Wieloletni program gospodarowania mieszkaniowym zasobem gminy Pleśna	2019-2023	Aktualny, zgodny z dokumentem Strategii

Źródło: Opracowanie własne.

Monitoring i ewaluacja

Celem systemu monitorowania Strategii jest weryfikacja skuteczności działań, określonych w ramach celów strategicznych ujętych w tym opracowaniu. Monitoring pozwoli sprawdzić, czy Strategia jest wdrażana zgodnie z planem. Tym samym monitoring realizacji Strategii prowadzony będzie w odniesieniu do wskaźników produktów i rezultatów mających swoje źródło w efektach poszczególnych zadań, uwzględnionych w planach działań dla domen strategicznego rozwoju. Wskaźniki służące monitorowaniu realizacji Strategii wyróżniono na kolejnych stronach.

Monitoring obejmujący sprawdzenie osiągniętych wskaźników ma miejsce 1 raz w roku. Jednostki organizacyjne oraz komórki urzędu odpowiedzialne za realizację poszczególnych zadań przekazują Opiekunowi Strategii w terminie **do końca kwietnia** informację na temat aktualnych wartości wskaźników (w szczególności dotyczących projektów flagowych) oraz możliwych trudnościach i problemach w realizacji zaplanowanych zadań

Na podstawie tych danych Opiekun Strategii przygotowuje sprawozdanie z realizacji Strategii **do dnia 30 maja** w Raporcie o stanie gminy i przedkłada je Wójtowi oraz Radzie Gminy. Następnie wyniki monitoringu publikowane są na stronie internetowej urzędu gminy.

Procedura aktualizacji strategii

Przegląd i aktualizacja dokumentu Strategii Rozwoju Gminy Pleśna na lata 2021-2031 odbędzie się w połowie okresu obowiązywania Strategii lub w przypadku stwierdzenia konieczności jej aktualizacji. W przypadku chęci przeprowadzenia przeglądu strategicznego lub stwierdzenia przez jednostkę odpowiedzialną za monitoring Strategii konieczności wprowadzenia zmian w dokumencie, podjęte zostaną działania zmierzające do aktualizacji zapisów strategii:

1. Wójt Gminy Pleśna na sesji Rady Gminy przedstawia **wniosek o rozpoczęcie procesu przeglądu strategicznego**.

2. W oparciu o decyzję Rady Gminy Wójt Pleśna we współpracy z Opiekunem Strategii określa **sposób przeprowadzenia aktualizacji** (w oparciu o własne zasoby lub z udziałem konsultantów zewnętrznych) oraz przygotowuje harmonogram procesu aktualizacji Strategii.
3. W ramach procesu, weryfikacji i aktualizacji poddane mogą zostać:
   - zapisy zawarte w części diagnostycznej – poprzez odniesienie się do aktualnych danych statystycznych oraz wyników analiz,
   - misja rozwoju gminy i jej aktualność w kontekście zmian zachodzących w zakresie zasobów gminy i jej otoczenia (powiatu, województwa, kraju),
   - cele strategiczne i operacyjne i ich adekwatność do zweryfikowanej misji rozwoju (w szczególności do domen strategicznego rozwoju),
   - zadania,
   - Obszary Strategicznej Interwencji.
4. Zaktualizowana Strategia jest kierowana do konsultacji.
5. Po konsultacjach aktualizację Strategii przedstawia się Radzie Gminy Pleśna.

Ewaluacja ex-ante (ewaluacja uprzednia)

Pomiędzy zakończeniem opracowania dokumentu Strategii Rozwoju a jego wdrożeniem dokonano tzw. ewaluacji uprzedniej (*ex-ante*). Uwzględniono w niej następujące kryteria:

- **Trafność:**
  adekwatność postawionych celów i wybranych do realizacji zadań do zidentyfikowanych problemów, potrzeb i posiadanych zasobów. W Strategii umieszczono wnioski z analizy danych zastanych oraz badań ankietowych, uporządkowane wg obszarów tematycznych. W opisie domen strategicznego rozwoju przywołano najważniejsze wnioski (SWOT) oraz kwestie kluczowe, na których oparto cele strategiczne. Na podstawie tej analizy potwierdzono, że istnieją związki przyczynowo skutkowe pomiędzy zidentyfikowanymi celami, a zdiagnozowanymi problemami i potrzebami wykazanymi w diagnozie.
- **Skuteczność:**
  możliwość osiągnięcia wyznaczonych celów poprzez zdefiniowane priorytety i działania. W Strategii wskaźniki odniesiono do poszczególnych celów strategicznych. Są to wskaźników produktów i rezultatów. Stwierdza się, że wskaźniki posiadają merytoryczne uzasadnienie i są realne do osiągnięcia.
- **Efektywność:**
  ocena uzasadnienia zdefiniowanych celów pod kątem przewidywanych nakładów finansowych.
- **Spójność wewnętrzna i zewnętrzna dokumentu Strategii:**
  nie zachodzą w nim działania wzajemnie wykluczające się. Zostało to przedstawione m.in. na sporządzonym modelu przestrzenno-funkcjonalnym. Analiza dokumentów strategicznych wyższego rzędu wskazuje, że proponowane cele i działania, zawarte w Strategii są komplementarne z dokumentami Strategii na poziomie wojewódzkim i powiatowym.

Po przeprowadzonej ewaluacji ex-ante rekomenduje się Strategię do wdrożenia.

Ewaluacja ex-post

Po zakończeniu obowiązywania Strategii przewidziano opracowanie ewaluacji ex-post – w formie sprawozdania lub raportu końcowego z realizacji Strategii. To dokument zawierający wykaz przeprowadzonych działań, ocenę efektywności wydatkowania środków finansowych czy też osiągniętych rezultatów (stopień osiągnięcia założonych wskaźników).

Rezultaty planowanych działań - wskaźniki monitorowania Strategii

W celu weryfikacji stopnia osiągnięcia oczekiwanych rezultatów Strategii, wybrano kilkanaście wskaźników umożliwiających dokonanie takiej oceny.

TABELA 3. WSKAŹNIKI MONITOROWANIA STRATEGII

BDL – Bank Danych Lokalnych, **GUS** – Główny Urząd Statystyczny, **UG** – Urząd Gminy, **OKE** – Okręgowa Komisja Egzaminacyjna, **UMWM** – Urząd Marszałkowski Województwa Małopolskiego, **CKP** – Centrum Kultury w Pleśnej, **GBP** – Gminna Biblioteka Publiczna

Lp.	Mierniki realizacji	Odpowiedzialność / Źródło danych	Wartość bazowa	Wartość 2026	Wartość 2031
1 Cel strategiczny: Przygotowanie zrównoważonej oferty turystycznej zbudowanej w oparciu o lokalne zasoby i potencjały gminy Pleśna					
	Liczba opracowanych partycypacyjnych strategii rozwoju turystyki	Dane UG	0	1	1
	Liczba wielofunkcyjnych tras turystycznych na terenie gminy (rowerowe, przyrodnicze, tematyczne)	Dane własne UG i CKP[9]	13	14	16
	Udział wydatków budżetowych Gminy Pleśna na turystykę[10]	Dane UG (budżet)	4,9%	5,2%	5,5%
2 Cel strategiczny: Budowanie akceptacji i zaangażowania mieszkańców w rozwój turystyczny gminy i promocja zrównoważonej oferty turystycznej na zewnątrz					
	Liczba punktów informacyjnych o charakterze krajoznawczo – turystycznym	Dane UG	0	1	3
	Liczba zarejestrowanych działalności w obszarze zakwaterowania i obsługi gastronomicznej	Dane UG / CEIDG	9	11	15
	Udział bezrobotnych zarejestrowanych w ludności w wieku produkcyjnym	Dane GUS	3,4% (2019 r.)	3%	2,8%
	Liczba przedsiębiorstw, których główna siedziba firmy znajduje się na terenie gminy	Dane UG / CEIDG	515 (2020 r.)	550	580

[9] http://www.plesna.pl/turysta/szlaki-turystyczne/ oraz ENOVelo, ścieżka geologiczna Pleśna-Łowczówek i ścieżka w Lichwinie.

[10] Turystyka, dział 630 klasyfikacji budżetowej – wykonanie wyadtków

Lp.	Mierniki realizacji	Odpowiedzialność / Źródło danych	Wartość bazowa	Wartość 2026	Wartość 2031
3 Cel strategiczny: Podnoszenie standardów i dostępności lokalnej oferty edukacyjnej, kulturalnej i sportowej, wykorzystujące równomierny rozwój gminy					
	Liczba uczestników zajęć dodatkowych prowadzonych w instytucjach kultury	Dane GBP / CKP	340 (2020 r.)	400	450
	Liczba nowych i wyremontowanych boisk oraz hal sportowych przy szkołach	Dane UG	0	3	7
	Liczba przebudowanych i zmodernizowanych obiektów kultury (centra kultury, biblioteki)	Dane UG	0	1	2
	Wyniki egzaminów na zakończenie szkoły podstawowej	Dane OKE	61,72 %	63 %	65 %
	Dzieci zamieszkujące na terenie Gminy Pleśna i uczęszczające do przedszkoli i oddziałów przedszkolnych poza Gminą Pleśna	Dane UG	68	64	60
	Dzieci w placówkach wychowania przedszkolnego na 1 tys. dzieci w wieku 3-5 lat	Dane GUS	735	780	820
	Liczba wypożyczeń książek na czytelnika	Dane GBP	16,6 (2020 r.)	17	17,5
	Liczba fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych działających na 100 mieszkańców	Dane GUS	2,18 (2019 r.)	2,30	2,50
	Liczba beneficjentów zadań realizowanych w ramach programu współpracy z organizacjami pozarządowymi	Dane UG (sprawozdanie z realizacji Programu)	1 533 (2019 r.)	1 750	2 000
	Liczba lokali z dostępem do Internetu o przepustowości min. 100 Mb/s	Dane Urzędu Komunikacji Elektronicznej[11]	79%	85%	90%
4 Cel strategiczny: Zwiększenie mobilności mieszkańców					
	Liczba zdarzeń drogowych rocznie	Dane Policji	117 (2020 r.)	100	80
	Liczba rowerowych punktów spoczynkowych	Dane UG	2	3	4
	Długość nowo wybudowanej i zmodernizowanej infrastruktury drogowej rocznie	Dane UG	5 975 mb	6 000 mb	6 000 mb
	Utworzenie węzłów przesiadkowych w formule Park & Ride oraz Bike & Ride	Dane UG	0	1	2
	Liczba kampanii na rzecz korzystania z transportu publicznego w gminie i poza jej granicami	Dane UG	0	1	1

[11] https://mapbook.uke.gov.pl/

Lp.	Mierniki realizacji	Odpowiedzialność / Źródło danych	Wartość bazowa	Wartość 2026	Wartość 2031
	Liczba opracowanych planów elektromobilności	Dane UG	0	1	1
	Liczba porozumień w zakresie integracji transportu w ramach tarnowskiego obszaru funkcjonalnego	Dane UG	0	1	1
	Liczba punktów hot-spot (z dostępem do bezprzewodowego Internetu) na terenie gminy	Dane UG	3	5	10
5 Cel strategiczny: Rozwój aktywnej, zintegrowanej wspólnoty gminnej, przyjaznej wszystkim mieszkańcom					
	Liczba mieszkańców korzystających ze wsparcia w ramach pomocy społecznej	Dane GOPS	228	200	150
	Frekwencja w wyborach samorządowych	Dane PKW	58,93% (2019 r.)	60%	63%
	Odsetek mieszkańców uczestniczących w wyborach sołeckich	Dane UG	18,3%	20%	23%
	Liczba pism wychodzących z UG przez platformę ePuap rocznie	Dane UG	177 (2020 r.)	190	210
	Liczba obiektów użyteczności publicznej dostosowanych do potrzeb osób ze szczególnymi potrzebami	Dane UG	0	5	10
	% nowozameldowanych mieszkańców otrzymujących dedykowany pakiet powitalny	Dane UG	0%	50%	100%
6 Cel strategiczny: Wysoka jakość środowiska naturalnego					
	Liczba korzystających z sieci kanalizacji sanitarnej (liczba przyłączy)	Dane ZGK	5 312	5 500	5 700
	Liczba mieszkańców korzystających z sieci wodociągowej	Dane ZGK	8 576	8 650	8 725
	Odsetek mieszkańców korzystających z oczyszczalni ścieków	Dane ZGK	44,53%	50%	60%
	Odpady komunalne zebrane selektywnie w odpadach komunalnych ogółem	Dane UG	38,1% (2019 r.)	45%	50%
	Odsetek mieszkańców posiadających dostęp do sieci gazowej	Dane PGNiG / GUS	68,1%	70%	72%
	Liczba dni z przekroczeniem normy pyłu PM10 w ciągu roku (dni przekroczeń średniodobowych)	Dane z czujników powietrza	trwa aktualizacja danych	spadek	spadek
	Liczba budynków pokrytych azbestem	Dane UG	642	540	40
7 Cel strategiczny: Zwiększenie odporności gminy na skutki zmian klimatycznych					
	Roczna ilość wymian źródeł ciepła (gospodarstwa domowe oraz budynki gminne)	Dane UG	113	160	200

Lp.	Mierniki realizacji	Odpowiedzialność / Źródło danych	Wartość bazowa	Wartość 2026	Wartość 2031
	Liczba obiektów użyteczności publicznej z zainstalowanymi OZE	Dane UG	2	4	6
	Liczba przyznanych dotacji na instalację zbiorników wodnych przez gminę	Dane UG	0	30	100
	Odsetek wydatków gminnych na ochronę powietrza i klimatu (dział 900.05)	Dane UG	0,24 % (2020 r.)	0,5%	1%
8 Cel strategiczny: Edukacja na rzecz ekologii i zrównoważonego korzystania ze środowiska					
	Liczba uczestników zrealizowanych działań edukacyjnych z zakresu ekologii w ciągu roku	Dane szkół / OŚ UG	0	200	450
	Liczba rocznie organizowanych Targów Zdrowej Żywności	Dane UG	0	1	1
	Liczba rocznie organizowanych wydarzeń propagujących zdrowy styl życia	Dane UG	0	5	10

Zgodność dokumentu Strategii z dokumentami wyższego rzędu

Cele strategiczne są zgodne z założeniami programowymi dokumentów wyższego rzędu. Strategia jest spójna z istotnymi dla realizacji polityki rozwoju gminy Pleśna obowiązującymi aktami strategicznymi, planistycznymi oraz operacyjnymi obowiązującymi na poziomie europejskim, krajowym, regionalnym i ponadlokalnym, w szczególności z:

- Zrównoważona Europa 2030,
- Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030,
- Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju. Polska 2030,
- Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030,
- Strategia na rzecz odpowiedzialnego rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do roku 2030),
- RPO Województwa Małopolskiego 2021-2017,
- Strategia Rozwoju Województwa „Małopolska 2030”,
- Plan zagospodarowania przestrzennego województwa małopolskiego,
- Strategia Rozwoju Powiatu Tarnowskiego.
- Strategia na rzecz Osób z Niepełnosprawnościami.

Szczególne warto przedstawić powiązanie celów strategicznych z celami wyznaczonymi w opracowaniach regionalnych i ponadlokalnych.

Strategia Rozwoju Województwa „Małopolska 2030”

Strategia Rozwoju Województwa Małopolskiego 2030 została przyjęta uchwałą Zarządu Województwa Małopolskiego nr 1525/20 z dnia 29 października 2020 roku. Wizją rozwoju województwa jest: *„Małopolska – regionem równych szans i wszechstronnego rozwoju Małopolan, nowoczesnej gospodarki, odpowiedzialnie podchodzącym do zasobów środowiska naturalnego, silnym aktywnością swych mieszkańców, czerpiącym z dziedzictwa przeszłości i zachowującym swoją tożsamość w integrującej się Europie”*, a głównym celem prowadzącym do realizacji takiej wizji: *„Małopolska regionem zrównoważonego rozwoju w wymiarze społecznym, gospodarczym, środowiskowym i terytorialnym”*. W Strategii Rozwoju Województwa wyróżniono 5 głównych obszarów działania:

Obszar I - Małopolanie

(cel szczegółowy – Rozwój społecznie wrażliwy, sprzyjający rodzinie). Obszar ten obejmuje takie zagadnienia jak rodzina, opieka zdrowotna, bezpieczeństwo, sport i rekreacja, kultura i dziedzictwo, edukacja oraz rynek pracy. W gminie Pleśna założenia tego celu wpisane są w Domenę 2 Strategii Rozwoju. Jej celem jest podnoszenie jakości kształcenia, opieki przedszkolnej oraz małymi dziećmi, poszerzanie oferty kulturalnej i sportowo-rekreacyjnej.

Obszar II – Gospodarka

(cel szczegółowy – Innowacyjna i konkurencyjna gospodarka). Obszar wskazujący na wagę innowacyjności, konkurencyjności i przedsiębiorczości, podkreślający znaczenie turystyki, transportu czy gospodarka w obiegu zamkniętym. W gminie Pleśna cele te będą realizowane w dwóch domenach. W Domenie 1 stawia się na rozwój turystyki, powiązanej oferty, rozbudowę niezbędnej infrastruktury i przedsiębiorczości opartej o lokalne zasoby. W ramach Domeny 2, skoncentrowano się na rozwoju dostępności komunikacyjnej, lokalnych centrach usług i zacieśnianiu wewnętrznych i zewnętrznych powiązań gminy o charakterze społeczno-gospodarczym.

Obszar III – Klimat i środowisko

(cel szczegółowy - Wysoka jakość środowiska naturalnego i dążenie do neutralności klimatycznej). W Małopolsce w nadchodzącym okresie programowania stawia się na występowanie zmian klimatycznych, dbałość o gospodarkę wodną, utrzymywanie bioróżnorodności i jakości krajobrazu. Wspierać to ma odpowiednia edukacja ekologiczna. Ten obszar w gminie Pleśna zawiera się w Domenie 3, odnoszącej do ochrony środowiska, ładu przestrzennego, walki z zanieczyszczeniem powietrza itp.

Obszar IV – Zarządzanie Strategiczne

(cel szczegółowy - System zarządzania strategicznego rozwojem dostosowany do wyzwań dekady 2020–2030). W strategii regionalnej stawia się na system zarządzania strategicznego rozwojem, współpracę, jak również partnerstwo oraz promocję regionu. W strategii gminy Pleśna te zagadnienia obejmują zarówno kwestie partycypacji i działania Urzędu Gminy – zawarte w Domenie 2, jak również sprawy przestrzenne i ich uregulowanie, zawarte w Domenie 3.

Obszar V – Rozwój zrównoważony terytorialnie (cel szczegółowy - Zrównoważony i trwały rozwój oparty na endogenicznych potencjałach). Obszary Strategicznej Interwencji wskazane w tym obszarze obejmują obszary funkcjonalne oraz ważne pod kątem ochrony przyrody. Zagadnienia te mają swój wyraz we wszystkich domenach strategii gminy Pleśna i obejmują zwłaszcza powiązania społeczno-gospodarczo-przestrzenne z Tarnowem, jako centrum obszaru funkcjonalnego, jak również ochronę przyrody, zwłaszcza ze względu na obecność obszarów chronionych.

Strategia Rozwoju Gminy Pleśna 2021-2031 jest zatem spójna z założeniami Strategii Rozwoju Województwa „Małopolska 2030".

Strategia Zrównoważonego Rozwoju Powiatu Tarnowskiego na lata 2020-2030

Strategia Zrównoważonego Rozwoju Powiatu Tarnowskiego na lata 2020-2030 została przyjęta w drodze uchwały Rady Powiatu Tarnowskiego nr XIV.137.2019 z dnia 20 listopada 2019 roku.

Zgodnie z wizją rozwoju powiat tarnowski to *lider rozwoju wschodniej części województwa małopolskiego, znaczący obszar na międzynarodowym szlaku Wschód – Zachód, z atrakcyjną ofertą gospodarczą, kulturalną i rekreacyjną, współpracujący na zasadach partnerstwa z miastem Tarnowem i powiatami ościennymi, dla wzmocnienia pozycji wschodniej części Małopolski; miejsce przyjazne dla mieszkańców i atrakcyjne dla przyjezdnych, gdzie rozwój i nowoczesność idzie w parze*

z poszanowaniem tożsamości regionalnej i rodzimych tradycji oraz zapewniający spójność i zrównoważony rozwój trzech obszarów funkcjonalnych o zróżnicowanych uwarunkowaniach rozwoju (obszar południowy, centralny i północny).

Strategia obejmuje cele strategiczne rozwoju, a cele Strategii Rozwoju Gminy Pleśna na lata 2021-2031 są z nimi spójne. Powiązania celów zestawiono w poniższej tabeli.

TABELA 4. SPÓJNOŚĆ CELÓW STRATEGII ROZWOJU POWIATU TARNOWSKIEGO ORAZ STRATEGII ROZWOJU WOJEWÓDZTWA „MAŁOPOLSKA 2030" Z CELAMI STRATEGII ROZWOJU GMINY PLEŚNA NA LATA 2021-2031.

Strategia Rozwoju Gminy Pleśna na lata 2021-2031	Strategia Zrównoważonego Rozwoju Powiatu Tarnowskiego	Strategia Rozwoju Województwa „Małopolska 2030"
1. Przygotowanie zrównoważonej oferty turystycznej zbudowanej w oparciu o lokalne zasoby i potencjały gminy Pleśna	Cel strategiczny I: Wzrost konkurencyjności gospodarczej i atrakcyjności inwestycyjnej powiatu	Cele szczegółowe: • Innowacyjna i konkurencyjna gospodarka • Zrównoważony i trwały rozwój oparty na endogenicznych potencjałach • System zarządzania strategicznego rozwojem dostosowany do wyzwań dekady 2020–2030
2. Budowanie akceptacji i zaangażowania mieszkańców w rozwój turystyczny gminy i promocja zrównoważonej oferty turystycznej na zewnątrz		
3. Podnoszenie standardów i dostępności lokalnej oferty edukacyjnej, kulturalnej i sportowej, wykorzystujące równomierny rozwój gminy	Cel strategiczny III: Zapewnienie wysokiej jakości usług publicznych	Cele szczegółowe: • Rozwój społecznie wrażliwy, sprzyjający rodzinie • Zrównoważony i trwały rozwój oparty na endogenicznych potencjałach
	Cel strategiczny V: Wzrost efektywności i jakości administracji samorządowej w powiecie	
4.Zwiększenie mobilności mieszkańców	Cel strategiczny II: Rozbudowa i modernizacja dostępności komunikacyjnej powiatu	Cel szczegółowy: • Innowacyjna i konkurencyjna gospodarka
5. Rozwój aktywnej, zintegrowanej wspólnoty gminnej, przyjaznej wszystkim mieszkańcom	Cel strategiczny III: Zapewnienie wysokiej jakości usług publicznych	Cele szczegółowe: • System zarządzania strategicznego rozwojem dostosowany do wyzwań dekady 2020–2030
6. Wysoka jakość środowiska naturalnego	Cel strategiczny IV: Poprawa stanu środowiska naturalnego	Cele szczegółowe: • Wysoka jakość środowiska i dążenie do neutralności klimatycznej • Zrównoważony i trwały rozwój oparty na endogenicznych potencjałach
7. Zwiększenie odporności gminy na skutki zmian klimatycznych		
8. Edukacja na rzecz ekologii i zrównoważonego korzystania ze środowiska		

Źródło: opracowanie własne na podstawie Uchwały nr XIV.137.2019 Rady Powiatu Tarnowskiego z dnia 20 listopada 2019 roku w sprawie przyjęcia aktualizacji Strategii Zrównoważonego Rozwoju Powiatu Tarnowskiego na lata 2020-2030 oraz Uchwały Nr XXXI/422/20 Sejmiku Województwa Małopolskiego z dnia 17 grudnia 2020 r. w sprawie przyjęcia aktualizacji Strategii Rozwoju Województwa Małopolskiego na lata 2011-2020 pn. Strategia Rozwoju Województwa „Małopolska 2030".

8. RAMY FINANSOWE I ŹRÓDŁA FINANSOWANIA

Realizacja zadań wskazanych w Strategii Rozwoju, prowadzących do osiągnięcia celów strategicznych, będzie uzależniona od wyodrębnienia odpowiednich środków budżetowych oraz pozyskania funduszy z zewnętrznych źródeł. Są to w szczególności:

- Środki własne JST (środki pochodzące z budżetu gminy) jako główne źródło finansowania zaplanowanych działań w niniejszej Strategii. Pozwalają w pełni finansować część inwestycji, ale także mogą być wkładem własnym do m.in. zadań współfinansowanych ze środków zewnętrznych.
- Środki pozyskane z Unii Europejskiej - Nowa perspektywa budżetowa Unii Europejskiej na lata 2021-2027 umożliwi pozyskanie funduszy z programów krajowych oraz programu regionalnego. Środki finansowe na realizację celów tych programów będą pochodzić z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego oraz Europejskiego Funduszu Społecznego i Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich, a także nowego Funduszu na rzecz Sprawiedliwej Transformacji. Należy jednak nadmienić, że podział środków w ramach dostępnych programów oraz opracowywanie ich ostatecznej wersji w dalszym ciągu trwa.
- Skarb Państwa – m.in. środki celowe w ministerstwach, zwłaszcza odpowiedzialnych za sport, turystykę, kulturę i infrastrukturę.
- Środki funduszy celowych w tym: Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej, Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej, Banku Gospodarstwa Krajowego, Funduszu Pracy, Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych, Funduszu Rozwoju Kultury Fizycznej;.
- Kapitał prywatny i środki własne (w ramach Partnerstwa Publiczno-Prywatnego);
- Kapitał prywatny (środki inwestorów prywatnych).

Na kolejnych stronach zestawiono zadania wraz ze wskazaniem jednostek odpowiedzialnych za ich realizację, źródłem finansowania oraz szacunkową wartość, wraz z zakładanym okresem realizacji.

Łączna zakładana i szacunkowa wartość realizacji zadań strategicznych w perspektywie lat 2021-2031 wynosi 245 442 000,00 zł. Składają się na nie zadania finansowane bezpośrednio z budżetu gminy, jednak wiele z nich korzysta z zewnętrznych źródeł finansowania.

TABELA 5. RAMY FINANSOWE STRATEGII

UGP – Urząd Gminy Pleśna / **CKP** – Centrum Kultury w Pleśnej / **LGD** – Lokalna Grupa Działania Dunajec-Biała / **TOT** – Tarnowska Organizacja Turystyczna / **PTTK** – Polskie Towarzystwo Krajoznawczo-Turystyczne

Cel	Nazwa zadania	Odpowiedzialność	Źródło finansowania	Szacunkowy koszt	Termin realizacji
1.1.	**Lokalna strategia turystyki**	**UGP**	**Budżet Gminy Pleśna, środki zewnętrzne**	**30 000,00 zł**	**2022-2030**
1.1.	Zbudowanie porozumienia wdrażającego i nadzorującego realizację koncepcji turystycznej	UGP	Nd.	bezkosztowe	2021-2025
1.2.	Przygotowanie produktów turystycznych w oparciu o potencjał winiarski regionu	LGD, Małopolskie Stowarzyszenie Winiarzy	Środki zewnętrzne, Budżet Gminy Pleśna, Środki prywatne	100 000,00 zł	2021-2031
1.2.	Włączenie gminy Pleśna w projekt na rzecz utworzenia Małopolskiego Centrum Winiarstwa	LGD, TOT, Małopolskie Stowarzyszenie Winiarzy,	środki zewnętrzne, środki prywatne	1 000 000,00 zł	2021-2031
1.2.	Współpraca z Tarnowską Organizacją Turystyczną w zakresie rozwoju i promocji enoturystyki	LGD, TOT, Małopolskie Stowarzyszenie Winiarzy,	Nd.	bezkosztowe	2021-2031
1.2.	Tematyczna wioska winiarska	LGD, Małopolskie Stowarzyszenie Winiarzy	Środki zewnętrzne, Budżet Gminy Pleśna, Środki prywatne	5 000 000,00 zł	2022-2031
1.2.	Utworzenie winnicy demonstracyjnej	LGD, Małopolskie Stowarzyszenie Winiarzy	Środki zewnętrzne, środki prywatne	1 000 000,00 zł	2022-2031
1.2.	Utworzenie klastera winnic i producentów przy Centrum Produktu Lokalnego	LGD, Małopolskie Stowarzyszenie Winiarzy	Budżet Gminy Pleśna Środki zewnętrzne, Środki prywatne	500 000,00 zł	2022-2031
1.3.	**Promocja ponadlokalna i rozwój oferty Ośrodka Sportowo-Rekreacyjnego Relaks**	**UGP, CKP**	**Środki zewnętrzne, Budżet Gminy Pleśna**	**500 000,00 zł**	**2021-2031**
1.3.	Promocja i komercjalizacja produktów turystycznych Źródlanego Szlaku	TOT	Środki zewnętrzne, Budżet Gminy Pleśna	800 000,00 zł	2021-2031

Cel	Nazwa zadania	Odpowiedzialność	Źródło finansowania	Szacunkowy koszt	Termin realizacji
1.3.	Stworzenie sieci szlaków dla turystyki pieszej i rowerowej z wykorzystaniem atrakcji lokalnych oraz punktów usługowych	UGP, CKP, TOT, PTTK, LGD	Środki zewnętrzne, Budżet Gminy Pleśna	2 500 000,00 zł	2021-2031
1.3.	Przygotowanie oferty dotyczącej szlaków turystyki historycznej (oferta turystyki związanej z cmentarzami wojennymi i dziedzictwem Wojen Światowych np. okopy)	UGP, CKP, TOT, LGD	Środki zewnętrzne, Budżet Gminy Pleśna	1 000 000,00 zł	2021-2031
1.3.	Dbanie o zachowanie dziedzictwa historyczno-kulturalnego, w tym m.in. o cmentarze wojenne z okresu I Wojny Światowej.	UGP	Środki zewnętrzne, Budżet Gminy Pleśna	5 000 000,00 zł	2021-2031
1.3.	Przygotowanie oferty rodzinnej na jednodniowy lub weekendowy pobyt rekreacyjny dla rodzin z dziećmi	UGP, CKP, TOT, LGD	Środki zewnętrzne, Budżet Gminy Pleśna	1 000 000,00 zł	2021-2031
1.3.	Opracowanie koncepcji wydarzeń turystycznych w Gminie Pleśna (opracowanie kalendarza rocznego wydarzeń)	UGP, CKP, TOT, LGD, organizacje pozarządowe	Budżet Gminy Pleśna	10 000,00 zł	2021-2031
1.3.	Przygotowanie gier terenowych (questów)	UGP, CKP, TOT, LGD organizacje pozarządowe	Budżet Gminy Pleśna, środki zewnętrzne	500 000,00 zł	2021-2031
1.4.	Analiza dotychczasowej koncepcji rozwoju rolnictwa ekologicznego w Gminie Pleśna obejmującej bilans sukcesów i niepowodzeń. Podjęcie działań animujących produkcję zdrowej żywności w Gminie	UGP	Budżet Gminy Pleśna, środki zewnętrzne	20 000,00 zł	2022-2025
1.4.	Inicjowanie grup producenckich i rolniczej spółdzielczości	UGP, LGD, Grupa OdRolnika	Środki zewnętrzne	5 000,00zł	2022-2031
1.4.	Działania na rzecz wzmocnienia przetwórstwa (małe przetwórnie) i gospodarstw demontracyjnych tzw. otwartych.	LGD, Grupa OdRolnika	Środki zewnętrzne	800 000,00zł	2022-2031
1.4.	Oferta dla szkół i rodzin skoncentrowana wokół wizyt w gospodarstwach rolniczych – żywe zwierzęta i świeże produkty	Organizacje pozarządowe, LGD	Środki zewnętrzne, środki prywatne	150 000,00 zł	2021-2031
1.4.	Wsparcie w zakresie promocji, certyfikacji produktów, pozyskiwania rynku zbytu produktów lokalnych i ich dystrybucji	LGD, Grupa OdRolnika	Środki zewnętrzne	800 000,00zł	2022-2031
1.5.	Przystosowanie do potrzeb turystycznych centrum komunikacyjnego w Łowczówku: wypożyczalnie rowerów, transport do winnic.	UGP	Budżet Gminy Pleśna, Środki zewnętrzne, środki prywatne	1 600 000,00 zł	UG Pleśna
1.5.	Wyznaczanie nowych szlaków pieszych i rowerowych wraz z infrastrukturą	UGP, CKP, TOT, LGD, PTTK	Budżet Gminy Pleśna, Środki zewnętrzne	5 000 000,00 zł	2021-2031

Cel	Nazwa zadania	Odpowiedzialność	Źródło finansowania	Szacunkowy koszt	Termin realizacji
1.5.	Adaptacja nabrzeża Białej dla działalności sportowej i rekreacyjnej	UGP	Budżet Gminy Pleśna, Środki zewnętrzne	2 000 000,00 zł	2021-2031
1.5.	Otwarcie i działalność stałego punktu informacji turystycznej w Ośrodku Relaks.	UGP	Budżet Gminy Pleśna	500 000,00 zł	2021-2031
1.5.	Zagospodarowanie terenów wokół wieży widokowej w Dąbrówce Szczepanowskiej	UGP, organizacje pozarządowe	Budżet Gminy Pleśna, Środki zewnętrzne	3 000 000,00 zł	2021-2031
1.5.	Promocja na rzecz lokalnych miejsc noclegowych i gastronomicznych	Bd.	Bd.	Bd.	2021-2031
1.5.	Wirtualne biuro turystyczne	UGP, organizacje pozarządowe	Środki zewnętrzne	100 000,00 zł	2021-2031
1.5.	Cykliczne Targi Produktów Lokalnych z wykorzystaniem istniejącego targowiska „Mój Rynek”	UGP	Budżet Gminy Pleśna, Środki zewnętrzne	100 000,00 zł	2021-2031
2.1.	Akcja „Zostań turystą w swojej Gminie” (kontynuacja „Znam gminę Pleśna”)	CKP	Budżet Gminy Pleśna, Środki zewnętrzne	100 000,00 zł	2021-2031
2.1.	Lekcje w szkołach z zakresu zrównoważonej turystyki i przedsiębiorczości	UGP, LGD, organizacje pozarządowe	Budżet Gminy Pleśna, Środki zewnętrzne	50 000,00 zł	2021-2031
2.1.	Konkursy gminne m.in. na podarunek, gadżet lokalny angażującego lokalnych rzemieślników, na potrawę dla Kół Gospodyń Wiejskich	CKP, UGP, LGD, organizacje pozarządowe	Budżet Gminy Pleśna, Środki zewnętrzne	300 000,00 zł	2022-2031
2.1.	Przygotowanie broszury z lokalnymi osiągnięciami	LGD, UGP	Budżet Gminy Pleśna, Środki zewnętrzne	90 000,00zł	2025-2026
2.1.	Inicjowanie i wspieranie działań na rzecz integracji lokalnego środowiska biznesowego, współpracy, wymiany doświadczeń i dobrych praktyk	UGP, LGD	bezkosztowo	bezkosztowo	2022-2031
2.1.	Współpraca z instytucjami otoczenia biznesu w zakresie doradztwa dla lokalnych przedsiębiorców i rolników	UGP	bezkosztowo	bezkosztowo	2022-2031
2.2.	Opracowanie i wdrożenie narzędzi promocji	UGP	Budżet Gminy Pleśna, Środki zewnętrzne	200 000,00 zł	2022-2031
2.2.	Włączenie oferty turystycznej gminy w szersze oferty promocyjne i aktywna kampania promocyjna	CKP, UGP, LGD, TOT, organizacje pozarządowe	Budżet Gminy Pleśna, Środki zewnętrzne	50 000,00 zł	2021-2031

Cel	Nazwa zadania	Odpowiedzialność	Źródło finansowania	Szacunkowy koszt	Termin realizacji
2.2.	Współpraca w zakresie turystyki z innymi podmiotami samorządowymi i organizacjami ponadlokalnymi	CKP, UGP, LGD, organizacje pozarządowe, TOT	Budżet Gminy Pleśna, Środki zewnętrzne	80 000,00 zł	2021-2031
2.2.	Zbudowanie kompleksowego i nowoczesnego systemu informacji turystycznej	CKP, UGP	Budżet Gminy Pleśna, Środki zewnętrzne	150 000,00 zł	2021-2031
3.1.	**Utworzenie lokalnych centrów usług publicznych, społecznych i podstawowych**	**UGP**	**Budżet Gminy Pleśna, Środki zewnętrzne**	**2 500 000,00 zł**	**2022-2031**
3.1.	Rozbudowa oferty lokalnych wydarzeń skupionych wokół miejsc centralnych	UGP, CKP, organizacje pozarządowe	Budżet Gminy Pleśna, Środki zewnętrzne	200 000,00 zł	2022-2031
3.1.	Modernizacja obiektów publicznych w Pleśnej jako centrum administracyjnego gminy	UGP	Budżet Gminy Pleśna, Środki zewnętrzne	10 000 000,00 zł	2022-2031
3.1.	Modernizacja budynków użyteczności publicznej	UGP	Budżet Gminy Pleśna, Środki zewnętrzne	10 000 000,00 zł	2022-2031
3.1.	Uregulowanie stanu prawnego działek ważnych dla rozwoju gminy	UGP	Budżet Gminy Pleśna,	1 500 000,00 zł	2021-2031
3.2.	Modernizacja i budowa obiektów oświatowych	UGP	Budżet Gminy Pleśna, Środki zewnętrzne	11 000 000,00 zł	2021-2031
3.2.	Poszerzanie oferty pozalekcyjnych zajęć edukacyjny dla dzieci i młodzieży i wprowadzanie innowacyjnych metod kształcenia, w tym współpraca międzynarodowa	UGP, szkoły, organizacje pozarządowe	Budżet Gminy Pleśna, Środki zewnętrzne	4 000 000,00 zł	2021-2031
3.2.	Opracowanie i upowszechnienie cyfrowych usług edukacyjnych, także w kontekście nauki zdalnej	UGP, szkoły, organizacje pozarządowe	Budżet Gminy Pleśna, Środki zewnętrzne	4 000 000,00 zł	2021-2031
3.2.	Współpraca Gminy z podmiotami prowadzącymi placówki wychowania przedszkolnego i/lub opieki nad małym dzieckiem	UGP, podmioty prywatne, organizacje pozarządowe	Budżet Gminy Pleśna, Środki zewnętrzne, Środki prywatne	2 000 000,00 zł	2022-2031
3.3.	**Remont Centrum Kultury w Pleśnej**	**UGP**	**Budżet Gminy Pleśna, Środki zewnętrzne**	**4 000 000,00 zł**	**2021-2024**
3.3.	Przebudowa i rozbudowa Biblioteki Publicznej oraz filii bibliotek	UGP, Gminna Biblioteka Publiczna	Budżet Gminy Pleśna, Środki zewnętrzne,	2 000 000,00 zł	2022-2031
3.3.	Opracowanie rocznego programu wydarzeń rozrywkowo-kulturalnych dedykowanych społeczności	CKP	Nd.	bezkosztowo	2021-2031

Cel	Nazwa zadania	Odpowiedzialność	Źródło finansowania	Szacunkowy koszt	Termin realizacji
3.3.	Digitalizacja istniejących zasobów kulturalnych	CKP	Budżet Gminy Pleśna, Środki zewnętrzne	190 000,00 zł	2021-2030
3.3.	Kontynuacja programów wsparcia dla organizacji pozarządowych, zespołów, grup formalnych i nieformalnych oraz powierzanie i wspieranie realizacji zadań publicznych przez organizacje pozarządowe.	UGP	Budżet Gminy Pleśna	250 000,00 zł	2021-2031
3.3.	Bieżąca diagnoza potrzeb mieszkańców w zakresie spędzania wolnego czasu	UGP, CKP	Budżet Gminy Pleśna, Środki zewnętrzne,	20 000,00 zł	2021-2031
3.4.	Rozwijanie oferty zajęć i wydarzeń sportowo-rekreacyjnych	UGP, CKP, organizacje pozarządowe	Budżet Gminy Pleśna, Środki zewnętrzne	500 000,00 zł	2021-2031
3.4.	Budowa obiektów sportowych	UGP	Budżet Gminy Pleśna, Środki zewnętrzne	8 000 000,00 zł	2021-2031
3.4.	Modernizacja i rozbudowa obiektów sportowo-rekreacyjnych	UGP	Budżet Gminy Pleśna, środki zewnętrzne	6 000 000,00 zł	2021-2031
3.4.	Budowa zaplecza socjalno-szatniowego przy obiektach sportowo-rekreacyjnych	UGP	Budżet Gminy Pleśna, Środki zewnętrzne	4 000 000,00 zł	2021-2031
3.4.	Promowanie i wspieranie rozwoju aktywności fizycznej - programy aktywizacyjne i animacyjne, edukacja sportowa.	UGP, CKP, szkoły	Budżet Gminy Pleśna, Środki zewnętrzne	150 000, 00 zł	2021-2031
4.1.	**Rozbudowa węzłów przesiadkowych**	**UGP**	**Budżet Gminy Pleśna, Środki zewnętrzne**	**6 000 000,00 zł**	**2021-2031**
4.1.	Wprowadzenie nowoczesnego, ekologicznego taboru komunikacyjnego, dostosowanego dla osób ze szczególnymi potrzebami	UGP, podmioty prywatne	Budżet Gminy Pleśna, Środki zewnętrzne	5 000 000,00 zł	2021-2031
4.1.	Rozwijanie zintegrowanych rozwiązań komunikacyjnych we współpracy z miastem Tarnowem i gminami Tarnowskiego Obszaru Funkcjonalnego	UGP	Budżet Gminy Pleśna, Środki zewnętrzne	1 500 000,00 zł	2021-2031
4.1.	Inicjowanie współpracy oraz lobbowanie w zakresie maksymalizacji wykorzystania potencjału kolejowego	UGP	Nd.	bezkosztowo	2021-2031
4.1.	Budowa nowej i modernizacja istniejącej infrastruktury drogowej i towarzyszącej na terenie gminy	UGP, Starostwo Powiatowe w Tarnowie	Budżet Gminy Pleśna, Środki zewnętrzne	5 000 000,00 zł	2021-2031

Cel	Nazwa zadania	Odpowiedzialność	Źródło finansowania	Szacunkowy koszt	Termin realizacji
4.1	Działania na rzecz poprawy bezpieczeństwa w ruchu drogowym, np. budowa chodników, oświetlenie drogowe, przejścia dla pieszych i ich inteligentne oświetlenie, montaż urządzeń bezpieczeństwa.	UGP, Starostwo Powiatowe w Tarnowie	Budżet Gminy Pleśna, Środki zewnętrzne	6 000 000,00 zł	2021-2031
4.2.	Rozbudowa sieci rowerowej wraz z infrastrukturą towarzyszącą, w powiązaniu ze szlakami EuroVelo	UGP, LGD, TOT	Budżet Gminy Pleśna, Środki zewnętrzne	3 000 000,00 zł	2021-2031
4.2.	Współpraca z okolicznymi gminami w zakresie integrowania ścieżek pieszo-rowerowych	UGP	Budżet Gminy Pleśna, Środki zewnętrzne	500 000,00 zł	2021-2031
4.2.	Stworzenie planu na rzecz bezpiecznego ruchu pieszo-rowerowego w gminie	UGP	Budżet Gminy Pleśna, Środki zewnętrzne	40 000,00 zł	2021-2023
4.2.	Kampania promująca alternatywne, ekologiczne środki transportu, zwłaszcza rowery i urządzenia transportu osobistego	UGP	Budżet Gminy Pleśna, Środki zewnętrzne	65 000,00 zł	2021-2031
4.2.	Rozwój elektromobilności	UGP	Budżet Gminy Pleśna, Środki zewnętrzne	700 000,00 zł	2021-2031
4.3.	Współpraca z podmiotami w zakresie wdrażania elementów koncepcji *Smart Village* z wykorzystaniem nowych technologii informacyjnych i komunikacyjnych	UGP, organizacje pozarządowe	Budżet Gminy Pleśna, Środki zewnętrzne	900 000,00 zł	2021-2031
4.3.	Rozbudowa infrastruktury sieciowej i punktów dostępu do Internetu na obszarze całej gminy	UGP, podmioty prywatne	Budżet Gminy Pleśna, Środki zewnętrzne, środki prywatne	1 500 000,00 zł	2021-2031
4.3.	Utworzenie przestrzeni coworkingowych dla pracowników i przedsiębiorców z gminy	UGP, podmioty prywatne	Budżet Gminy Pleśna, Środki zewnętrzne, środki prywatne	800 000, 00 zł	2021-2031
4.3.	Utworzenie stanowisk hot-spot w centrach lokalnych (nieodpłatny Internet bezprzewodowy)	UGP	Budżet Gminy Pleśna, Środki zewnętrzne	1 500 000,00 zł	2021-2031
4.3.	Podnoszenie dostępności usług i informacji dla osób ze szczególnymi potrzebami m.in. poprzez dostosowanie stron internetowych i publikacji	UGP	Budżet Gminy Pleśna, Środki zewnętrzne	2 500 000,00 zł	2021-2031
5.1.	Wdrożenie kompleksowego systemu informowania mieszkańców w oparciu o technologie cyfrowe i tradycyjne	UGP	Budżet Gminy Pleśna, Środki zewnętrzne	100 000,00 zł	2021-2031
5.1.	Wsparcie oraz współpraca z organizacjami i instytucjami prowadzącymi działania aktywizujące społeczność lokalną	UGP	Budżet Gminy Pleśna, Środki zewnętrzne	100 000,00 zł	2021-2031

Cel	Nazwa zadania	Odpowiedzialność	Źródło finansowania	Szacunkowy koszt	Termin realizacji
5.1.	Wspieranie inicjatyw dedykowanych społecznościom lokalnym	UGP	Budżet Gminy Pleśna, Środki zewnętrzne	200 000,00 zł	2021-2031
5.1.	Współpraca z sołtysami (warsztaty, szkolenia) w zakresie metod aktywizacji i integracji mieszkańców	UGP	Budżet Gminy Pleśna, Środki zewnętrzne	50 000,00 zł	2021-2031
5.1.	Adaptacja i udostępnienie budynków użyteczności publicznej na rzecz lokalnych inicjatyw oddolnych oraz na rzecz działalności lokalnych organizacji pozarządowych	UGP	Budżet Gminy Pleśna, Środki zewnętrzne	1 000 000,00 zł	2021-2031
5.1.	Przygotowanie pakietu powitalnego dla nowych mieszkańców	UGP	Budżet Gminy Pleśna	100 000,00 zł	2022-2024
5.1.	Rozwijanie kompetencji pracowników Urzędu Gminy Pleśna	UGP	Budżet Gminy Pleśna	500 000,00 zł	2021-2031
5.2.	Utworzenie dziennego domu opieki dla seniorów	UGP	Budżet Gminy Pleśna, Środki zewnętrzne	5 000 000,00 zł	2022-2031
5.2.	Rozwijanie zróżnicowanych form opieki nad osobami starszymi, w tym wsparcie opieki rodzinnej	UGP, podmioty prywatne, organizacje pozarządowe	Budżet Gminy Pleśna, Środki zewnętrzne	600 000,00 zł	2021-2031
5.2.	Rozszerzenie pakietu dostępnych na terenie gminy specjalistycznych usług i zabiegów opiekuńczo-zdrowotnych dla seniorów, w tym rehabilitacyjnych, geriatrycznych	UGP, podmioty prywatne, SPG ZOZ w Pleśnej	Budżet Gminy Pleśna, środki zewnętrzne, środki prywatne	500 000,00 zł	2021-2031
5.2.	Wprowadzanie inicjatyw na rzecz aktywizacji i integracji międzypokoleniowej	UGP, organizacje pozarządowe	Budżet Gminy Pleśna, środki zewnętrzne	400 000,00 zł	2021-2031
5.2.	Aktywizacja społeczna osób ze szczególnymi potrzebami	UGP, organizacje pozarządowe	Budżet Gminy Pleśna, środki zewnętrzne	400 000,00 zł	2021-2031
5.2.	Dostosowanie architektoniczne obiektów i przestrzeni publicznych oraz transportu	UGP	Budżet Gminy Pleśna, środki zewnętrzne,	10 000 000,00 zł	2021-2031
5.2.	Współpraca w zakresie realizacji programów profilaktycznych	UGP, organizacje pozarządowe, SPG ZOZ w Pleśnej	Budżet Gminy Pleśna, środki zewnętrzne,	400 000,00 zł	2021-2031
6.1.	**Wdrażanie gminnych i centralnych programów dofinansowań do wymiany niskosprawnych kotłów na paliwa stałe oraz montażu instalacji OZE w budynkach indywidualnych**	**UGP**	**Budżet Gminy Pleśna, środki zewnętrzne,**	**10 000 000,00 zł**	**2021-2031**
6.1.	**Wprowadzenie OZE w budynkach użyteczności publicznej (w kierunku neutralności energetycznej)**	**UGP**	**Budżet Gminy Pleśna, środki zewnętrzne**	**5 000 000,00 zł**	**2021-2031**

Cel	Nazwa zadania	Odpowiedzialność	Źródło finansowania	Szacunkowy koszt	Termin realizacji
6.1.	Utworzenie stałego punktu konsultacyjnego świadczącego wsparcie i doradztwo dla mieszkańców	UGP	Budżet Gminy Pleśna, środki zewnętrzne,	2 000 000,00 zł	2021-2031
6.1.	Mobilni EKO-doradcy - dostępni w każdym sołectwie	UGP	Budżet Gminy Pleśna, środki zewnętrzne,	1 000 000,00 zł	2021-2031
6.1.	Przeprowadzenie termomodernizacji budynków komunalnych	UGP	Budżet Gminy Pleśna, środki zewnętrzne	2 000 000,00 zł	2021-2031
6.1.	Oczyszczenie terenu gminy z wyrobów zawierających azbest	UGP	Budżet Gminy Pleśna, środki zewnętrzne,	4 000 000,00 zł	2021-2031
6.1.	Rozszerzenie siatki połączeń i zwiększenie częstotliwości kursowania komunikacji zbiorowej po terenie gminy oraz w odniesieniu do sąsiednich jednostek, głównie w ramach tworzącego się TOF	UGP	Budżet Gminy Pleśna, środki zewnętrzne	1 000 000,00 zł	2021-2031
6.2.	Zapewnienie ładu przestrzennego w poszanowaniu walorów przyrodniczych i głównych funkcji gospodarczych gminy - całościowa, spójna koncepcja zagospodarowania przestrzennego gminy	UGP	Budżet Gminy Pleśna	90 000,00 zł	2021-2031
6.2.	Objęcie terenów cennych przyrodniczo wysokimi standardami w zakresie zasad i warunków zagospodarowania w celu ochrony przed niekontrolowaną zabudową	UGP	Budżet Gminy Pleśna	10 000 zł	2021-2031
6.2.	Wprowadzenie zasad i warunków dla sytuowania obiektów małej architektury, tablic i urządzeń reklamowych oraz informacyjnych	UGP	Budżet Gminy Pleśna	2 000,00 zł	2021-2031
6.2.	Utworzenie nowych terenów zieleni urządzonej w Pleśnej oraz w pozostałych sołectwach gminy	UGP	Budżet Gminy Pleśna, Środki zewnętrzne	1 000 000,00 zł	2021-2031
6.3.	**Remont oczyszczalni ścieków w Rzuchowej**	**UGP**	**Budżet Gminy Pleśna; Środki zewnętrzne**	**3 000 000,00 zł**	**2021-2031**
6.3.	Rozbudowa sieci kanalizacji sanitarnej na terenie gminy	UGP	Budżet Gminy Pleśna; Środki zewnętrzne	10 000 000,00 zł	2021-2031
6.3.	Upowszechnianie przydomowych oczyszczalni ścieków i kompostowników	UGP	Budżet Gminy Pleśna; Środki zewnętrzne	2 000 000,00 zł	2021-2031
6.3.	Systematyczne uszczelnienie systemu wodno-ściekowego - identyfikacja i likwidacja lokalnych źródeł zanieczyszczeń wynikających z nieszczelnych zbiorników	UGP	Budżet Gminy Pleśna; Środki zewnętrzne	10 000 000,00 zł	2021-2031

Cel	Nazwa zadania	Odpowiedzialność	Źródło finansowania	Szacunkowy koszt	Termin realizacji
6.3.	Rozbudowa systemu dostarczania wody - sieci wodociągowe, nowe ujęcia wody, stacje uzdatniania	UGP	Budżet Gminy Pleśna; Środki zewnętrzne	9 000 000,00 zł	2021-2031
7.1.	Współpraca przy rewitalizacji cieków wodnych oraz budowy wałów przeciwpowodziowych w miejscach najbardziej zagrożonych podtopieniami i powodziami	UGP, Wody Polskie	Budżet Gminy Pleśna; Środki zewnętrzne	2 000 000,00 zł	2021-2031
7.1.	Program małej retencji i zagospodarowania wód opadowych dla mieszkańców gminy	UGP	Budżet Gminy Pleśna; Środki zewnętrzne	10 000 000,00 zł	2021-2031
7.1.	Budowa dróg awaryjnych na wypadek powodzi	UGP	Budżet Gminy Pleśna; Środki zewnętrzne	5 000 000,00 zł	2021-2031
7.2.	Program stabilizacji i zabezpieczania osuwisk – analiza stanu osuwisk na terenie gminy, ustalenie priorytetów, realizacja projektów	UG Pleśna	Budżet Gminy Pleśna; Środki zewnętrzne	50 000,00 zł	2021-2031
7.2.	Prowadzenie stałego monitoringu osuwisk występujących na terenie gminy	UG Pleśna (dane Państwowego Instytutu Geologicznego)	Nd.	bezkosztowo	2021-2031
7.2.	Weryfikacja uwarunkowań przestrzennych pod kątem planowania przestrzennego i wytyczania nowych terenów w szczególności pod zabudowę i infrastrukturę drogową	UGP	Budżet Gminy Pleśna; Środki zewnętrzne	800 000 zł	2022-2031
7.2.	Utworzenie na terenie gminy Centrum wiedzy o osuwiskach – ośrodek wiedzy, informacji i edukacji w zakresie powstawania, zabezpieczania oraz skutków występowania osuwisk	UGP	Budżet Gminy Pleśna; Środki zewnętrzne	5 000 000,00 zł	2023-2031
7.3.	Modernizacja, doposażanie i unowocześnianie wyposażenia lokalnych służb ratunkowych	UGP	Budżet Gminy Pleśna; Środki zewnętrzne	3 000 000,00 zł	2021-2031
7.3.	Stały program podnoszenia kompetencji „bojowych” w sytuacjach wystąpienia zagrożeń środowiskowych – program szkoleń, treningów, wyjazdów zagranicznych, itp.	UGP	Budżet Gminy Pleśna, Środki zewnętrzne	300 000,00 zł	2021-2031
8.1.	Programy edukacyjne w przedszkolach i szkołach nakierowane na podnoszenie świadomości dzieci i młodzieży w zakresie racjonalnego korzystania ze środowiska, ochrony zasobów naturalnych, skutków zmian klimatycznych	UGP	Budżet Gminy Pleśna; Środki zewnętrzne	100 000,00 zł	2021-2031

Cel	Nazwa zadania	Odpowiedzialność	Źródło finansowania	Szacunkowy koszt	Termin realizacji
8.1.	Kampanie promujące zachowania prośrodowiskowe	UGP, organizacje pozarządowe	Budżet Gminy Pleśna; Środki zewnętrzne	100 000,00 zł	2021-2031
8.1.	Program małych grantów na inicjatywy ekologiczne podejmowane przez mieszkańców	UGP	Budżet Gminy Pleśna; Środki zewnętrzne	100 000,00 zł	2021-2031
8.1.	Kalendarz corocznych akcji i wydarzeń w zakresie sprzątania gminy, wspólnego sadzenia drzew i zieleni	UGP	Budżet Gminy Pleśna; Środki zewnętrzne	bezkosztowo	2021-2031
8.2.	Organizacja Targów Zdrowej Żywności	UGP, Grupa Odrolnika	Budżet Gminy Pleśna; Środki zewnętrzne	1 000 000,00 zł	2022-2031
8.2.	Zdrowa szkoła - zapewnienie zdrowej żywności (od lokalnych producentów) w placówkach oświatowych na terenie gminy	UGP, organizacje pozarządowe, szkoły z terenu gminy	Budżet Gminy Pleśna; Środki zewnętrzne	50 000,00 zł	2021-2031
8.2.	Organizacja przez Koła Gospodyń Wiejskich cyklu warsztatów na temat racjonalnego planowania i nie marnowania produktów żywnościowych w myśl idei *zero waste*	UGP, Koła Gospodyń Wiejskich	Budżet Gminy Pleśna; Środki zewnętrzne	40 000,00 zł	2022-2031
8.2.	Organizacja corocznych wydarzeń propagujących zdrowy styl życia - np. maratony, wyścigi rowerowe, sportowe turnieje rodzinne, marszobiegi połączone z questami po gminie, tematyczne wyzwania	UGP, organizacje pozarządowe	Budżet Gminy Pleśna, Środki zewnętrzne	500 000,00 zł	2021-2031

Źródło: Opracowanie własne.

Spis tabel

Tabela 1. Kluczowe trendy wykazane w analizie PEST dla Gminy Pleśna 34
Tabela 2. Wybrane dokumenty wykonawcze gminy Pleśna 95
Tabela 3. Wskaźniki monitorowania Strategii 98
Tabela 4. Spójność celów Strategii Rozwoju Powiatu Tarnowskiego oraz Strategii Rozwoju Województwa „Małopolska 2030" z celami Strategii Rozwoju Gminy Pleśna na lata 2021-2031. 104
Tabela 5. Ramy finansowe Strategii 106

Spis ilustracji

Rysunek 1. Mapa gminy Pleśna wraz z granicami sołectw 7
Rysunek 2. Strategia rozwoju gminy – schemat 36
Rysunek 3. Struktura domeny strategicznej 50
Rysunek 4. Struktura funkcjonalno-przestrzenna 70
Rysunek 5. Domena 1: Rozwój gospodarczy wykorzystujący własne zasoby i walory gminy 71
Rysunek 6. Domena 2: Dobrze urządzona gmina z silnym poczuciem tożsamości lokalnej 72
Rysunek 7. Domena 3: Gmina wrażliwa na środowisko, racjonalnie gospodarująca zasobami środowiskowymi i reagująca na zmiany klimatu 73
Rysunek 8. Model struktury funkcjonalno-przestrzennej gminy Pleśna 74
Rysunek 9. Społeczne, ekonomiczne i środowiskowe obszary problemowe w Małopolsce 83
Rysunek 10. Obszary cenne przyrodniczo – regionalne Obszary Strategicznej Interwencji 84
Rysunek 11. Proponowana delimitacja miejskich obszarów funkcjonalnych w Małopolsce z uwzględnieniem MOF Tarnowa 84
Rysunek 12. Lokalizacja Obszarów Strategicznej Interwencji 85

Wzór sprawozdania z realizacji projektu flagowego

Nazwa zadania		
Podmiot odpowiedzialny	Rodzaj	Realizacja
Zmiany w projekcie		
Najistotniejsze osiągnięte rezultaty, produkty i kamienie milowe w okresie objętym monitoringiem		
Ocena stanu realizacji projektu		

Zakończony	Realizowany terminowo	Opóźniony	Zagrożony	Do istotnej zmiany	Do usunięcia

Konieczne i istotne zmiany w projekcie oraz rekomendacje: